

Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

VÄLIYHTEISÖLAIN MUUTOS EU:N VERONKIERTODIREKTIIVIN NOJALLA

Yritysjuridiikka
Maisterin tutkinnon tutkielma
Noora Halme
2018

Laskentatoimen laitos
Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

Tekijä Noora Halme

Työn nimi Väliyhteisölain muutos EU:n veronkiertodirektiivin nojalla

---

Tutkinto Kauppatieteiden maisteri

Koulutusohjelma Yritysjuridiikka

Työn ohjaaja(t) Tomi Viitala

Hyväksymisvuosi 2018

Sivumäärä 84

Kieli suomi

Avainsanat väliyhteisöt, väliyhteisölaki, veronkiertodirektiivi, BEPS

Tutkimuksessa käsitellään esitettyä Suomen väliyhteisölain muutosta, joka pohjautuu OECD:n BEPS-hankkeen pohjalta annettuun EU:n veronkiertodirektiiviin. Direktiivin väliyhteisöjä koskevat säännökset on oltava implementoituina 31. joulukuuta 2018 mennessä, mikä tekee tutkimusaiheesta kirjoitushetkellä hyvin ajankohtaisen.

Tutkimuksessa esitellään voimassa olevan väliyhteisölain keskeinen sisältö. Tämän jälkeen käsitellään EU:n veronkiertodirektiivin väliyhteisöjä koskevat säännökset, näiden suhde voimassa olevan väliyhteisölain säännöksiin sekä direktiivin esitetty implementointitapa. Lopuksi analysoidaan esitettyjen muutosten vaikutuksia Suomen valtioon ja suomalaisiin yrityksiin. Työ on rajattu väliyhteisölain soveltamisalan ja siihen liittyvien poikkeusten käsittelyyn, mikä jättää väliyhteisötulon verottamisen tutkimuksen ulkopuolelle.

Merkittävimmät väliyhteisölakiin esitetyt muutokset koskevat määräysvallan määritelmää ja tähän liittyvää omistusosuuden kynnystä sekä poikkeuksia lain soveltamisalasta. Määräysvaltaa koskeva omistusosuuden kynnys esitetään laskettavaksi 50 prosentista 25 prosenttiin. Toisaalta määräysvallan arvioinnissa huomioitaisiin jatkossa vain etuyhteydessä olevat osapuolet. Yleinen toimialapoikkeus ja verosopimusvaltioita koskeva poikkeus esitetään kumottavaksi. Taloudellisen toiminnan poikkeus koskisi jatkossa kaikkia valtioita, paitsi niin sanottuja yhteistyöhaluttomia valtioita, mutta poikkeussäännökseen liittyisi tiedonvaihtoa ja toimialaa koskevat lisäedellytykset ETA:n ulkopuolisten valtioiden osalta.

Esitetty lakimuutos johtaisi nykyistä kireämpään väliyhteisösääntelyyn, sillä useampi ulkomainen yhtiö voisi jatkossa joutua sääntelyn piiriin. Lisäksi esitetyt muutokset johtavat oletettavasti sekä lisääntyneisiin hallinnollisiin kustannuksiin ja että lain soveltamisen tulkintaongelmiin. Lakimuutoksella ei odoteta sen ennaltaehkäisevän luonteen vuoksi olevan vaikutuksia Suomen verotuloihin.

Author Noora Halme

Title of thesis Amendment of the CFC rules under EU's Anti-Tax Avoidance Directive

---

Degree Master of Science in Economics and Business Administration

---

Degree programme Business Law

Thesis advisor(s) Tomi Viitala

Year of approval 2018**Number of pages** 84**Language** Finnish

---

Keywords Controlled Foreign Corporations, CFC rules, Anti-Tax Avoidance Directive, BEPS

The study deals with the proposed amendment to Finnish Controlled Foreign Corporation (CFC) rules. The changes originate from EU's Anti-Tax Avoidance Directive which, in turn, is based on OECD's BEPS project. The CFC provisions of the Directive must be implemented by the 31st of December 2018, which makes the research topic very timely at the time of writing.

The relevant content of the current CFC rules is introduced. Subsequently, the CFC provisions of the Directive, along with their relationship with the current CFC rules, and the proposed implementation of the Directive are discussed. Finally, the impact of the proposed changes on Finnish state and Finnish companies are analyzed. The study is limited to the scope of application and the related exemptions of the CFC rules. Therefore, the taxation of the CFC income is excluded from the scope of the study.

The most significant amendments to the CFC rules concern the definition of control and the related threshold of ownership as well as exemptions from the scope of application. The threshold for control would be lowered from 50 percent to 25 percent. On the other hand, only related parties would be considered in the assessment of control. The general exemption based on company's industry and the exemption of tax treaty countries would be repealed. In future, the exemption based on economic activity would apply to all countries except so-called non-cooperative jurisdictions. However, the exemption would entail additional conditions regarding information exchange and industry for non-EEA countries.

The proposed amendments would lead to more stringent CFC regulation, as more foreign companies could be subject to CFC rules in the future. Moreover, the proposed amendments will likely result both in increased administrative costs and in interpretation problems in the application of the law. The amendment of the act is not expected to have an impact on Finland's tax revenue due to its preventive nature.

Sisällys

LÄHTEET.....	IV
LYHENTEET.....	XIV
1 Johdanto	1
1.1 Tausta	1
1.1.1 Veroparatiisit	1
1.1.2 Veron minimoinnin ja välttelyn eri hyväksyttävyytasot	3
1.1.3 Väliyhteisöt ja näitä koskeva sääntely	5
1.1.4 OECD:n BEPS-hanke	6
1.1.5 EU:n veronkiertodirektiivi	8
1.2 Tutkimusongelma ja tutkimuksen rakenne	9
1.3 Rajaukset	10
1.4 Metodologia ja aineisto	11
1.4.1 Metodologinen lähestymistapa	11
1.4.2 Pääasiallinen aineisto	12
2 Suomen väliyhteisölaki	13
2.1 Yleistä	13
2.2 Väliyhteisölain soveltamisala	15
2.2.1 Yhtiömuoto	15
2.2.2 Määräämisvalta ja omistusosuus	16
2.2.3 Verotuksen taso	19
2.3 Poikkeukset väliyhteisölain soveltamisalasta	21
2.3.1 Vapautettu toiminta	21
2.3.2 Harmaa lista ja erityiset veronhuojennukset	25
2.3.3 Taloudellisen toiminnan poikkeus	28
3 Veronkiertodirektiivi suhteessa voimassa olevaan väliyhteisölakiin ja esitetty direktiivin implementointitapa Suomessa	32
3.1 Yleistä veronkiertodirektiivistä	32
3.2 Veronkiertodirektiivin implementointi	35
3.3 Soveltuminen erilaisiin verovelvollisiin ja yksiköihin	35
3.3.1 Direktiivi suhteessa voimassa olevaan väliyhteisölakiin	35
3.3.2 Esitetty direktiivin implementointitapa Suomessa	37

3.4	Määräysvalta ja omistusosuus.....	37
3.4.1	Direktiivi suhteessa voimassa olevaan väliyhteisölakiin.....	37
3.4.2	Esitetty direktiivin implementointitapa Suomessa	42
3.5	Verotuksen taso.....	43
3.5.1	Direktiivi suhteessa voimassa olevaan väliyhteisölakiin.....	43
3.5.2	Esitetty direktiivin implementointitapa Suomessa	45
3.6	Säätelyn malli.....	46
3.6.1	Direktiivi suhteessa voimassa olevaan väliyhteisölakiin.....	46
3.6.2	Esitetty direktiivin implementointitapa Suomessa	47
3.7	Vapautettu toiminta ja taloudellisen toiminnan poikkeus.....	48
3.7.1	Direktiivi suhteessa voimassa olevaan väliyhteisölakiin.....	48
3.7.2	Esitetty direktiivin implementointitapa Suomessa	52
3.8	Listat ja erityiset veronhuojennukset	55
3.8.1	Direktiivi suhteessa voimassa olevaan väliyhteisölakiin.....	55
3.8.2	Esitetty direktiivin implementointitapa Suomessa	56
3.9	Suhteelliset ja euromääräiset poikkeukset	56
3.9.1	Direktiivi suhteessa voimassa olevaan väliyhteisölakiin.....	56
3.9.2	Esitetty direktiivin implementointitapa Suomessa	57
4	Väliyhteisölain muutoksen vaikutukset.....	58
4.1	Suomalaiset yritykset	58
4.1.1	Määräysvallan kynnyksen alentuminen.....	58
4.1.2	Etuyhteysosapuolten korostunut merkitys	59
4.1.3	Veronhuojennuksiin liittyvän poikkeuksen kumoaminen	62
4.1.4	Merkittävän taloudellisen toiminnan määritelmän tulkinnanvaraisuus	64
4.1.5	ETA:n ulkopuolisia valtioita koskevan toimialaedellytyksen tarpeellisuus ja tulkinnanvaraisuus	65
4.1.6	EU:n yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita koskeva lista.....	67
4.1.7	Rakenteiden ja toimintojen uudelleenjärjestely	68
4.1.8	Säätelyn monimutkaisuus ja moniportaisuus.....	70
4.2	Suomen valtio.....	71
4.2.1	Verohallinnon hallinnollisen työn lisääntyminen	71
4.2.2	Suomen ja EU:n kilpailukyky	72
4.2.3	Suomen ja ETA:n ulkopuolisten verosopimusvaltioiden väliset suhteet..	73
4.2.4	Verotulot	75

III

4.2.5	Tietojenvaihto käytännössä.....	76
4.2.6	Hyvä verojärjestelmä	77
5	Johtopäätökset.....	82

LÄHTEET

BEPS-toimenpiteiden taloudellisten vaikutusten arviointiraportti 2017

BEPS-toimenpiteiden taloudellisten vaikutusten arviointiraportti. Valtiovarainministeriön julkaisu – 26/2017. Valtiovarainministeriö 2017. Luettavissa: <https://vm.fi/documents/10623/4120314/BEPS-toimenpiteiden+taloudellisten+vaikutusten+arviointiraportti/c045f3f5-deae-4815-89e4-4d09e020cea0?version=1.0>. Luettu: 26.9.2018.

Castrén & Snellman 2018

Merkittäviä muutoksia väliyhteisölakiin odotettavissa. Castrén & Snellman 13.8.2018. Luettavissa: <https://www.castren.fi/fi/blogijauutiset/uutiset-2018/merkittavia-muutoksia-valiyhteisolakiin-odotettavissa/>. Luettu: 21.10.2018.

Damgaard ym. 2018

Damgaard, Jannich; Elkjaer, Thomas & Johannes, Niels: Piercing the Veil. Finance & Development. 55(2). June 2018, s. 50–53.

Demokraatti 2017

Miksi valtio oikeasti sai ”ylimääräiset” 700 miljoonaa euroa kassaansa? Veroasiantuntija nostaa esiin yllättävän syyn. Demokraatti 29.10.2017. Luettavissa: <https://demokraatti.fi/miksi-valtio-oikeasti-sai-ylimaaraiset-700-miljoonaa-euroa-kassaansa-veroasiantuntija-nostaa-esiin-yllattavan-syyn/>. Luettu: 21.10.2018.

Devereux 2006

Devereux, Michael P.: The impact of taxation on the location of capital, firms and profit: a survey of empirical evidence. Oxford University Centre for Business Taxation. WP 07/02. April 2006.

EU-säädökset 2018

EU-säädökset. Lainlaatijan EU-opas. Kansallisten säädösten valmistelua koskevat ohjeet. Finlex-julkaisut 2018. Luettavissa: <http://eu-opas.finlex.fi/1-eu-oikeus-osana-suomen-oikeusjarjestysta/1-3/>. Luettu: 4.10.2018.

Helminen 2009

Helminen, Marjaana: Väliyhteisölain muutos. Tilisanomat 2009. Luettavissa: <https://tilisanomat.fi/yleiset/valiyhteisolain-muutos>. Luettu: 28.9.2018.

Helminen

Helminen, Marjaana: Kansainvälinen verotus. Alma Talent Fokus. Luettavissa: <https://fokus.almatalent.fi/>, jatkuvatäydenteinen.

Hirvonen 2011

Hirvonen, Ari: Mitkä metodit? Opas oikeustieteelliseen metodologiaan. Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17. Helsinki 2011. Luettavissa: https://www.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/hirvonen_mitka_metodit.pdf. Luettu: 24.9.2018.

Incoronato 2017

Incoronato, Katja: Veroasiantuntija ihmettelee selitystä Suomen 700 milj. €:n yllätyspotille: ”Näin on voitu välttää verot jossain toisaalla”. Uusi Suomi 29.10.2017 Luettavissa: <https://www.uusisuomi.fi/kotimaa/233909-veroasiantuntija-ihmettelee-selitysta-suomen-700-milj-eun-yllatyspotille-nain-voitu>. Luettu: 21.10.2018.

Junkkari 2017

Junkkari, Marko: Verottaja sai yllättäen 700 miljoonan euron mysteeripotin – HS löysi Suomen suurimman veronmaksajan Helsingin Kalasatamasta, mutta mikä ihmeen firma on Kahon 3? Helsingin Sanomat 29.10.2017. Luettavissa: <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000005426400.html>. Luettu: 21.10.2018.

Karhu 2009

Karhu, Einari: Väliyhteisölaki muutosten edessä. Verotus 2/2009, s. 175–186.

Knuutinen 2014a

Knuutinen, Reijo: Mitä eroa on aggressiivisella verosuunnittelulla ja veron kiertämisellä? Teoksessa Vero-opintopäivät. Helsinki, 27.-28.10.2014. Suomen Verotarkastajat SVT ry. Helsinki 2014.

Knuutinen 2014b

Knuutinen, Reijo. Verotus ja yrityksen yhteiskuntavastuu. Lakimiesliitto. Vantaa 2014.

Kuosma 2014

Kuosma, Tapio. Veroparatiisit. Saalistajaeliittien turvapaikat. LIVRES 'BELLES LETTRES'. 2014.

Maatilastoja 2018

Maatilastoja. Kauppavaihto maaryhmittäin ja maittain; tuonti alkuperämaittain ja vienti määrämaittain. Suomen Tulli 2018. Luettavissa: <https://tulli.fi/tilastot/taulukot/maatilastoja>. Luettu: 18.11.2018.

Modén 1995

Modén, Karl-Markus: The impact of tax reform on foreign direct investments. Tax reform evaluation report. no. 17. September 1995. National Institute of Economic Research.

Mugarura 2018

Mugarura, Norman: Can “harmonization” antidote tax avoidance and other financial crimes globally? Journal of Financial Crime. 25(1). 2018, s. 187–209.

Myrsky & Linnakangas 2009

Myrsky, Matti & Linnakangas, Esko. Kansainvälinen henkilö- ja yritysverotus. Toinen, uudistettu painos. Talentum Media Oy. Helsinki 2009.

Määttä

Määttä, Kalle: Veropolitiikan luennot: Mitä veropolitiikka on? Luettavissa: <http://iwwwwww.ulapland.fi/includes/loader.aspx?id=e2b41653-72b8-4193-99e0-80f749785f45>. Luettu: 15.9.2018.

Niskakangas 2011

Niskakangas, Heikki. Veropolitiikka. Ensimmäinen painos. WSOYpro Oy. Helsinki 2011.

OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project 2015

OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project: Designing Effective Controlled Foreign Company Rules. Action 3: 2015 Final Report. OECD 2015. Luettavissa: <http://www.oecd.org/tax/designing-effective-controlled-foreign-company-rules-action-3-2015-final-report-9789264241152-en.htm>. Luettu: 26.9.2018.

PwC 2018

Ulkomaisia väliyhteisöjä koskevaa lakia ehdotetaan muutettavaksi, yleistä veronkiertosaännöstä ei. PwC 16.8.2018. Luettavissa: <https://uutishuone.pwc.fi/ulkomaisia-valiyhteisoja-koskevaa-lakia-ehdotetaan-muutettavaksi-yleista-veronkiertosaannosta-ei/>. Luettu: 21.10.2018.

Verohallinto 2007

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen (EYT) ratkaisun vaikutus Suomen väliyhteisölain soveltamiseen. Verohallinto 2007. Luettavissa: https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48254/euroopan_yhteisojen_tuomioistuimen_eyt_. Luettu: 21.10.2018.

Verohallinto 2014

Verohallinnon ohje 12.6.2014. Väliyhteisötulon verotus Suomessa. Diaarinumero: A49/200/2014. Verohallinto 2014. Luettavissa: https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48479/valiyhteisotulon_verotus_suomess/. Luettu: 15.9.2018.

Verohallinto 2017

Veroparatiisit. Verohallinto 16.3.2017. Luettavissa:
https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/tietoa_verotuksest/verovaj/veroparatiisi/. Luettu:
 28.9.2018.

Veronkiertopaketti 2018

Veronkiertopaketti. Euroopan unionin neuvosto 2018. Luettavissa:
<https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/anti-tax-avoidance-package/>.
 Luettu: 22.10.2018.

Veroasioissa yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita koskeva EU:n luettelo 2017

Veroasioissa yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita koskeva EU:n luettelo.
 Neuvoston päätelmät (hyväksytty 5.12.2017). 15429/17 FISC 345 ECOFIN
 1088. Euroopan neuvosto 5.12.2017. Luettavissa:
<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15429-2017-INIT/fi/pdf>. Luettu: 18.11.2018.

Verotus: Namibia poistettu yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita koskevasta EU:n luettelosta 2018

Verotus: Namibia poistettu yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita
 koskevasta EU:n luettelosta. Euroopan unionin neuvosto 2018. Luettavissa:
<https://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2018/11/06/taxation-namibia-removed-from-eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/>. Luettu: 18.11.2018.

Vlcek 2008

Vlcek, William: The OECD and other international initiatives: a view from
 the Caribbean. Tax Justice Focus. 3(4). 2008, s. 1–2.

VMA 1284/2013

Valtiovarainministeriön asetus ulkomaisten välilyhteisöjen osakkaiden
 verotuksesta annetun lain 2 §:n 5 momentissa tarkoitetuista valtioista.

Voimassa olevat verosopimukset 2018

Voimassa olevat verosopimukset. Verohallinto 2018. Luettavissa:
https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49062/voimassa_olevat_verosopimukse/. Luettu: 18.11.2018.

Yhteisöverotus 2018

Yhteisöverotus. Veronmaksajain keskusliitto ry 21.6.2018. Luettavissa:
<https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Tilastot/Tuloverot/Yhteisoverotus/>.
Luettu: 21.11.2018.

Ylönen 2008

Ylönen, Matti. Veroparatiisit. 20 ratkaisua varjotalouteen. Into Kustannus.
Helsinki 2008.

Lain esityöt

HE 6/1994

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi teollisten investointien väliaikaisesta investointituesta.

HE 155/1994 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta.

HE 149/1998 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

HE 74/2008 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta annetun lain muuttamisesta.

Luonnos hallituksen esitykseksi 2018

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien veron kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta annettuun neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1164 sisältyvien väliyhteisösäännösten ja yleisen veronkiertosäännöksen kansallisesta täytäntöönpanosta. VM/1432/03.01.00/2018 VM111:00/2018. Liite: Luonnos hallituksen esitykseksi 29.6.2018. Valtiovarainministeriö 2018.

VaVM 75/1994

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 75/1994. Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 75 hallituksen esityksen johdosta laiksi ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta.

VaVM 51/1998 vp

Valtionvarainvaliokunnan mietintö 51/1998 vp. Valtionvarainvaliokunnan mietintö n:o 51 hallituksen esitys laiksi ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

Lausunnot

Elinkeinoelämän keskusliitto EK 2018

Elinkeinoelämän keskusliiton lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien veron kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta annettuun neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1164 sisältyvien väliyhteisösäännösten ja yleisen veronkiertosäännöksen kansallisesta täytäntöönpanosta. Elinkeinoelämän keskusliitto EK 24.8.2018.

Finanssiala ry 2018

Finanssiala ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien veron kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta annettuun neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1164 sisältyvien väliyhteisösäännösten ja yleisen veronkiertosäännöksen kansallisesta täytäntöönpanosta. Finanssiala ry 27.8.2018.

Finnwatch ry 2018

Finnwatch ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien veron kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta annettuun neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1164 sisältyvien väliyhteisösäännösten ja yleisen veronkiertosäännöksen kansallisesta täytäntöönpanosta. Finnwatch ry 21.8.2018.

Helminen 2018

Helminen, Marjaana. Professori Marjaana Helmisen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien veron kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta annettuun neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1164 sisältyvien väliyhteisösäännösten ja yleisen veronkiertosäännöksen kansallisesta täytäntöönpanosta. 22.8.2018.

Kepa ry 2018

Kepa ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien veron kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta annettuun neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1164 sisältyvien väliyhteisösäännösten ja yleisen veronkiertosäännöksen kansallisesta täytäntöönpanosta. Kepa ry 10.8.2018.

Keskuskauppakamari 2018

Keskuskauppakamarin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien veron kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta annettuun neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1164 sisältyvien väliyhteisösäännösten ja yleisen veronkiertosäännöksen kansallisesta täytäntöönpanosta. Keskuskauppakamari 27.8.2018.

Perheyritysten liitto ry 2018

Perheyritysten liitto ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien veron kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta annettuun neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1164 sisältyvien väliyhteisösäännösten ja yleisen veronkiertosäännöksen kansallisesta täytäntöönpanosta. Perheyritysten liitto ry 24.8.2018.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry 2018

SAK ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien veron kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta annettuun neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1164 sisältyvien väliyhteisösäännösten ja yleisen veronkiertosäännöksen kansallisesta täytäntöönpanosta. Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry 27.8.2018.

Suomen Asianajajaliitto 2018

Suomen Asianajajaliiton lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien veron kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta annettuun neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1164 sisältyvien väliyhteisösäännösten ja yleisen veronkiertosäännöksen kansallisesta täytäntöönpanosta. Suomen Asianajajaliitto 29.8.2018.

Suomen Veroasiantuntijat 2018

Suomen Veroasiantuntijat ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien veron kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta annettuun neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1164 sisältyvien väliyhteisösäännösten ja yleisen veronkiertosäännöksen kansallisesta täytäntöönpanosta. Suomen Veroasiantuntijat 30.8.2018.

Suomen Yrittäjät 2018

Suomen Yrittäjien lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien veron kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta annettuun neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1164 sisältyvien väliyhteisösäännösten ja yleisen veronkiertosäännöksen kansallisesta täytäntöönpanosta. Suomen Yrittäjät 28.8.2018.

Verohallinto 2018

Verohallinnon lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien veron kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta annettuun neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1164 sisältyvien väliyhteisösäännösten ja yleisen veronkiertosäännöksen kansallisesta täytäntöönpanosta. Verohallinto 27.8.2018.

Viitala 2018

Viitala, Tomi. Vero-oikeuden apulaisprofessori Tomi Viitalan lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien veron kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta annettuun neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1164 sisältyvien väliyhteisösäännösten ja yleisen veronkiertosäännöksen kansallisesta täytäntöönpanosta. 27.8.2018.

Oikeustapaukset

C-196/04 Cadbury Schweppes

KHO 1997/364

KHO:2003:49

KHO 2003/1807

KHO 2012/3534

KHO 2014/198

KVL 1996/37

KVL 2009/50

KVL 2016/29

LYHENTEET

EU	Euroopan unioni
ETA	Euroopan talousalue
EVL	Elinkeinoverolaki
EYT	Euroopan yhteisöjen tuomioistuin
HE	Hallituksen esitys
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KVL	Keskusverolautakunta
MVL	Maatilatalouden tuloverolaki
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
SEUT	Sopimus Euroopan unionin toiminnasta
TVL	Tuloverolaki
VaVM	Valtiovarainvaliokunnan mietintö
VM	Valtiovarainministeriö
VMA	Valtiovarainministeriön asetus
VML	Veromenettelylaki
vp	Valtiopäivät
VYL	Väliyhteisölaki
WTO	World Trade Organization

1 Johdanto

1.1 Tausta

1.1.1 Veroparatiisit

Kilpailu kansainvälisestä sijoituspääomasta on saanut monet valtiot houkuttelemaan ulkomaista sijoituspääomaa muun muassa merkittävien veronhuojennusten tai jopa täydellisten verovapauksien avulla. Veroetujen lisäksi ulkomaisille sijoittajille tarjotaan yleensä tiivis anonymiteettisuoja, kuten tiukka pankkisalaisuus. Matalan tai jopa olemattoman verorasituksen ja tiukan anonymiteettisuojan lisäksi tällaisille valtioille on tyypillistä, ettei niillä ole verosopimuksia muiden valtioiden kanssa, ja ne eivät siten ole velvoitettuja verovelvollisia koskevaan tietojenvaihtoon. Tällaisten valtioiden lainsäädäntö ei usein takaa myöskään omistusten läpinäkyvyyttä tapauksissa, joissa esimerkiksi yhtiön omistajien tai säätiön edunsaajien kotipaikka on muualla kuin kyseisessä valtiossa. Tällaiset tunnusmerkit täyttäviä valtioita kutsutaan verokeidas- tai veroparatiisivaltioiksi. Tunnettuja veroparatiisivaltioita ovat esimerkiksi Bahamasaaret ja Caymansaaret.¹

Veroparatiisivaltion piirteitä on myös eräiden sellaisten valtioiden lainsäädännössä, joilla on suhteellisen laaja verosopimusverkosto muiden valtioiden kanssa. Tällaisten valtioiden kohdalla ulkomaisessa omistuksessa oleville yhtiöille tarjottavat veroedut rajoittuvat yleensä kuitenkin tietyn tyyppiseen toimintaan tai toimialaan. Tällaisia valtioita ovat esimerkiksi Irlanti, Luxemburg ja Malta. Veroparatiisiyhtiöitä on käytetty perinteisesti holdingyhtiöinä ja aineettomien oikeuksien omistajina.²

Muun muassa Luxemburg-vuodot³ ja Panaman paperit⁴ ovat viime vuosina paljastaneet julkisuuteen tuhansien monikansalliset yritysten ja varakkaiden yksityishenkilöiden aggressiivisen verosuunnittelun ja veronkierron laajuuden. Tiukan pankkisalaisuuden ja muun tiedonsaantivaikeuden vuoksi on kuitenkin ollut vaikeaa saada tarkkaa kokonaiskuvaa siitä, kuinka paljon pääomia veroparatiisien kautta virtaa, mistä raha on peräisin ja minne se on menossa. Tästä on kuitenkin onnistuttu saamaan suuntaa antavaa tietoa. Esimerkiksi

---

¹ Myrsky & Linnakangas 2009, s. 305; Verohallinto 2017.

² Myrsky & Linnakangas 2009, s. 305.

³ Luxemburg-vuodot -tapaus paljasti satoja ulkomaisten yritysten ja Luxemburgin viranomaisen kesken tehtyjä verosopimuksia, joiden avulla yritykset pystyivät kiertämään maksettavaksi kuuluvia verojaan.

⁴ Panaman paperit -tapauksessa oli kyseessä maailman neljänneksi suurimman offshore-lakiasiantointimisto Mossack Fonsecan tietokannan vuoto, joka paljasti julkisuuteen miljoonia luottamuksellisia asiakirjoja.

vuonna 2018 julkaistussa tutkimuksessa yhdistettiin taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD:n (*Organisation for Economic Co-operation and Development*)⁵ keräämät yksityiskohtaiset tilastotiedot ulkomaisista suorista sijoituksista ja kansainvälisen valuuttarahasto IMF:n (*International Monetary Fund*)⁶ saamat vastaukset suorista sijoituksista tehtyyn kartoitukseen. Tutkimuksessa selvisi, että jopa 12 triljoonaa Yhdysvaltojen dollaria, mikä on lähes 40 prosenttia kaikista suorista sijoituksista ulkomaille, on täysin keinotekoista. Keinotekoisuudella tarkoitetaan tässä sellaista taloudellista sijoitusta, joka virtaa niin kutsuttujen postilaatikkoyhtiöiden läpi ilman, että järjestelyn taustalla on todellista liiketoiminnallista perustetta.⁷

Veroparatiiseja on mahdollista käyttää monenlaiseen toimintaan, joskin yleensä näitä käytetään apuna varojen todellisen omistuksen häivyttämisessä. Varallisuuden sijoittaminen veroparatiisiksi luokiteltavaan valtioon ei kuitenkaan välttämättä sellaisenaan täytä veronkierron tunnusmerkkejä, sillä tähän voi olla myös muita syitä kuin omistuksen piilottaminen. Veron kiertämisestä on kuitenkin kyse silloin, kun asuinvaltiossa muuten veronalaista tuloa siirretään keinotekoisesti ulkomaille asuinvaltion verottajan ulottumattomiin.⁸

Veroparatiiseja on alettu pitämään merkittävänä kansainvälisenä poliittisena ongelmana erityisesti 1990-luvun lopulta lähtien. Tällöin suuret maailmanlaajuiset järjestöt alkoivat OECD:n johdolla kiinnittämään huomiota veroparatiisitalouden mittasuhteisiin. Vuoden 2008 finanssikriisi nosti veroparatiisiongelman laajemman keskustelun kohteeksi.⁹

Monet kansainväliset organisaatiot, kuten OECD, ovat ryhtyneet toimenpiteisiin veroparatiisien ja sinne kulussitarkoituksessa perustettujen yhtiöiden käytön rajoittamiseksi. Yhtenä toimenpiteenä on esimerkiksi asetettu useita uusia raportointivaatimuksia: monikansallisten yritysten tulee raportoida taloudellisesta toiminnastaan valtiokohtaisesti, pankkien tulee tarkistaa perusteellisesti asiakkaidensa taustat havaitakseen ulkomaisessa

---

⁵OECD on vuonna 1961 perustettu taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö, jonka jäsenvaltioita ovat Alankomaat, Australia, Belgia, Chile, Espanja, Irlanti, Islanti, Iso-Britannia, Israel, Italia, Itävalta, Japani, Kanada, Korea, Kreikka, Latvia, Luxemburg, Meksiko, Norja, Portugali, Puola, Ranska, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Sveitsi, Suomi, Tanska, Tšekki, Turkki, Unkari, Uusi-Seelanti, Viro ja Yhdysvallat.

⁶ Kansainvälinen valuuttarahasto IMF on vuonna 1945 perustettu kansainvälinen järjestö, joka valvoo maailmanlaajuisia rahoitusjärjestelmää ja antaa tarvittaessa teknistä ja taloudellista apua esimerkiksi tukemalla rahoitusvaikeuksiin joutuneita jäsenvaltioita.

⁷ Damgaard ym. 2018, s. 51–52.

⁸ Verohallinto 2017.

⁹ Kuosma 2014, s. 143.

omistuksessa olevat pankkitilit ja raportoida yksityiskohtaiset tilitiedot veroviranomaisille ja veroviranomaisten tulee sitoutua kattaviin tietojenvaihtosopimuksiin, joiden tavoitteena on jakaa verotuksen kannalta tarpeellista tietoa muiden valtioiden veroviranomaisten kanssa.¹⁰

1.1.2 Veron minimoinnin ja välttelyn eri hyväksyttävyytasot

Seuraavaksi avaan sitä, miten esimerkiksi termit *verosuunnittelu*, *veronkierto* ja *verovilppi* eroavat toisistaan. Tämän tutkimuksen kannalta eri termien tarkka määrittely ja luokittelu ei ole kovinkaan merkityksellistä, mutta termejä on tutkimuksen selkeyden vuoksi tarpeen hieman avata.

Verovelvolliset pyrkivät usein ja erilaisin keinoin minimoimaan verorasitustaan. Tämä on hyväksyttävää niin kauan, kun veron minimointikeinojen katsotaan olevan hyväksyttäviä verolakien tarkoituksiin nähden. Tällöin liikutaan verosuunnittelun alueella. Jos taas keinoja verojen minimoimiseksi voidaan pitää verolainsäädännön tarkoituksen vastaisena, vaikka lakia ei ole rikottu rikosoikeudellisesta näkökulmasta, liikutaan veronkierron alueella. Tällöin verotuksen minimoimiseen johtavat keinot ovat yleensä keinotekoisia eli ilman liiketoiminnallista perustetta. Tämä määritelmä onkin nähty tärkeäksi verosuunnittelun ja veronkierron väliseksi rajanvedoksi. Jos verovelvollinen taas jättää esimerkiksi saamiaan tuloja ilmoittamatta, liikutaan jo verovilpin tai *veropetoksen* alueella.¹¹

Veron minimoinnin ja välttelyn eri hyväksyttävyytasot voidaan jakaa oikeudellisesta näkökulmasta tarkasteltuna seuraaviin tasoihin¹²:

- 1) Hyväksyttävä verosuunnittelu tai verojen minimointi (*tax planning*);
- 2) Vero-oikeudellisesti ei-hyväksyttävä, mutta kriminalisoimaton veronkierto¹³ (*tax avoidance*); ja
- 3) Kriminalisoitu, lain kieltämä toimi¹⁴ (*tax evasion, tax fraud*)

---

¹⁰ Damgaard ym. 2018, s. 51.

¹¹ Knuutinen 2014b, s. 172–177.

¹² Tämä ei kuitenkaan ole ainoa tapa jakaa toimet eri hyväksyttävyytstasoihin. Ks. esim. SustainAbility 2006, s. 2, jossa veronkierron ja verovilpin väliin on lisätty ”*sham transactions*”.

¹³ Suomessa veron kiertämiseen voidaan puuttua veromenettelylain (VML) 28 §:n niin sanotulla yleislausekkeella. Lisäksi tähän liittyvää erikoissääntelyä on yritysjärjestelyjä koskevassa elinkeinoverolain (EVL) 52 h §:ssä. Myös tämän tutkimuksen kohteena oleva väilyhteisölaki (VYL) voidaan katsoa veronkiertoon puuttuvaksi erityislainsäädännöksi.

¹⁴ Suomessa rikoksista julkista taloutta vastaan säädetään rikoslain 29 luvussa, jonka mukaisia verorikoksia ovat veropetokset (29:1-3) ja verorikkomukset (29:4). Veropetoksen (RL 29:1) kohdalla kyse on tietojen

Verovilpin¹⁵ ja -petoksen käsitteet ovat määritelmällisesti selkeimmin erotettavissa muista veron välttelyn tasoista. Veron kiertämisen ja verosuunnittelun välinen rajanveto on sen sijaan vaikeampaa, sillä rajanvedossa on kyse siitä, missä vero-oikeudellisesti hyväksyttävän toiminnan raja kulkee.¹⁶

Joskus myös fyysisestä veropakoilusta saatetaan puhua veronkiertona. Vero-oikeudessa kansainvälisellä veropaolla tarkoitetaan tilanteita, joissa verovelvolliset pyrkivät siirtämään vero-objektin ankaramman verotuksen piiristä lievemmän verotuksen piiriin. Toimenpiteen tarkemmasta luonteesta kuitenkin riippuu, onko veropako luonnehdittavissa vero-oikeudellisesta näkökulmasta verosuunnitteluksi, veron kiertämiseksi vai verovilpiksi.¹⁷

Veron kiertäminen ei siis ole rikoslain lainvastainen teko ja myös toimien vero-oikeudellinen hyväksyttävyys ratkaistaan ja tiedetään toisinaan vasta jälkikäteen. Oikeudenmukaisuuden ja vastuullisuuden näkökulmasta veronkiertämispyrkimykset voidaan kuitenkin nähdä moraalisesti ei-hyväksyttäväksi toiminnaksi. Toisaalta myös verosuunnittelun moraalisuus on mahdollista kyseenalaistaa. Näyttää siltä, että esimerkiksi julkisessa keskustelussa yhdenlaista verosuunnittelua pidetään hyväksyttävänä, mutta toisenlaista, myös *aggressiiviseksi verosuunnitteluksi* kutsuttua verosuunnittelua, puolestaan ei. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna hyväksyttävyyden raja kulkee siis verosuunnittelun sisällä.¹⁸

Käytän tässä tutkimuksessa muun muassa termejä verosuunnittelu, aggressiivinen verosuunnittelu ja veronkierto, jotka viittaavat siihen, että liikutaan sekä vero-oikeudellisesti että moraalisesti hyväksyttävän ja ei-hyväksyttävän toiminnan rajoilla, mutta näiden termien käyttöön liittyvät tilanteet saattavat sisältää myös verovilpin tai -petoksen elementtejä. Käytettyjä termejä ei siis tule tulkita siten, että ne automaattisesti rajaisivat muut termit ulkopuolelleen, sillä kuten todettu, termien täsmällisyys ei ole tämän tutkimuksen kannalta merkittävässä asemassa. Käytän läpi tutkimuksen myös termiä *veron välttely*, joka kattaa käytännössä kaikki tilanteet, missä vältellään oikean suuruisen veron maksamista, esimerkiksi käyttämällä hyväksi eri valtioiden verojärjestelmien eroja.¹⁹

---

salaamisesta, väärin tietojen antamisesta tai muunlaisesta laiminlyönnistä veronvälttämistarkoituksessa tai muuten petollisessa tarkoituksessa.

¹⁵ Verovilpin käsitteen voidaan katsoa jäävän veron kiertämisen ja verorikoksen välimaastoon. Ks. Mattila 2003, s. 2.

¹⁶ Knuutinen 2014b, s. 172–177.

¹⁷ Knuutinen 2014b, s. 177.

¹⁸ Knuutinen 2014b, s. 182.

¹⁹ Mugarura 2018, s. 188.

1.1.3 Väliyhteisöt ja näitä koskeva sääntely

Ulkomaisen sijoituspääoman kohdentumiseen vaikuttavat useat eri seikat, mutta erityisesti finanssisijoitusten osalta verotus on usein merkittävässä asemassa, sillä veroetujen voimassaolo mahdollistaa myös sellaisen toiminnan harjoittamisen, jonka pääasiallisena tavoitteena on asuinvaltion verojen välttäminen. Verojen välttäminen voi tapahtua ohjaamalla yritystoiminnan tuloja, pääomatuloja tai ansiotuloja matalan verorasituksen valtioon perustettuun yksikköön ja jättämällä kyseiseen yksikköön kerätyt tulot kotiuttamatta verovelvollisen osakkaan asuinvaltiossa. Näin perustettu yksikkö voi harjoittaa kyseisessä matalan verorasituksen valtiossa aktiivista liiketoimintaa, mutta kyseessä saattaa olla myös passiivisesti toimiva postilaatikkoyhtiö.²⁰

Valuuttakontrollin poistuminen ja globalisaatio ovat lisänneet ja edesauttaneet matalan verorasituksen valtioihin perustettujen yhteisöjen käyttämistä kansainvälisen veronvälttelyn ja veronkierron välineenä. Monet valtiot ovat tämän seurauksena ottaneet käyttöönsä erityiset, niin kutsuttuja *väliyhteisöjä*²¹ koskevat säännökset, joiden nojalla matalan verorasituksen valtioon perustetun yksikön osakasta voidaan verottaa tämän osuudesta ulkomaisen yksikön tuloon säännöksissä mainittujen edellytysten täytyessä, vaikka yhteisö ei jakaisi lainkaan voittoa osakkaalle.²²

Väliyhteisöjä voidaan hyödyntää esimerkiksi siirtämällä konsernin tavaramerkkejä ja patentteja väliyhteisöön ja keräämällä sitten muissa valtioissa sijaitsevilta konserniyhtiöiltä rojalteja vastineena tavaramerkkien ja patenttien käyttöoikeudesta. Myös konserniin kuuluvien tytäryhtiöiden osakkeet ovat usein väliyhteisön omistuksessa. Lisäksi väliyhteisöihin voidaan ohjata esimerkiksi tavaroiden myynnistä saatavia myyntituloja.²³

Monien muiden valtioiden tavoin, myös Suomella on väliyhteisöjä koskevia sääntöjä kansallisessa lainsäädännössään. Suomessa säädettiin vuonna 1994 *laki ulkomaisten yhteisöjen osakkaiden verotuksesta* (1217/1994, jäljempänä väliyhteisölaki tai VYL). Lain tarkoituksena on estää järjestelyt, joilla pyritään välttämään verojen maksaminen Suomessa kanavoimalla Suomelle kuuluvia verotettavia tuloja matalan verorasituksen valtioihin

---

²⁰ HE 155/1994 vp, s. 3; Myrsky & Linnakangas 2009, s. 306.

²¹ Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt - Väliyhteisöt verosuunnittelun välineenä – Väliyhteisö: Väliyhteisöllä tarkoitetaan ulkomaista yhteisöä, joka toimii tulon lähteiden ja sellaisten luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden välissä, jotka ilman väliyhteisöä olisivat tulon saajia.

²² HE 155/1994 vp, s. 3; Myrsky & Linnakangas 2009, s. 306.

²³ Myrsky & Linnakangas 2009, s. 306.

perustettuihin yhtiöihin. Väliyhteisölain säätäminen mahdollisti tietyin edellytyksin suomalaisen osakkaan verotuksen tämän osuudesta ulkomaisen yhteisön tuloon, vaikka yhteisö ei jakaisi lainkaan voittoa Suomessa asuvalle omistajalleen. Väliyhteisö lakia on myös muutettu useaan otteeseen, joista merkittävimmät muutokset tapahtuivat vuosina 1998 ja 2008.²⁴ Väliyhteisö laki puuttuu sekä varakkaiden yksityishenkilöiden verosuunnitteluun, jossa sijoitusvarallisuutta hallinnoidaan ulkomaisen yhtiön kautta matalan verotuksen valtiossa, että monikansallisten yhtiöiden verosuunnitteluun, jossa tuloja kanavoidaan matalan verotuksen valtioissa sijaitseviin tytäryhtiöihin.

1.1.4 OECD:n BEPS-hanke

OECD aloitti vuonna 2013 yhteistyössä G20-valtioiden²⁵ kanssa veropohjan rapautumista ja voitonsiirron estämistä koskevan *Base Erosion and Profit Shifting* -hankkeen (jäljempänä BEPS-hanke), jossa tarkasteltiin kansainvälisesti toimivien yritysten verosuunnittelun aiheuttamaa veropohjien rapautumista. Hankkeen tavoitteena oli turvata valtioiden verotulot puuttumalla valtioiden verojärjestelmien eroavaisuuksiin, joita hyväksikäyttämällä on mahdollista keinotekoisesti siirtää voittoja matalan tai olemattoman verotuksen valtioihin veron välttämistarkoituksessa.²⁶

Lähtökohta yhtenäiselle lainsäädännölle oli hankala, muun muassa havaittavissa olleen taloudellisen ja verotuksellisen tulon eriytymistä koskevan kehityksen vuoksi. Toisin sanoen, tulon todellinen muodostumispaikka ja tulon verotuksellinen näyttäytymispaikka eivät välttämättä vastaa toisiaan. Nykypäivän digitaalisessa liiketoiminnassa on täysin luonnollista olla eri valtioiden taloudellisessa toiminnassa mukana ilman tytäryhtiön tai kiinteän toimipaikan välityksellä toimimista. Taloudellinen toiminta on tämän vuoksi erityisesti tietyillä toimialoilla irtautunut lähes täysin fyysisestä toimintaympäristöstä.²⁷

Hankkeen ensimmäisenä tuloksena julkaistiin vuonna 2013 BEPS-selvitys *Addressing Base Erosion and Profit Shifting*, jossa todettiin useiden merkkien osoittavan, että monikansallisten yritysten verosuunnittelu on kehittynyt vuosien mittaan

---

²⁴ Helminen 2009.

²⁵ G20:een kuuluu Argentiina, Australia, Brasilia, Etelä-Afrikka, Etelä-Korea, Indonesia, Intia, Italia, Japani, Kanada, Kiina, Meksiko, Ranska, Saksa, Saudi-Arabia, Turkki, Venäjä, Iso-Britannia, Yhdysvallat sekä Euroopan Unioni.

²⁶ BEPS-toimenpiteiden taloudellisten vaikutusten arviointiraportti 2017, s. 37.

²⁷ Knuutinen 2014a, s. 68.

aggressiivisempaan suuntaan. Ongelman ratkaisuksi selvityksessä ehdotettiin valtioiden yhteistyötä kansainvälisen yritystoiminnan verotuksen uudistamiseksi.²⁸

BEPS-selvitystä seurasi toimintasuunnitelma *Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting*, jossa esiteltiin 15 kansainvälistä verotusta koskevaa toimenpidettä valtioiden nykyisten verosääntöjen muuttamiseksi ja täydentämiseksi. Toimenpiteiden tavoitteena oli voittojen verottaminen siinä valtiossa, missä myös taloudellista toimintaa harjoitetaan ja arvo muodostuu. Toimenpiteitä koskeva loppuraportti julkaistiin syyskuussa 2015.²⁹

BEPS-toimintasuunnitelma koostuu seuraavasta 15 toimenpiteestä:

- 1) Digitaalisen talouden verohaasteet
- 2) Hybridi-järjestelyt
- 3) Väliyhteisösääntely
- 4) Korkovähennysrajoitus
- 5) Haitallisen verokilpailun ehkäiseminen
- 6) Verosopimusten väärinkäytön ehkäiseminen
- 7) Kiinteän toimipaikan uusi määritelmä
- 8)-10) Siirtohinnoittelun markkinaehtoperiaatteen soveltamista koskevat päivitetty ohjeet
- 11) BEPS-tietojen kerääminen ja analysointi
- 12) Verosuunnittelurakenteiden ilmoittaminen
- 13) Siirtohinnoitteludokumentoinnin sääntöjen päivitys
- 14) Riitojenratkaisumekanismien tehostaminen
- 15) Verosopimusten muuttaminen monenvälisellä instrumentilla

BEPS-toimintasuunnitelman toimenpidenumero 3 koskee väliyhteisösääntelyä (*Action 3 of the Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting*). Kyseinen toimenpide liittyy tilanteisiin, joissa kansainväliset konsernit siirtävät voittojaan ulkomaisiin tytäryhtiöihinsä täysin tai osittain veron välttämistarkoituksessa eli ilman todellista liiketoiminnallista perustetta. Kuten luvussa 1.1.3 ilmeni, tällaiseen toimintaan on mahdollista puuttua valtioiden kansallisella väliyhteisölainsäädännöllä, jonka nojalla valtiot voivat tietyn edellytyksin verottaa ulkomaisen tytäryhtiön tuloa. Joillakin valtioilla ei kuitenkaan ole

---

²⁸ BEPS-toimenpiteiden taloudellisten vaikutusten arviointiraportti 2017, s. 37; Mugarura 2018, s. 190.

²⁹ BEPS-toimenpiteiden taloudellisten vaikutusten arviointiraportti 2017, s. 37.

lainkaan väliyhteisöjä koskevia sääntöjä tai niiden avulla ei voida riittävän tehokkaasti puuttua BEPS-selvityksessä ilmenneisiin ongelmatilanteisiin. BEPS-toimintasuunnitelman toimenpidenumero 3 esittelee tämän vuoksi yhtenäiset väliyhteisösääntöjä koskevat ehdotukset, joiden tarkoituksena on varmistaa, että suosituksia soveltavat valtiot pystyvät tehokkaasti ehkäisemään kyseisissä valtioissa asuvien verovelvollisten tulojen siirtämisen ulkomaisiin tytäryhtiöihin.³⁰

1.1.5 EU:n veronkiertodirektiivi

Euroopan unionissa (jäljempänä EU) on katsottu, että sisämarkkinoiden asianmukainen toiminta edellyttää BEPS-toimenpidesuunnitelman täytäntöönpanemisen jäsenmaissa, sillä näin voidaan varmistaa verotuksen oikeudenmukaisuus ja tehokkuus riittävän koordinoitulla ja johdonmukaisella tavalla koko unionin alueella.³¹ EU onkin ryhtynyt useaan toimenpiteeseen tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Euroopan komissio antoi tammikuussa 2016 tiedonannon Euroopan parlamentille ja neuvostolle verojen kiertämisen estämisestä koskevasta paketista (*Anti Tax Avoidance Package*), joka perustuu OECD:n BEPS-loppuraportin (ks. luku 1.1.4) sisältämiin suosituksiin veropohjan rapautumiseen ja voittojen siirtämiseen puuttumiseksi. Paketin tarkoituksena on aggressiivisen verosuunnittelun estäminen, avoimuuden lisääminen ja oikeudenmukaisemman toimintaympäristön luomisen yrityksille EU:ssa. Tiedonanto sisälsi muun muassa *ehdotuksen direktiiviksi sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien verojen kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta* (KOM(2016)26). Kyseiseen ehdotukseen perustuva direktiivi (2016/1164), jäljempänä *veronkiertodirektiivi*, annettiin 12. heinäkuuta 2016.³²

Veronkiertodirektiivin kohteena ovat tilanteet, joissa verovelvolliset pyrkivät mahdollisimman pieneen verorasitukseen käyttämällä hyväksi eri valtioiden verojärjestelmien eroja. Direktiivin tavoitteena on BEPS-toimintasuunnitelmaan sisältyvien toimenpidenumeroiden 2, 3 ja 4 sekä eräiden muiden toimien yhtenäinen täytäntöönpano EU:n jäsenmaissa. Täytäntöön pantavat säännökset koskevat korkojen vähennysoikeuden rajoituksia, maastapoistumisverotusta, hybridijärjestelyitä, ulkomaisia väliyhteisöjä sekä yleisiä väärinkäytöksiä. Kyseessä on *minimiharmonisointidirektiivi* eli jäsenvaltioilla on

---

³⁰ OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project 2015, s. 11.

³¹ Veronkiertodirektiivin johdantolause 2.

³² BEPS-toimenpiteiden taloudellisten vaikutusten arviointiraportti 2017, s. 39; Veronkiertopaketti 2018.

halutessaan mahdollisuus säätää direktiivin vähimmäissääntelyä tiukemmista säännöksistä kansallisessa lainsäädännössään.³³

Kirjoitushetkellä voimassa olevan Suomen kansallisen väliyhteisölain säännökset eivät sellaisenaan vastaa EU:n veronkiertodirektiivin väliyhteisöjä koskevia vaatimuksia, minkä vuoksi lakia tulee jälleen muuttaa. Jäsenmaiden on saatettava veronkiertodirektiivi osaksi kansallista lainsäädäntöään 31. joulukuuta 2018 mennessä ja sovellettava uutta sääntelyä 1. tammikuuta 2019 lähtien. Poikkeuksena tästä on maastapoistumusverotusta koskevat säännökset, jotka tulee sisällyttää kansalliseen lainsäädäntöön 31. joulukuuta 2019 mennessä. Tämä tarkoittaa sitä, että myös veronkiertodirektiivin väliyhteisöjä koskevat säännökset on implementoitava Suomen kansalliseen väliyhteisölakiin 31. joulukuuta 2018 mennessä. Lain muutostarve ja sen ajankohtaisuus antoi aiheen myös tutkimukselleni.

1.2 Tutkimusongelma ja tutkimuksen rakenne

Tutkimuksessa haetaan vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- 1) Millaisia muutoksia Suomen väliyhteisölainsäädäntöön on tulossa EU:n veronkiertodirektiivin nojalla?
- 2) Millaisia vaikutuksia lain muutoksella on
  - Suomen valtioon?
  - suomalaisiin yrityksiin?

Tutkimuksen luvussa 2 käydään läpi Suomen voimassaolevan väliyhteisölain keskeinen sisältö keskittyen väliyhteisölain soveltamisalaan sekä poikkeuksiin lain soveltamisalasta. Väliyhteisölain sisällön avaamisessa tuodaan paikoin myös esille eri säännösten taustaa ja tavoitteita eli miksi tietty säännös on esimerkiksi päätetty lisätä lakiin tai miksi se on saanut tietynlaisen sisällön.

Luvussa 3 vastataan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen: Millaisia muutoksia Suomen väliyhteisölakiin on tulossa EU:n veronkiertodirektiivin nojalla? Luvussa käydään läpi EU:n veronkiertodirektiivin väliyhteisöjä koskevat artikkelit vertaamalla niitä toisessa luvussa esiteltyihin voimassa olevan väliyhteisölain säännöksiin kohta kohdalta. Luvussa käy ilmi, mitkä väliyhteisölain säännökset vastaavat direktiivin minimisäännöksiä tai jopa ylittävät

---

³³ BEPS-toimenpiteiden taloudellisten vaikutusten arviointiraportti 2017, s. 39.

nämä, ja mitkä säännökset puolestaan alittavat direktiivin minimivaatimukset eli vaativat muuttamista. Luvussa ilmenee myös Suomen valitsema direktiivin implementointitapa eli esitetäänkö noudatettavaksi direktiivin minimisääntelyä vai implementoidaanko minimitasoa kireämpiä säännöksiä. Direktiivi antaa paikoin myös mahdollisuuden voimassa olevan väliyhteisölain mukaisia säännöksiä lievempään sääntelyyn verovelvollisen kannalta. Luvussa käydään siksi myös läpi, esitetäänkö joitakin olemassa olevia väliyhteisölain säännöksiä lievennettäväksi vai pidettäväksi ennallaan.

Luvussa 4 haetaan vastausta toiseen tutkimuskysymykseen: Minkälaisia vaikutuksia lain muutoksella on Suomen valtioon ja suomalaisiin yrityksiin? Vaikutuksia analysoidaan muun muassa kilpailukyvyyn, hallinnollisen työn, verotulojen ja yritysten rakenteiden näkökulmasta. Vaikutusten analysoinnissa käytetään apuna erityisesti hallituksen esitysluonnosta ja eri sidosryhmien antamia lausuntoja tähän. Lain muutoksen vaikutuksia arvioidaan erityisen kriittisestä näkökulmasta, sillä esimerkiksi lausuntokierrokselta saadut kommentit saattavat olla hyvinkin puolueellisia, erityisesti erilaisilta etujärjestöiltä ja tietyn toimialan edustajilta saatuna. Luku 5 kokoaa yhteen tutkimuksessa esiin tulleet merkittävimmät johtopäätökset.

1.3 Rajaukset

Tutkimus keskittyy kirjoitushetkellä voimassa olevan väliyhteisölain ja EU:n veronkiertodirektiivin väliyhteisöjä koskevien säännösten yksityiskohtaiseen tarkasteluun. Tutkimuksen ulkopuolelle rajataan kuitenkin sekä veronkiertodirektiivin että sen kansallisen implementoinnin varsinainen lainsäädäntöprosessi.

Väliyhteisölaki voidaan jakaa kahteen osa-alueeseen:

- 1) Väliyhteisölain soveltamisalaan ja soveltamisalan poikkeuksiin
- 2) Väliyhteisötulon verottamiseen

Rajaan väliyhteisötulon verottamisen yksityiskohtaisemman tarkastelun ulkopuolelle. Tätä tarkastellaan kuitenkin siltä osin, kun se liittyy kiinteästi väliyhteisölain soveltamisalaan. Yksi tällainen osa-alue on lain soveltamisalaan liittyvän määräysvallan ja väliyhteisötulon verottamiseen liittyvän kynnyksen kytkeytyminen toisiinsa direktiivin myötä. Jätän tutkimuksen ulkopuolelle myös väliyhteisötulon verottamiseen liittyvän kaksinkertaisen verotuksen poistamisen sekä väliyhteisöjä koskevien tietojen ja selvitysten ilmoitusmenettelyn.

Veronkiertodirektiiviä tarkastellaan väliyhteisöjä koskevien artiklojen näkökulmasta. Muut verotuksen osa-alueet, kuten viime aikoina paljon pinnalla olleet korkovähennysrajoitukset jätetään tarkastelun ulkopuolelle. Veronkiertodirektiivin implementointi muiden EU:n jäsenmaiden kansalliseen lainsäädäntöön ja tämän vaikutukset rajataan täysin tutkimuksen ulkopuolelle.

EU:n jäsenmaiden tulee implementoida veronkiertodirektiivi kansalliseen lainsäädäntöönsä 31. joulukuuta 2018 mennessä. Koska tutkimuksen on tarkoitus valmistua ennen tätä ajankohtaa, en ehdi käsitellä väliyhteisölain muutoksen lopputulosta eli hallituksen esityksen käsittelyä eduskunnassa ja tämän tuloksena julkaistavaa uutta väliyhteisölakia. Teen siksi tietoisin päätöksen, että lakimuutoksen eduskuntakäsittely ja vahvistettu uusi väliyhteisölaki jää tutkimuksen ulkopuolelle. Koska myös varsinainen hallituksen esitys (jäljempänä HE) myöhästyi alkuperäisestä aikataulustaan, käsittelen lakia koskevia muutosehdotuksia ja sen vaikutuksia pääasiassa hallituksen esitysluonnoksen ja siihen annettujen lausuntojen perusteella ja rajaan varsinaisen hallituksen esityksen pitkälti tutkimuksen ulkopuolelle. Käsittelen kuitenkin lyhyesti luvussa 5 esitysluonnoksen mukaisiin alkuperäisiin ehdotuksiin tehtyjä merkittävimpiä muutoksia, jotka ilmenevät varsinaisesta hallituksen esityksestä.

Veronkiertodirektiivi ja tämän taustalla oleva BEPS-hanke puuttuvat kansainvälisten konsernien verosuunnitteluun, joten myös direktiivin aiheuttamat muutokset väliyhteisölakiin kohdistuvat pääasiassa suomalaisiin kansainvälisesti toimiviin konserneihin. Käsittelen tämän vuoksi väliyhteisölain muutoksen vaikutuksia Suomen valtion lisäksi vain suomalaisten yritysten näkökulmasta ja rajaan yksityishenkilöihin kohdistuvat vaikutukset tutkimuksen ulkopuolelle.

1.4 Metodologia ja aineisto

1.4.1 Metodologinen lähestymistapa

Tutkimuksen metodologinen lähestymistapa on *oikeusdogmaattisen* eli *lainopillisen* lähestymistavan ja *veropoliittisen* lähestymistavan yhdistelmä. Lainopillisen tutkimuksen kohteena on voimassa oleva oikeus ja tutkimuksen tehtävänä on voimassa olevan oikeuden

systematisointi ja tulkinta.³⁴ Tätä lähestymistapaa käytetään erityisesti voimassa olevan väliyhteisölain jäsentelyssä ja tulkinnassa.

Veropoliittinen tutkimus voidaan jakaa *normatiiviseen* ja *positiiviseen* tutkimukseen. Normatiivisessa veropoliittisessa tutkimuksessa kysytään, millainen veropoliittinen vaihtoehto pitäisi omaksua tai millainen verotuksen painopisteen tulisi olla. Positiivisessa veropoliittisessa tutkimuksessa puolestaan kysytään, millaisia vaikutuksia säädetyillä tai säädettäväksi harkituilla verovaihtoehtoilla on tai mitkä tekijät vaikuttavat omaksuttuihin veropoliittisiin valintoihin. Tässä tutkimuksessa käytetään positiivista veropoliittista lähestymistapaa, sillä tavoitteena on selvittää väliyhteisölain muutoksen vaikutuksia. Läpi tutkimuksen tuodaan myös esille tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet tiettyihin veropoliittisiin ratkaisuihin, esimerkiksi veronkiertodirektiivin valittua implementointitapaa tarkasteltaessa.³⁵

1.4.2 Pääasiallinen aineisto

Tutkimuksessa käytettävä pääasiallinen aineisto koostuu voimassa olevasta väliyhteisölaista, OECD:n loppuraportista 2015 koskien väliyhteisöjä (toimenpide 3), EU:n veronkiertodirektiivistä, hallituksen esitysluonnoksesta ja tähän annetuista lausunnoista. Muita merkittäviä lähteitä ovat esimerkiksi Verohallinnon ohjeet, oikeuskirjallisuus, josta erityisesti Marjaana Helmisen teos *Kansainvälinen verotus*, sekä ajankohtaiset tutkimukset, artikkelit ja uutiset.

---

³⁴ Hirvonen 2011, s. 21–22.

³⁵ Määttä, s. 1.

2 Suomen väliyhteisölaki

2.1 Yleistä

Verotusoikeus on lähtökohtaisesti ainoastaan yhteisön asuinvaltiolla, ellei yhteisöllä ole kiinteää toimipaikkaa toisessa valtiossa ja ellei se jaa voittoa toisessa valtiossa asuville omistajilleen. Suomellakaan ei ole siksi lähtökohtaisesti oikeutta verottaa ulkomaisia yhteisöjä, vaikka yhteisöillä olisi suomalaiset omistajat. Verotusoikeuden jakautumista eri valtioiden välillä on mahdollista käyttää hyväksi perustamalla yhteisöjä sellaisiin valtioihin, joissa on matala tai jopa olematon yhteisöverotuksen taso ja joista muiden valtioiden veroviranomaisten on vaikea saada tietoa. Näin voidaan välttyä veron maksamiselta osittain tai kokonaan, tai ainakin lykätä sen maksamista siihen asti, että yhteisö jakaa voittoa omistajilleen tai omistajat myyvät osuutensa yhteisössä.³⁶

Monet valtiot, Suomi mukaan lukien, ovat ottaneet käyttöön erityiset väliyhteisöjä koskevat säännökset, joiden avulla matalan verotuksen valtiossa sijaitsevan yhteisön osakasta voidaan verottaa tämän osuudesta ulkomaisen väliyhteisön tuloon, vaikka yhteisö ei jakaisi ulos voittoa osakkailleen. Suomen väliyhteisölainsäädännön avulla pyritään torjumaan matalan verorasituksen valtioihin perustettujen väliyhteisöjen avulla tapahtuvaa Suomen yhteisöverotuksen välttämistä ja mahdollistamaan väliyhteisön Suomessa yleisesti verovelvollisten osakkaiden verotus heidän osuudestaan omistamansa ulkomaisen väliyhteisön tuloon. Tavoitteena on siis estää voittovarojen siirtyminen Suomen verotuksen ulkopuolelle matalan verorasituksen valtioihin perustettuihin väliyhteisöihin.³⁷

Suomessa on voimassa erityinen laki ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta (1217/1994)³⁸, jäljempänä väliyhteisölaki, joka kuuluu Suomen sisäiseen ulkomaanvero-oikeuteen. Lakia sovellettiin ensimmäisen kerran vuodelta 1995 toimitettavassa verotuksessa ja lakia on tämän jälkeen muutettu useasti, joista merkittävimmin vuonna 1998 (1091/1998) ja 2008 (680/2008). Väliyhteisölaki koskee Suomessa yleisesti verovelvollisten henkilöiden määräysvallassa olevia ulkomaisia yhteisöjä, jotka sijaitsevat matalan verorasituksen valtioissa. Lain soveltuessa ulkomaisen väliyhteisön tuloa voidaan verottaa yhteisön yleisesti verovelvollisten osakkaiden tulona Suomessa huolimatta siitä, että

---

³⁶ Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt.

³⁷ Myrsky & Linnakangas 2009, s. 306–307.

³⁸ Laki ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta 1217/1994 annettiin 16.12.1994.

väliyhteisö on itsenäinen verosubjekti. Ennen erillisen väliyhteisölain säätämistä oli epäselvää, miten suomalaisomisteiseen ulkomaiseen väliyhteisöön kerättyyn tuloon tulisi suhtautua ja miten verotus toimitettaisiin Suomessa, jos yhteisön Suomessa asuvaa osakasta katsottaisiin voitavan verottaa yhteisön tulosta.³⁹

Mikäli väliyhteisölaki tulee sovellettavaksi, verotus tapahtuu Suomessa väliyhteisöjärjestelyn motiivista riippumatta. Toisin sanoen, väliyhteisölain soveltumisedellytysten täytyessä väliyhteisön todellisella tarkoituksella ja toiminnalla ei ole merkitystä, oli taustalla sitten verojen välttely tai todellinen liiketoiminnallinen peruste. Tämä helpottaa lain soveltamista, sillä toisin kuin esimerkiksi veromenettelylain yleisen veronkiertopykälän (VML 28 §) soveltamisessa, väliyhteisölain soveltamisessa ei tarvitse osoittaa järjestelyn veronkiertämistarkoitusta.⁴⁰

Väliyhteisölain 2 §:n mukaan lain soveltuminen edellyttää seuraavien edellytysten täyttymistä:

- Suomessa yleisesti verovelvolliset käyttävät yhteisössä *määräämisvaltaa*; ja
- Ulkomaisen yhteisön *tuloverotuksen taso* on alle 3/5 Suomessa asuvan yhteisön verotuksen tasosta Suomessa

Lain soveltamisalasta on kuitenkin useita poikkeuksia. Verosopimusvaltioissa⁴¹ sijaitsevat yhteisöt ovat lain soveltamispiirin ulkopuolella, mikäli kyseisessä valtiossa on hyväksyttävän tasoinen yhteisöverotus, eikä yhteisö ole saanut erityisiä veronhuojennuksia.⁴² Laki ei tule sovellettavaksi myöskään silloin, jos kyseessä on missä tahansa valtiossa asuva yhteisö, joka harjoittaa lain soveltamisalasta vapautettua toimintaa.⁴³ Lain soveltamisalan ulkopuolella on myös yhteisöt, jotka asuvat Euroopan talousalueella (jäljempänä ETA) tai sellaisessa verosopimusvaltiossa, jossa on hyväksyttävän tasoinen yhteisöverotus ja harjoittavat kyseisessä valtiossa taloudellista toimintaa. Lisäedellytyksenä tämän poikkeuksen soveltumiselle on, että yhteisön asuinvaltio on sitoutunut *riittävään tietojenvaihtoon* Suomen kanssa.⁴⁴

---

³⁹ HE 155/1994 vp, s. 3–4; Myrsky & Linnakangas, s. 308.

⁴⁰ HE 155/1994 vp, s. 7; Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki.

⁴¹ Suomen voimassa olevat verosopimukset löytyvät osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/>.

⁴² VYL 2.3 § 3 k.

⁴³ VYL 2.3 § 1 k.

⁴⁴ VYL 2 a §.

Seuraavaksi esittelen keskeiset säännökset väliyhteisölain soveltamisalaa ja sen poikkeuksia koskien. Kuten luvussa 1.1.3 ilmeni, väliyhteisölaki voidaan jakaa

- 1) lain soveltamisalaan ja sen poikkeuksiin; ja
- 2) väliyhteisötulon verottamiseen.

Vaikka en muuten käsittele yksityiskohtaisesti jälkimmäistä osa-aluetta, esittelen kuitenkin säännöksen koskien sitä, milloin väliyhteisötuloa voidaan verottaa sen yksittäisten osakkaiden tulona, sillä kyseinen säännös liittyy kiinteästi väliyhteisölain määäämisvaltaa koskevaan säännökseen, erityisesti myöhemmin tutkimuksessa esiteltävän väliyhteisölain muutosesityksen myötä.

2.2 Väliyhteisölain soveltamisala

2.2.1 Yhtiömuoto

Väliyhteisöksi voidaan katsoa mikä tahansa ulkomainen yhtiömuoto tai varallisuusmassa, jota kohdellaan tuloverolain 3 §:n mukaan yhteisönä eli itsenäisenä verovelvollisena.⁴⁵ Useimmissa tapauksissa väliyhteisöt ovat oikeudelliselta muodoltaan yhtiöitä, mutta kysymykseen voi tulla myös esimerkiksi rahasto, säätiö, laitos tai trusti.⁴⁶

Ulkomaisiin henkilöyhtiöihin ja muihin henkilöyhteenliittymiin, jotka katsotaan Suomen verolainsäädännön mukaan yhtymiksi⁴⁷, ei sellaisenaan sovelleta väliyhteisölakia. Tämä johtuu siitä, että yhtymät eivät ole Suomessa itsenäisiä verovelvollisia. Ulkomaille olevat kiinteät toimipaikat⁴⁸ saatetaan kuitenkin katsoa väliyhteisöiksi, vaikka ne eivät ole

---

⁴⁵ TVL 3 §:n mukaan yhteisöllä tarkoitetaan valtiota ja sen laitosta, kuntaa ja kuntayhtymää, seurakuntaa ja muuta uskonnollista yhdyskuntaa, osakeyhtiötä, osuuskuntaa, säästöpankkia, sijoitusrahastoa, yliopistoa, keskinäistä vakuutusyhtiötä, lainajyvästää, aatteellista tai taloudellista yhdistystä, säätiötä ja laitosta, ulkomaista kuolinpesää ja kaikkiin edellä mainittuihin yhteisöihin verrattavaa muuta oikeushenkilöä tai erityiseen tarkoitukseen varattua varallisuuskokonaisuutta.

⁴⁶ HE 155/1994 vp, s. 8; Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – Väliyhteisön määritelmä – Yhtiömuoto.

⁴⁷ TVL 4 §:n mukaan yhtymällä tarkoitetaan avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä, laivanisännistöyhtiötä tai sellaista kahden tai useamman henkilön elinkeinotoiminnan harjoittamista varten perustamaa muuta yhteenliittymää kuin yhteisöä, joka on tarkoitettu toiminaan osakkaiden yhteiseen lukuun. Yhtymällä tarkoitetaan myös kiinteistön viljelyä tai hallintaa varten perustettua kahden tai useamman henkilön yhteenliittymää.

⁴⁸ TVL 13 a §:n mukaan kiinteällä toimipaikalla tarkoitetaan elinkeinon pysyvää harjoittamista varten tarkoitettua erityistä liikepaikkaa tai paikkaa, jossa sijaitsee esimerkiksi yrityksen johto, sivuliike, toimisto, teollisuuslaitos, tuotantolaitos, työpaja, myymälä tai muu pysyvä osto- tai myyntipaikka. Kiinteäksi toimipaikaksi katsotaan myös käytössä oleva kaivos tai muu löydös, kivilouhos, turvesuo, soranotto- tai muu siihen verrattava paikka tai palstoitettujen tai palstoitettaviksi tarkoitettujen kiinteistöjen elinkeinotoimintaan kuuluvassa myynnissä nämä kiinteistöt, rakennusurakoinnissa paikka, jossa sellaista urakointia on

itsenäisiä verovelvollisia. Kiinteän toimipaikan muodostumisen johdosta ulkomaisiin yhtiöihin siis saatetaan soveltaa väliyhteisölakia.⁴⁹

Väliyhteisölakia muutettiin vuonna 2008 alkaen siten, että ulkomaiseen väliyhteisöön voidaan rinnastaa myös ulkomaisen väliyhteisön ulkomainen kiinteä toimipaikka, jos kiinteä toimipaikka katsottaisiin väliyhteisöksi sen ollessa itsenäinen yhteisö. Edellytyksenä on lisäksi se, että kiinteä toimipaikka sijaitsee eri valtiossa kuin ulkomainen yhteisö ja että kiinteään toimipaikkaan liittyvää tuloa ei ole verotettu ulkomaisen yhteisön asuinvaltiossa. Kiinteä toimipaikka on voitu rinnastaa väliyhteisöön kuitenkin vasta 1.1.2015 alkaen, jos se on ollut olemassa jo 31.12.2007.⁵⁰

2.2.2 Määräämisvalta ja omistusosuus

Väliyhteisöiksi katsotaan vain sellaiset ulkomaiset yhteisöt, jotka ovat Suomessa yleisesti verovelvollisten henkilöiden määräämisvallassa.⁵¹ Tarkoituksena on ollut lain soveltamisalan rajaaminen sellaisiin tilanteisiin, joissa Suomessa asuvilla henkilöillä on tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa ulkomaisen yhteisön voitonjakopolitiikkaan.⁵² Määräämisvallan arvioinnissa otetaan huomioon sekä Suomessa asuvat luonnolliset henkilöt että suomalaiset oikeushenkilöt. Rajoitetusti verovelvollisia ei lasketa mukaan määräämisvaltaa arvioitaessa, vaikka rajoitetusti verovelvollisella olisi Suomessa kiinteä toimipaikka.⁵³

Väliyhteisölain 3 §:n mukaan Suomessa yleisesti verovelvollisen katsotaan käyttävän määräämisvaltaa yhteisössä, mikäli toinen seuraavista edellytyksistä täyttyy.

Yksi tai useampi Suomessa yleisesti verovelvollinen henkilö yhdessä

- välittömästi tai välillisesti omistaa yhteensä vähintään 50 prosenttia ulkomaisen yhteisön pääomasta tai sen osakkeiden tai osuuksien tuottamasta yhteenlasketusta äänimäärästä; tai

---

huomattavassa määrässä harjoitettu sekä linjaliikenteen harjoittamisessa liikkeen huoltopaikka tai muu erityinen, liikennettä palveleva pysyvä liikepaikka.

⁴⁹ Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – Väliyhteisön määritelmä – Yhtiömuoto.

⁵⁰ VYL 2.2 §.

⁵¹ VYL 2.1 §.

⁵² HE 155/1994 vp, s. 8.

⁵³ Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – Väliyhteisön määritelmä – Määräämisvalta.

- on oikeutettu vähintään 50 prosenttiin ulkomaisen yhteisön varallisuuden tuotosta

Se yleisesti verovelvollisten joukko, joiden omistuksista tai voitto-oikeuksista 50 prosentin määräämisvallan edellytys täyttyy, voi olla minkä suuruinen tahansa. Jokainen omistusosuus tai tuottointressi, oli se kuinka pieni tahansa, lasketaan mukaan määräämisvaltaa arvioitaessa. Määräämisvaltaa ei ole siten mahdollista kiertää hajauttamalla omistus usean eri tahon kesken. Verovelvollisten ei tarvitse myöskään olla missään intressisuhteessa keskenään määräämisvallan syntymiseksi. Lisäksi mahdolliset erityisjärjestelyt, kuten osakassopimukset, jotka vaikuttavat tosiasialliseen vallankäyttömahdollisuuteen yhteisössä, voidaan ottaa huomioon määräämisvallan olemassaoloa arvioitaessa.⁵⁴

Useimmissa tapauksissa määräämisvalta perustuu pääoman, osakkeiden tai osuuksien omistukseen. Ulkomaisten trustien ja muiden varallisuusmassojen kohdalla, joissa muodollinen omistusoikeus ja edunsaajataho on eriytetty yhteisön perustamis- tai muusta asiakirjasta ilmenevällä tavalla toisistaan, kyseeseen saattaa kuitenkin tulla myös tuottoosuuteen perustuva määräämisvalta.⁵⁵

Määräämisvallan arvioinnissa otetaan huomioon välittömän omistuksen lisäksi myös välillinen omistus. Jos Suomessa yleisesti verovelvollinen omistaa ulkomaisen yhteisön toisen ulkomaisen yhteisön välityksellä, on tällöin laskettava suomalaisen osakkaan välillinen omistusosuus yhteisöstä. Jos suhteellisesti laskettu välillinen omistus jää alle 50 prosentin, määräämisvallan katsotaan olevan olemassa vain, jos omistusosuus omistusketjun jokaisessa vaiheessa on vähintään 50 prosenttia. Jos esimerkiksi suomalainen A Oy omistaa ulkomaisesta B-yhteisöstä 50 prosenttia ja B omistaa 80 prosenttia toisesta ulkomaisesta yhteisöstä C, A Oy:n suhteellinen omistusosuus C:stä on vain 40 prosenttia eli alle 50 prosentin määräämisvallan rajan. Koska omistusosuudet ovat omistusketjun jokaisessa vaiheessa yli 50 prosenttia, A Oy:llä katsotaan kuitenkin olevan välillinen määräämisvalta C:ssä. A:lla on lisäksi välitön määräämisvalta B:ssä.⁵⁶

---

⁵⁴ HE 155/1994 vp, s. 12; Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – Väliyhteisön määritelmä – Määräämisvalta.

⁵⁵ HE 155/1994 vp, s. 13; Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – Väliyhteisön määritelmä – Määräämisvalta.

⁵⁶ HE 155/1994 vp, s. 12–13.

Määräämisvaltaa arvioidaan yleensä ulkomaisen yhteisön tilikauden päättymishetken perusteella.⁵⁷ Tästä toimintatavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos on aihetta epäillä, että ennen tilikauden päättymistä suoritettujen omistusjärjestelyjen tarkoituksena on ollut väliyhteisölain mukaisen verotuksen välttäminen.⁵⁸

Määräämisvaltaa koskeva säännös liittyy kiinteästi väliyhteisölain 4 §:n säännökseen, jonka mukaan ulkomaisen yhteisön tuloa verotetaan vain sellaisten osakkaiden tulona, jotka yksin tai yhdessä samaan etupiiriin⁵⁹ kuuluvien kanssa omistavat vähintään 25 prosenttia yhteisön pääomasta tai ovat edunsaajina oikeutettuja vähintään 25 prosenttiin yhteisön varallisuuden tuotosta. Ulkomaisen yhteisön osakkaan verotus on siis kytketty kahteen edellytykseen: yhteisön tulee olla Suomessa yleisesti verovelvollisten osakkaiden määräämisvallassa ja yksittäisen osakkaan omistusosuuden tulee olla vähintään tietyn minimimäärän suuruinen.⁶⁰

Omistusosuuden raja oli alkuperäisessä, vuonna 1994 säädetyssä väliyhteisölaissa, 10 prosenttia, mutta se nostettiin 25 prosenttiin vuoden 2008 lain muutoksen yhteydessä. Hallituksen esityksessä 74/2008 muutosta perusteltiin sillä, että vaikka 25 prosentin osuutta pienempikin omistusosuus voi joissakin tapauksissa antaa mahdollisuuden selvän vaikutusvallan käyttämiseen yhteisössä,⁶¹ 10 prosentin rajan säilyttäminen voisi johtaa siihen, että väliyhteisölakia sovellettaisiin myös tilanteissa, joissa verovelvollinen sijoittaa yhteisöön passiivisen sijoituksen ilman, että tämä käyttää EU:n perusoikeuksiin kuuluvaa sijoittautumisoikeuttaan. Koska väliyhteisölain ensisijaisena vaikutuksena on se, että Suomessa yleisesti verovelvollisen on vähemmän houkuttelevaa sijoittautua muihin, matalan verorasituksen valtioihin, lain vaikutukset kohdistuvat pääasiassa sijoittautumisvapauteen. Jotta väliyhteisölaki ei rajoittaisi liikaa mahdollisuuksia sijoittaa pääomaa ulkomaisiin yhtiöihin, yksittäisen verovelvollisen omistus- ja tuotto-osuuden raja nostettiin 25 prosenttiin.⁶²

---

⁵⁷ Ratkaisussa KVL 2009/50 Suomessa yleisesti verovelvollisen osakkaan omistama B Ltd, jota verotettiin väliyhteisönä, aiottiin siirtää pois asuinvaltiostaan Mansaareltä kesken tilikauden. Ratkaisun mukaan B Ltd:tä ei pidetty väliyhteisönä sillä hetkellä, kun se siirrettiin pois Mansaareltä.

⁵⁸ HE 155/1994 vp, s. 13; Verohallinto 2014, Luku 2.2. Määräysvalta väliyhteisössä.

⁵⁹ HE 155/1994 vp, s. 13: Etupiiriin kuuluviksi katsotaan verovelvollisen lähisukulaiset sekä sellaiset yhteisöt tai yhtymät, joissa verovelvollinen on osakkaana tai edunsaajana, samoin kuin etuyhteydessä olevat yhteisöt tai yhtymät ja näiden osakkaat. VML 31 §:n 2 momentti on etupiirin määritelmän lähtökohtana voimassa olevan väliyhteisölain säännöksiä arvioitaessa.

⁶⁰ HE 155/1994 vp, s. 8.

⁶¹ Euroopan yhteisöjen tuomioistuin arvioi vuonna 2007 antamassaan määräyksessä tapausta Lasertec (C-492/04) koskien, että 25 prosentin omistusosuus antaa yleensä mahdollisuuden käyttää selvää vaikutusvaltaa yhtiön päätöksiin ja mahdollisuuden määrätä yhtiön toiminnasta.

⁶² HE 74/2008 vp, s. 8.

2.2.3 Verotuksen taso

Väliyhteisölain 2.1 §:n mukaan ulkomainen yhteisö voidaan katsoa väliyhteisöksi ainoastaan silloin, kun yhteisön asuinvaltion⁶³ tuloverotuksen tosiasiallinen taso on alhaisempi kuin 3/5 Suomessa asuvan yhteisön tuloverotuksen tasosta Suomessa. Jos voidaan osoittaa, että 3/5:n taso täyttyy, ulkomaisen yhteisön suomalaiset osakkaat välttyvät väliyhteisölain mukaiselta verotukselta. Verotuksen tasoa arvioidaan verovuosikohtaisesti ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki yhteisön asuinvaltiossa maksetut verot eri veronsaajille. Verotusoikeus saattaa olla yhteisön asuinvaltion lisäksi myös sen valtiollisilla osilla ja paikallisyhteisöillä, kuten osavaltioilla, kantoneilla ja kunnilla.⁶⁴

Väliyhteisöille on tyypillistä, että ne saavat suurimman osan tuloistaan muualta kuin asuinvaltiostaan. Tämän vuoksi ne voivat joutua maksamaan saamistaan tuloista lähdeveroja tulon lähdevaltioon. Kolmansissa maissa maksettuja veroja ei kuitenkaan huomioida yhteisön maksamina veroina laskettaessa verotuksen tasoa yhteisön asuinvaltiossa. Muussa tapauksessa yhteisö voisi jäädä väliyhteisölain soveltamisen ulkopuolelle esimerkiksi sen kolmannessa valtiossa sijaitsevan kiinteän toimipaikan maksamien verojen perusteella.⁶⁵

Korkein hallinto-oikeus (jäljempänä KHO) on ratkaisussaan KHO:2003:49 katsonut, että verotuksen tosiasiallista tasoa laskettaessa tulee verrattavien verojen perusteena olla vertailukelpoisilla tavoilla Suomen ja ulkomaisen yhteisön asuinvaltion verolakien mukaan lasketut tulokset. Vertailu suoritetaan vertaamalla veron määrää, joka ulkomaisen yhteisön tulisi suorittaa Suomessa, jos se olisi suomalainen yritys, siihen veron määrään, joka yhteisön tulisi suorittaa asuinvaltiossaan, jos veron perusteena olisi kummassakin tapauksessa Suomen verolakien mukaan määriteltä verotettava tulo. Näin saatuja veron määriä vertaamalla voidaan määrittää, täyttyykö vähintään 3/5:n verotuksen taso. Pelkkä verokanta ei siis yksin riitä määrittämään 3/5:n tason täyttymistä. Tosiasiallista verorasitusta määriteltäessä ratkaisevaa on, onko ulkomailla tosiasiaassa maksettu vero tai se vero, joka ulkomailla olisi maksettu, jos verotettava tulo olisi laskettu Suomen verolakien mukaan, vähintään 3/5 Suomen yhteisöveron (20 prosenttia verovuonna 2018) tasosta eli vähintään

---

⁶³ HE 155/1994 vp, s.12 - Asuinvaltion käsitteellä tarkoitetaan valtiota, jossa ulkomainen yhteisö katsotaan rekisteröinnin, johtopaikan tai muun sellaisen seikan vuoksi verotuksellisesti asuvaksi.

⁶⁴ HE 155/1994 vp, s. 9; Tapauksessa KVL 2016/29 suomalaisen yhtiön omistaman sveitsiläisen yhtiön tulovero koostui liittovaltiolle, kantonille ja kunnalle maksettavista tuloveroista.

⁶⁵ HE 155/1994 vp, s. 9–10; Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – Väliyhteisön määritelmä – Verotuksen taso; Verohallinto 2014, Luku 2.4. Väliyhteisön verotuksen taso.

12 prosenttia Suomen veropohjan mukaan lasketusta tulosta.⁶⁶ Laskennallinen yhteisöveron taso voidaan siis määritellä seuraavien vaiheiden kautta:

- 1) Ulkomaisen yhteisön verotettavan tulon määrä Suomen verolakien mukaan laskettuna tilanteessa, jossa yhteisö olisi Suomessa yleisesti verovelvollinen yhteisö
- 2) Kohdan 1) mukaan laskettu verotettava tulo * Suomen yhteisöverokanta (20 prosenttia verovuonna 2018)
- 3) Ulkomaisen yhteisön kotivaltiossa maksettavaksi tuleva tuloverojen määrä tilanteessa, jossa verotettava tulo on laskettu kohdan 1) mukaan
- 4) Verrataan kohdassa 2) ja 3) saatuja laskennallisia veroja toisiinsa: Onko kohdassa 3) laskettu verotuksen taso vähintään 3/5 kohdassa 2) lasketun verotuksen tasosta eli vähintään 12 prosenttia Suomen yhteisöveropohjan mukaan lasketusta tulosta?

Kohdan 1) mukainen Suomen verolakien mukaan laskettu tulo lasketaan ulkomaisen yhteisön toiminnan luonteesta riippuen joko elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (EVL) mukaan, tuloverolain (TVL) tai maatilatalouden tuloverolain (MVL) mukaisesti.⁶⁷ Kohdan 2) mukaista laskennallista veroa määriteltäessä otetaan huomioon yleensä myös tuloverolain säännökset tappiontasausta koskien.⁶⁸ Kohdan 4) mukaista tosiasiallisen verotuksen tasoa määriteltäessä ratkaisevaa on ulkomaisen yhteisön kotivaltiossa tosiasiaassa maksettu vero tai joka tämän kotivaltiossa olisi maksettu, jos verotettava tulo olisi määritelty Suomen verolainsäädännön mukaan.⁶⁹

Erilaisista veropohjista johtuen, 3/5 taso voi täytyä myös tilanteessa, jossa ulkomainen yhteisö ei ole tosiasiaassa maksanut lainkaan veroa.⁷⁰ Ulkomainen yhteisö voidaan toisaalta

---

⁶⁶ HE 155/1994 vp, s. 9; Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – Väliyhteisön määritelmä – Verotuksen taso; Verohallinto 2014, Luku 2.4. Väliyhteisön verotuksen taso.

⁶⁷ Verohallinto 2014, Luku 2.4. Väliyhteisön verotuksen taso.

⁶⁸ Tapauksessa KHO:2003:49 yli puolet sveitsiläisen yhteisön B osakkeista oli vaihtanut omistajaa vuonna 2013, minkä vuoksi B:n aikaisempia tappioita ei voitu ottaa huomioon määriteltäessä B:n laskennallista Suomen veroa 2014. Tämän seurauksena B:n verotuksen taso ilman tappiontasausta Sveitsissä oli yli 3/5 verrattuna Suomen laskennalliseen veroon. Väliyhteisölaki ei siten soveltunut B:hen vuonna 2014.

⁶⁹ Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – Väliyhteisön määritelmä – Verotuksen taso.

⁷⁰ Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – Väliyhteisön määritelmä – Verotuksen taso – Veropohja; Tapauksessa KHO 2003/1807 ulkomaisen yhteisön aikaisempien vuosien tappiot olivat tämän asuinvaltiossa Sveitsissä vähennyskelpoisia omistajanvaihdoksesta huolimatta, mistä johtuen yhtiö ei joutunut maksamaan lainkaan tuloveroa Sveitsissä. Jos yhtiö olisi ollut Suomessa yleisesti verovelvollinen, aikaisempien vuosien tappiot eivät olisi olleet ilman poikkeuslupaa vähennyskelpoisia omistajanvaihdoksen vuoksi. Vertailtavien verojen määrät tuli molemmissa valtioissa laskea Suomen verolakien mukaan eli tuloksesta, josta ei ollut vähennetty aikaisempien vuosien tappioita. Tuloverotuksen tosiasiallinen taso yhtiön asuinvaltiossa ei näin laskettuna olisi ollut alhaisempi kuin 3/5 Suomessa asuvan yhteisön verotuksen tasosta Suomessa. Yhtiötä ei siten oltu pidettävä väliyhteisönä.

katsoa väliyhteisöksi myös sellaisena vuotena, jona yhteisön tulos on ollut tappiollinen. Vaikka yhteisö ei joutuisi maksamaan tappiovuonna veroa Suomessakaan, voidaan silti katsoa, että yhteisön tosiallinen verotuksen taso on alle 3/5 Suomen verotuksen tasosta.⁷¹

Suomalaisen yhtiön moniportaisissa ulkomaisissa yhtiörakenteissa verotuksen kertaantuminen voi toisinaan johtaa verotukseen, joka ankaruudessaan ylittää Suomen yhteisöverotuksen tason. Suomalaisella emoyhtiöllä voi olla joissakin valtioissa useita sellaisia väliyhteisöjä, joiden tulosta verotetaan Suomessa. Tällöin lakia on sovellettava myös sellaiseen väliyhteisöön, joka on toisen, myös väliyhteisölain soveltamisalaan kuuluvan väliyhteisön tytäryhtiö. Jos kyseinen tytäryhtiö jakaa emoyhtiölleen osinkoa tuloistaan, jotka on jo aiemmin huomioitu Suomen verotuksessa, ja jos osingot huomioitaisiin myös osinkoa saaneen emoyhtiön tulon määrää laskettaessa, sama tulo tulisi kahteen kertaan huomioiduksi 3/5:n verotuksen tasoa laskettaessa. Tällaisten tilanteiden estämiseksi väliyhteisölakiin lisättiin vuonna 1998 pykälä 2.4 §, jonka mukaan verotuksen tasoa laskettaessa ei oteta huomioon väliyhteisön toiselta väliyhteisöltä saamaa osinkoa. Tämän edellytyksenä on, että osinko on jaettu voitosta, joka on jonkin osingonjakoa välittömästi edeltäneen viiden verovuoden aikana otettu huomioon Suomessa viimeksi mainitun väliyhteisön tuloverotuksen tasoa laskettaessa.⁷²

2.3 Poikkeukset väliyhteisölain soveltamisalasta

2.3.1 Vapautettu toiminta

Väliyhteisölain tarkoituksena ei ole haitata varsinaista liiketoimintaa harjoittavien yritysten toimintaa ulkomailla. Tämän vuoksi väliyhteisölakia sovelletaan lähinnä sellaisiin yhteisöihin, jotka eivät harjoita lainkaan tuotantotoimintaa tai jotka harjoittavat tuotantotoimintaa muualla kuin asuinvaltiossaan. Väliyhteisölakia ei siten sovelleta, jos ulkomainen yhteisö harjoittaa asuinvaltiossaan niin kutsuttua vapautettua toimintaa ja yhteisön tulot kertyvät pääasiallisesti kyseisestä toiminnasta.⁷³

Väliyhteisölain 2.3 §:n 1 kohdan mukaan, vapautetuksi toiminnaksi lasketaan seuraavat toiminnat:

---

⁷¹ ks. KVL 1996/37.

⁷² HE 149/1998 vp, s. 3. Ennen lainmuutosta (1091/1998) tällainen kohtelu oli mahdollista, ks. KHO 1997/364.

⁷³ Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – Väliyhteisön määritelmä – Toiminnan luonne.

- a) Teollinen tuotanto;
- b) Teolliseen tuotantoon verrattava muu tuotanto;
- c) Laivanvarustus; tai
- d) Kohdissa a) - c) mainittua toimintaa välittömästi palveleva myynti tai markkinointi

Väliyhteisölaki ei sovellu myöskään sellaisiin yhteisöihin, joiden tulo kertyy pääasiassa⁷⁴ samaan konserniin⁷⁵ kuuluvalta samassa valtiossa asuvalta yhteisöltä, joka harjoittaa lain soveltamisalan ulkopuolista, kohdassa a) - d) mainittua toimintaa.⁷⁶ Kyseinen tulo voi olla esimerkiksi korko- tai osinkotuloa.⁷⁷ Näin voidaan välttää konsernirakenteiden käytön perusteeton rajoittaminen tilanteissa, joissa konsernilla on samassa valtiossa esimerkiksi tuotantotoimintaa harjoittavan yhtiön lisäksi liiketaloudellisista syistä edellä mainitusta yhtiöstä erillinen itsenäinen hallinnointiyhtiö.⁷⁸

Arvioitaessa harjoittaako ulkomainen yhteisö lain soveltamisesta vapautettua toimintaa, tulee aina käyttää tapauskohtaista arviointia, joka ottaa huomioon kyseessä olevan yhteisön ja tapauksen erityispiirteet. Ratkaistaessa sitä, onko ulkomaisen yhteisön harjoittama toiminta lain soveltamisesta vapautettua toimintaa, voidaan ottaa huomioon ainoastaan ulkomaisen yhteisön asuinvaltiossaan harjoittama toiminta.⁷⁹ Seuraavaksi tarkastelen kohdissa a) - d) mainittuja vapautettuja toimialoja erikseen yksityiskohtaisemmin.

Teollisen tuotantotoiminnan käsitettä on tulkittu laajasti⁸⁰, mutta yleisesti voidaan sanoa, että teollisella tuotantotoiminnalla tarkoitetaan ainakin tuotteiden valmistusta ja kokoonpanoa. Myös esineiden ja laitteiden korjaus, ylläpito ja huolto sekä rakennus- ja energiatuotannosta kertyneet tulot katsotaan teollisen tuotantotoiminnan harjoittamiseksi. Teolliseksi tuotantotoiminnaksi voidaan laskea myös koneiden tai laitteiden olennainen muuttaminen

---

⁷⁴ Pääasiallisuuden kannalta on riittävää ainakin, jos yli 50 prosenttia yhteisön tuloista kertyy lain soveltamisesta vapautetusta toiminnasta.

⁷⁵ Tässä yhteydessä konsernilla tarkoitetaan Osakeyhtiölain (624/2006) 8 luvun 12 §:n määritelmää.

⁷⁶ VYL 2.3 § 1 k.

⁷⁷ Verohallinto 2014, Luku 2.3 Vapautettu toiminta.

⁷⁸ Karhu 2009, s. 177.

⁷⁹ Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – Väliyhteisön määritelmä – Toiminnan luonne. Esimerkiksi tapauksessa KHO 2012/3534 Hongkongin itsehallintoalueella asuvan yhtiön manner-Kiinassa harjoittamaa toimintaa ei voitu ottaa huomioon ratkaistaessa sitä, onko kyseessä lain soveltamisalasta vapautettu toiminta.

⁸⁰ Väliyhteisölain esitöissä (HE 155/1994) viitataan teollisten investointien väliaikaisesta investointituesta annettuun lakiin (444/1994), jonka esitöissä (HE 6/1994) puolestaan viitataan Tilastokeskuksen vahvistamaan toimialaluokituksen teollisuuden osalta. Toimialaluokituksen mukaan teollista toimintaa on epäorgaanisten tai orgaanisten aineiden mekaaninen tai kemiallinen muuntaminen uusiksi tuotteiksi, tuotteiden kokoaminen ja teollisuustavaroiden valmistuttaminen omista ja valmistajien raaka-aineista.

tai jälleenrakentaminen. Alihankintana teetetyistä tuotteista kertyneitä myyntituloja ei sen sijaan ole katsottu teollisesta tuotantotoiminnasta syntyneiksi.⁸¹

Väliyhteisölakia muutettiin vuonna 1998 alkaen siten, että varsinaista teollista tuotantotoimintaa harjoittavan yhteisön lisäksi väliyhteisönä ei pidetä myöskään yhteisöä, joka harjoittaa *teolliseen tuotantotoimintaan verrattavaa tuotantotoimintaa*. Tällä lisäyksellä haluttiin varmistaa toimialapoikkeuksen laaja tulkinta, mikä oli jo omaksuttu verotuskäytännössä. Teolliseen tuotantotoimintaan verrattavaa tuotantoa voi olla esimerkiksi kaivostoiminnasta, malminetsinnästä tai rakennus- ja energiantuotannosta saadut tulot.⁸² Toiminnan ei välttämättä tarvitse liittyä lainkaan teollisuuteen, mutta kyseessä tulee kuitenkin olla tuotantotoiminta⁸³. Esimerkiksi rakennustoiminta ei ole aina laissa tarkoitettua tuotantotoimintaa. Jos kyseessä on esimerkiksi puhdas palvelutoiminta, kuten rakennuspalveluksi katsottava korjausrakentaminen, tätä ei lähtökohtaisesti katsota tuotantotoiminnaksi. Sen sijaan esimerkiksi hirsien ja taloelementtien valmistaminen tehtaalla on selkeästi tuotantotoimintaa. Myös huolto- ja korjaustoiminta voidaan laskea teolliseen tuotantotoimintaan verrattavaksi toiminnaksi. Näin on ainakin silloin, kuin toiminta liittyy olennaisesti verovelvollisen tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yhteisön valmistustoimintaan ja myyntiin. Myös suunnittelu-, tutkimus- ja kehittämistoiminta voi jäädä lain soveltamispiirin ulkopuolelle, jos kyseinen toiminta välittömästi palvelee teollista tuotantotoimintaa tai tähän verrattavaa muuta tuotantoa.⁸⁴

Edellä kuvatun kaltainen toiminta on vapautettu lain soveltamispiiristä, ellei ole erityistä syytä katsoa, ettei kyseistä toimintaa voida verrata teolliseen tuotantotoimintaan. Tällaisesta toiminnasta voi olla kyse esimerkiksi alihankintana teetettyjen tuotteiden myynnissä, sillä tämä rinnastetaan myyntitoimintaan ja ei siten ole väliyhteisölain soveltamista vapautettua toimintaa. Myös KHO on ollut tarkka siitä, että kyseessä oleva yhteisö itse harjoittaa tuotannollista toimintaa. Näin on toimittu myös konsernitilanteissa. Esimerkiksi tapauksessa

---

⁸¹ Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – Väliyhteisön määritelmä – Toiminnan luonne - Teollinen tuotantotoiminta; Verohallinto 2014, Luku 2.3 Vapautettu toiminta.

⁸² HE 149/1998 vp, s. 2; Tapauksessa KVL 1996/37 suomalainen A Oy omisti Chilessä metallurgia-, malminetsintä- ja kaivosyhtiön, joihin ei väliyhteisölain yleinen tarkoitus huomioon ottaen sovellettu väliyhteisölakia.

⁸³ Tuotantotoiminnankin käsitettä on tulkittu laajasti. Esimerkiksi tapauksessa KHO 2014/198 A Oyj:n Malesiassa asuvan tytäryhtiön tarjoama virustentorjuntatietokantojen päivityspalvelu ja virustentorjuntaohjelmistojen tuotekehitys- ja suunnittelutoiminta nähtiin teolliseen tuotantotoimintaan verrattavaksi muuksi tuotannoksi.

⁸⁴ Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – Väliyhteisön määritelmä – Toiminnan luonne - Teolliseen tuotantotoimintaan verrattava toiminta; Verohallinto 2014, Luku 2.3 Vapautettu toiminta.

KHO 2012/3482, Sveitsissä asuvan yhteisön ei katsottu harjoittavan tuotannollista toimintaa, vaikka se kuului tuotannollista toimintaa harjoittavaan konserniin.⁸⁵

Laivanvarustustoiminta lisättiin väliyhteisölain toimialapoikkeuksen piiriin vuoden 1994 eduskuntakäsittelyn yhteydessä ja poikkeusta alettiin soveltamaan 1.1.1995 lähtien. Muutoksen tarkoituksena oli turvata kansainväliset kilpailuedellytykset kansainvälisessä liikenteessä oleville aluksille.⁸⁶ Laivanvarustustoiminnan harjoittamisella tarkoitetaan sellaisen aluksen tai alusosuuden omistamista, jota käytetään rahtaamiseen, operoimiseen, huoltamiseen tai miehittämiseen. Laivanvarustus ei voi koskaan perustua ainoastaan alusten vuokraamiseen, vaan sen tulee aina perustua myös omistamiseen. Omistamiseen rinnastetaan aluksen tai alusosuuden hallinta leasingsopimuksen, bareboat-vuokrasopimuksen tai vastaavan rahoitusjärjestelyn perusteella. Omistukseen rinnastettavaa on myös epäsuora omistus. Esimerkiksi tapauksessa KHO 2003/2667 emoyhtiö harjoitti merirahtaustoimintaa aluksilla, jotka se oli vuokrannut täysin omistamiltaan tytäryhtiöiltä. KHO katsoi, että sekä emo- että tytäryhtiö harjoittivat kyseisessä tapauksessa laivanvarustustoimintaa.⁸⁷

Myynti tai markkinointi katsotaan lähtökohtaisesti sellaiseksi toiminnaksi, joka ei ole väliyhteisölain soveltamisesta vapautettua toimintaa. Lain toimialapoikkeuksen piiriin lisättiin vuonna 1998 kuitenkin sellainen ulkomaisen yhteisön asuinvaltiossaan harjoittama myynti tai markkinointi, joka välittömästi palvelee edellä kuvattua tuotanto- tai laivanvarustustoimintaa. Lisäys nähtiin tuolloin tarpeelliseksi, koska suomalaisten yritysten ulkomainen myynti ja markkinointi tapahtui yleensä alueellisten myynti- ja markkinointiyhtiöiden kautta.⁸⁸ Toimialapoikkeuksen piiriin kuuluvaa toimintaa on esimerkiksi sellainen myynti- tai markkinointi, joka johtaa siihen, että tuotannollista toimintaa harjoittavan yhtiön tuotteita saadaan myydyksi tai markkinoiduksi esimerkiksi jälleenmyynti- tai jakelusopimuksen perusteella. Jotta toiminta jäisi lain soveltamispiiriin ulkopuolelle, edellytetään, että myynti- tai markkinointi suuntautuu pääasiallisesti yhteisön asuinvaltion alueelle. Tämän arvioimiseksi ei ole olemassa mitään yksiselitteistä tulkintaohjetta. Pääasiallista suuntautumista voidaan arvioida esimerkiksi sen perusteella,

---

⁸⁵ Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – Väliyhteisön määritelmä – Toiminnan luonne - Teolliseen tuotantotoimintaan verrattava toiminta.

⁸⁶ VaVM 75/1994, s. 1.

⁸⁷ Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – Väliyhteisön määritelmä – Toiminnan luonne – Laivanvarustustoiminta; Verohallinto 2014, Luku 2.3 Vapautettu toiminta.

⁸⁸ VYL 2.3 § k. 1.

mistä valtiosta yhteisön liikevaihto kertyy tai missä valtioissa markkinoituja tuotteita ostavat asiakkaat toimivat.⁸⁹

2.3.2 Harmaa lista ja erityiset veronhuojennukset

Väliyhteisölain 2.3 §:n 2 kohdan mukaan ulkomaisena väliyhteisönä ei pidetä sellaista yhteisöä,

- jonka kanssa Suomella on voimassa kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskeva verosopimus⁹⁰, jos yhteisöä on sopimuksen perusteella pidettävä kyseisessä valtiossa asuvana ja sopimusta sovelletaan yhteisön saamaan tuloon;
- joka on asuinvaltiossaan velvollinen suorittamaan veroa, joka ei ole *olennaisesti alempi* verrattuna veroon, jota yhteisön tulisi Suomessa suorittaa; ja
- joka ei ole saanut asuinvaltiossaan *erityisiä veronhuojennuksia*

Verosopimusvaltiot jäävät lähtökohtaisesti väliyhteisölain soveltamisalan ulkopuolelle, sillä verosopimusvaltioissa verotuksen taso usein vastaa Suomen verotuksen tasoa. Lähtökohdaksi ei voida siksi ottaa sitä, että kyseisiin valtioihin perustettaisiin yhtiöitä pääasiassa verotuksellisista syistä.⁹¹

Joissakin verosopimusvaltioissa verotuksen taso saattaa kuitenkin poiketa olennaisesti Suomen verotuksen tasosta ja tiettyihin valtioihin sijoituville ulkomaisessa omistuksessa oleville yhtiöille saatetaan jopa tarjota erityisiä veroetuja, minkä vuoksi verosopimusvaltiot on nähty tarpeelliseksi jakaa kahteen osaan.⁹² Väliyhteisölaki voi siksi, lain soveltamisalan lähtökohdasta poiketen, soveltua myös verosopimusvaltiossa asuvaan yhteisöön, mikäli yhteisön verotuksen tason katsotaan olevan liian matala Suomen verotasoon verrattuna. Yhteisöveron tason katsotaan olevan olennaisesti Suomen yhteisöveron tasoa alempi, jos yhteisö asuu EU:n ulkopuolella ja on asuinvaltiossaan velvollinen suorittamaan tulostaan

---

⁸⁹ HE 149/1998 vp, s. 2; Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – Väliyhteisön määrittelmä – Toiminnan luonne – Myynti ja markkinointi; Verohallinto 2014, Luku 2.3 Vapautettu toiminta.

⁹⁰ Hallituksen esityksen HE 74/2008 vp, s. 5 mukaan kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevalla sopimuksella tarkoitetaan OECD:n malliverosopimuksen laajuista verosopimusta, joka ei kata sellaisia verosopimuksia, joissa sovitaan muista kuin väliyhteisölain soveltamisen kannalta merkityksellisistä veroista tai vastuista.

⁹¹ Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – ETA- ja verosopimusvaltioita koskevat poikkeukset.

⁹² Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – ETA- ja verosopimusvaltioita koskevat poikkeukset – Poikkeuksen pääpiirteet.

veroa, jonka tosiasiallinen yhteismäärä on keskimääräisesti⁹³ alempi kuin $\frac{3}{4}$ Suomen yhteisöveron määrästä.⁹⁴ Veron tosiasiallisuudella tarkoitetaan sitä, että pelkkä yhteisöverokanta ei ole ratkaiseva, vaan vertailussa tulee ottaa huomioon myös veropohjan laajuus, esimerkiksi erot vähennysoikeuksissa Suomen ja yhteisön asuinvaltion välillä.⁹⁵

Väliyhteisölain 2 §:n 5 momentin mukaan valtiovarainministeriö (jäljempänä VM) säätää asetuksella, jäljempänä VM:n asetus, matalan verotuksen verosopimusvaltioista eli niistä valtioista, joissa yleinen yhteisöveron taso on olennaisesti alempi kuin Suomessa. Kyseistä listaa kutsutaan myös harmaaksi tai mustaksi listaksi. Kutsun VM:n listaa jatkossa johdonmukaisuuden vuoksi harmaaksi listaksi, jotta se erottuu myöhemmin luvussa 3.7.1 esiteltävästä EU:n yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita koskevasta listasta, josta käytetään myös termiä musta lista. Arvioitaessa väliyhteisölain soveltumista tietyinä verovuotena, tulee käyttää tuolloin voimassa ollutta VM:n asetusta.⁹⁶

Verosopimusvaltioita koskevaan poikkeussäännökseen on tehty useita muutoksia vuosien varrella. Alkuperäisessä vuoden 1994 laissa säädettiin, että väliyhteisölakia ei sovelleta sellaisiin verosopimusvaltioihin, joiden yhteisöverotusta on pidettävä Suomen yhteisöverotukseen verrattavana. Niin sanotulla valkoisella listalla säädettiin niistä valtioista, joiden yhteisöverotuksen katsottiin olevan Suomen tasoon verrattava.⁹⁷

Vuoden 1998 lain muutoksen yhteydessä valkoisesta listasta kuitenkin luovuttiin sen ylläpidon ja muutosten ennakoimisen vaikeuden sekä listan joustamattomuuden vuoksi. Sen sijaan poikkeusta sovellettiin jatkossa valtioihin, joiden yhteisöverotuksen taso on huomattavasti Suomen yhteisöveron tasoa alhaisempi. Valtiovarainvaliokunnan mietinnön (51/1998) mukaan tällä tarkoitettaisiin yhteisöveroa, joka suuruudeltaan asianomaisessa

---

⁹³ VaVM 51/1998 vp, s. 2–3: Veron keskimääräisyydellä tarkoitetaan sitä, että yhteisövero saattaa joissakin valtion osissa vastata suuruudeltaan Suomen veroa tai jopa ylittää sen, mutta joissain osissa alittaa sen niin laajalti, että yhteisöveron katsotaan kokonaisuutena olevan olennaisesti Suomen yhteisöveroa matalampi.

⁹⁴ VYL 2.5 §.

⁹⁵ Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – ETA- ja verosopimusvaltioita koskevat poikkeukset – Kaikki verosopimusvaltiot.

⁹⁶ Hallituksen esityksessä HE 74/2008 vp, s. 5 VM:n asetuksella annettavaa listaa perusteltiin sillä, valtiovarainministeriössä joudutaan joka tapauksessa tutustumaan uusien verosopimusvaltioiden yhteisöverojärjestelmiin jo verosopimusten valmisteluvaiheessa. Verovuodesta 2014 alkaen VM:n listalla ovat Arabiemiirikunnat, Barbados, Bosnia ja Hertsegovina, Georgia, Kazakstan, Makedonia, Malesia, Moldova, Montenegro, Serbia, Singapore, Sveitsi, Uruguay, Uzbekistan ja Tadžikistan. Päätöksessä KHO 2011:42 Suomessa yleisesti verovelvollisen yhteisön välillisesti omistamaa Singaporeen rekisteröityä yhteisöä ei voitu pitää väliyhteisönä, sillä valtiovarainministeriö ei ollut antanut vuodelta 2009 toimitettavassa verotuksessa sovellettavaa asetusta niistä verosopimusvaltioista, joissa veron katsotaan olennaisesti eroavan verosta, jota yhteisöjen on Suomessa suoritettava.

⁹⁷ HE 155/1994 vp, s. 9.

valtiossa keskimääräisesti alittaa 75 prosenttia Suomen yhteisöverosta, mutta tätä määritelmää ei sisällytetty itse lakiin.⁹⁸

Vuonna 2008 lakiin sisällytettiin oikeusvarmuuden lisäämiseksi nimenomainen säännös 3/4:n eli 75 prosentin suhdeluvusta. Samalla lakiin lisättiin säännös VM:n asetuksella annettavasta harmaasta listasta koskien maita, joissa yleinen yhteisöveron taso on olennaisesti alempi kuin Suomessa.⁹⁹

Vaikka kyseessä olisi sellaisessa verosopimusvaltiossa asuva yhteisö, jonka verotuksen taso ei olennaisesti poikkea Suomen verotuksen tasosta, väliyhteisölaki voi kuitenkin tulla sovellettavaksi, mikäli yhteisö on saanut asuinvaltiossaan erityisiä veronhuojennuksia. Kyseinen verosopimusvaltioita koskeva lisäedellytys sisällytettiin lakiin vuoden 1998 lain muutoksen yhteydessä. Erityisillä veronhuojennuksilla tarkoitetaan lakiin perustuvia huojennuksia, jotka eivät ole saatavilla kaikille kyseisessä valtiossa toimiville yrityksille. Arvioitaessa sitä, onko yhteisön saama huojennus kaikille saatavilla oleva vai onko kyseessä erityinen huojennus, tulee ottaa huomioon yhteisön asuinvaltion verojärjestelmän erityispiirteet. Erityisiä huojennuksia ovat alueelliset, tiettyjä yhteisöjä tai toimialoja suosivat huojennukset tai harkinnanvaraiseen hallinnolliseen menettelyyn perustuvat huojennukset. Erityisiksi veronhuojennuksiksi katsotaan muun muassa erityissäännökset rahoitusyhtiöiden, koordinaatiokeskusten tai vastaavien rajattujen yritysryhmien veronhuojennuksista. Yleisestä huojennuksesta on puolestaan kyse silloin, jos huojennus on tavanomainen, se sisältyy verosopimusvaltion yleiseen verojärjestelmään ja se on saatavilla kaikille verovelvollisille.¹⁰⁰

Verosopimusvaltioissa sijaitseva yhteisö ei siten voi jäädä väliyhteisölain soveltumisen ulkopuolelle ainoastaan harmaata listaa koskevan poikkeuksen perusteella, jos yhteisön tosiasiallinen vero laskee alle 3/5:een Suomen veron tasosta yhteisön saaman erityisen veronhuojennuksen perusteella. Kyseisen lisävaatimuksen tarkoituksena on puuttua erityisesti sellaiseen haitalliseen verokilpailuun, jota myös joissakin verosopimusvaltioissa harjoitetaan.¹⁰¹

---

⁹⁸ HE 149/1998 vp, s. 2; VaVM 51/1998 vp, s. 2–3.

⁹⁹ HE 74/2008 vp, s. 4.

¹⁰⁰ HE 149/1998 vp, s. 2; Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – ETA- ja verosopimusvaltioita koskevat poikkeukset – Kaikki verosopimusvaltiot; Myrsky & Linnakangas 2009, s. 325; Verohallinto 2014, Luku 2.6 Matalan verotuksen verosopimusvaltiot ja erityiset veronhuojennukset.

¹⁰¹ Karhu 2009, s. 177.

2.3.3 Taloudellisen toiminnan poikkeus

Verosopimusvaltiossa asuva ulkomainen yhteisö saattaa tietyin edellytyksin jäädä väliyhteisölain soveltamisalan ulkopuolelle riippumatta siitä, onko yhteisö hyötynyt erityisistä veronhuojennuksista. Väliyhteisölakia muutettiin merkittäväällä tavalla vuonna 2008. Muutoksen myötä lain soveltamisalan ulkopuolelle jäivät lähtökohtaisesti sellaiset Euroopan talousalueella¹⁰² tai verosopimusvaltioissa asuvat yhteisöt, jotka ovat *todellisuudessa asettautuneet asuinvaltioonsa* ja harjoittavat siellä *tosiasiallisesti taloudellista toimintaa*.¹⁰³ Tämä on lähtökohta riippumatta siitä, millä toimialalla yhteisö toimii tai millainen yhteisön asuinvaltion verotuksen todellinen taso on Suomen verotuksen tasoon verrattuna.

Kyseinen lisäys lain soveltamisalan poikkeussäännöksiin johtui siitä, että väliyhteisölaki tuli muuttaa vastaamaan Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen (jäljempänä EY-tuomioistuin tai EYT) käytäntöä. EY-tuomioistuimen antama Iso-Britanniaa koskeva ratkaisu tapaukseen Cadbury Schweppes (C-196/04)¹⁰⁴ johti siihen, että väliyhteisölakia ei voitu soveltaa ETA-alueelle sijoittautuneisiin yhteisöihin, jos yhteisön toiminta täyttää aidon ja tosiasiallisen toiminnan tunnusmerkit.¹⁰⁵

Kyseisessä ratkaisussa EY-tuomioistuin arvioi, oliko Iso-Britannian kansallinen väliyhteisölainsäädäntö ristiriidassa EY-oikeuden kanssa. EYT otti ratkaisussaan lähtökohdaksi perustamissopimuksen sijoittautumisvapautta koskevat artikkelit EY 43 ja EY 48, sillä vaikka kansallisella lainsäädännöllä voi olla rajoittavia vaikutuksia myös pääomien ja palvelujen vapaaseen liikkuvuuteen, vaikutukset ovat ensisijaisesti seurausta mahdollisesta sijoittautumisvapauden rajoittamisesta. EYT linjasi, että yritykset tai yksityishenkilöt eivät saa käyttää sopimattomalla tai vilpillisellä tavalla hyväksi yhteisön lainsäädäntöä. Kuitenkaan sitä, että yhtiö on sijoittautunut edullista verolainsäädäntöä soveltavaan jäsenvaltioon, ei voida yksinään pitää vapaan sijoittautumisoikeuden väärinkäyttönä. EYT huomautti, että vapaata sijoittautumisoikeutta on mahdollista rajoittaa kansallisilla toimenpiteillä vain sellaisissa tapauksissa, joissa on kyseessä puhtaasti keinotekoinen järjestely, jonka tavoitteena on kiertää kyseessä olevan jäsenvaltion

---

¹⁰² Euroopan talousalueeseen kuuluvat EU:n jäsenmaiden lisäksi Islanti, Liechtenstein ja Norja.

¹⁰³ VYL 2 a §.

¹⁰⁴ Ks. myös C-364/01 Barbier, luku 3, C-212/97 Centros, luku 3, ja C-167/01 Inspire Art, luku 3.

¹⁰⁵ Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – ETA- ja verosopimusvaltioita koskevat poikkeukset.

verolainsäädännön soveltuminen.¹⁰⁶ Kansallista lainsäädäntöä ei siten voida soveltaa tilanteissa, joissa yhteisö on todellisuudessa asettautunut toiseen jäsenvaltioon ja harjoittaa siellä tosiasiallisesti taloudellista toimintaa. Taloudellisen toiminnan aitoutta ja tosiasiallisuutta tulee EYT:n mukaan arvioida yhteisön asuinvaltiossa olevien toimitilojen, henkilöstön ja kaluston perusteella. Lähtökohtana toiminnan aitouden ja tosiasiallisuuden arvioinnille on aina kyseisessä tapauksessa harjoitettava toiminta ja sille objektiivisesti asettavat vaatimukset.¹⁰⁷

Annetun ratkaisun seurauksena jäsenvaltioiden kansallinen verotus ei saa rajoittaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (EUT-sopimus)¹⁰⁸ tai Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus)¹⁰⁹ mukaista vapaata sijoittumisoikeutta, joka antaa jäsenvaltioiden kansalaisille mahdollisuuden sijoittautua vapaasti verotuksellisesti edullisimmaksi katsomaansa jäsenvaltioon. Väliyhteisöverotus ei siis ole hyväksyttävää EU- tai ETA-valtioissa asuvien yhteisöjen tapauksessa pelkästään sillä perusteella, että jäsenvaltion verotuksen taso on Suomen verotuksen tasoa alhaisempi. Jos suomalaisen emoyhtiön tytäryhtiö hyötyy toisen jäsenmaan alhaisemmasta verotuksesta, Suomella ei ole oikeutta poistaa tätä hyötyä verottamalla ankarammin suomalaista emoyhtiötä.¹¹⁰ Väliyhteisölain mukainen verotus on EU- ja ETA-maiden osalta sallittua ainoastaan silloin, kun kysymyksessä on ilman taloudellista todellisuuspohjaa oleva puhtaasti keinotekoinen järjestely, kuten pelkän pöytälaatikko- tai bulvaaniyhtiön perustaminen, jonka avulla pyritään kiertämään normaalisti maksettavaksi tuleva Suomen vero. Ennen Cadbury Schweppes -ratkaisua ongelmana oli ollut, että kansallinen väliyhteisölaki saattoi soveltua laissa mainittujen edellytysten täyttyessä, vaikka kyseessä ei olisikaan ollut täysin keinotekoinen järjestely.¹¹¹

Vuoden 2008 väliyhteisölain muutoksen yhteydessä säädettiin lisäksi, että ETA-valtioita koskeva taloudellisen toiminnan poikkeus koskee vastaavasti myös VM:n listan

---

¹⁰⁶ Ks. myös esim. C-264/96 ICI, luku 3, C-324/00 Lankhorst-Hohorst, luku 9, C-9/02 De Lasteyrie du Saillant, luku 4, ja C-446/03 Marks & Spencer, luku 8.

¹⁰⁷ C-196/04 Cadbury Schweppes; Verohallinto 2007.

¹⁰⁸ Lissabonin sopimuksella muutettiin Euroopan unionista tehtyä sopimusta (SEU) ja Euroopan yhteisön perustamissopimusta, joka nimettiin sopimukseksi Euroopan unionin toiminnasta (SEUT).

¹⁰⁹ Sopimus Euroopan talousalueesta (ETA-sopimus) tuli voimaan 1.1.1994 ja sen tarkoituksena on taata kansalaisten ja yritysten yhtäläiset oikeudet ja velvollisuudet sisämarkkinoilla koko Euroopan talousalueella. Sopimus kattaa EU:n neljä vapautta: tavaroiden, pääoman, palvelujen ja henkilöiden vapaan liikkuvuuden.

¹¹⁰ Esimerkiksi päätöksessä KHO 2002/596 korkein hallinto-oikeus ei ottanut EU-oikeuden vaatimuksia riittävästi huomioon, minkä vuoksi päätös purettiin myöhemmin päätöksellä KHO 2011/1018.

¹¹¹ Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – ETA- ja verosopimusvaltioita koskevat poikkeukset.

ulkopuolisia verosopimusvaltioita. Lain muutoksen myötä väliyhteisölaki ei siten sovellu sellaiseen ulkomaiseen yhteisöön, jonka asuinvaltio on ETA-valtio tai sellainen verosopimusvaltio, jota ei ole mainittu VM:n asetuksessa, ja mikäli lisäksi kumpikin seuraavista edellytyksistä täyttyy (VYL 2 a §):

- Yhteisön asuinvaltio on sitoutunut riittävään tietojenvaihtoon Suomen kanssa; ja
- Yhteisö on todellisuudessa asettautunut asuinvaltioonsa ja harjoittaa siellä tosiasiallisesti taloudellista toimintaa

Väliyhteisölain 2 a §:n 1 momentin mukaan yhteisön katsotaan sitoutuneen riittävään tietojenvaihtoon, jos yhteisön asuinvaltiota koskee EU:n virka-apudirektiivi¹¹² (2011/16/EU) tai jos Suomen ja yhteisön asuinvaltion viranomaisen välillä on muutoin sovittu riittävän laajasta tietojenvaihdosta, joka yhdessä asuinvaltion sisäisen lainsäädännön kanssa mahdollistaa sen, että Suomen verohallinto saa asuinvaltion viranomaisilta tietoja siellä asuvan yhteisön toiminnasta ja asettautumisesta. Suomi on sopinut riittävän laajasta tietojenvaihdosta EU:n ulkopuolisten ETA-valtioiden, eli Norjan, Islannin ja Liechtensteinin kanssa. Tietojenvaihtoa voidaan lähtökohtaisesti pitää riittävänä myös VM:n asetuksen ulkopuolisten verosopimusvaltioiden välillä. Väliyhteisölain 2 a § ei sovellu lainkaan VM:n asetuksessa mainittuihin valtioihin, joten myöskään riittävän laajaa tietojenvaihtoa ei ole kyseisten valtioiden osalta tarpeen arvioida lainkohtaa sovellettaessa.¹¹³

Tietojenvaihtoa koskeva edellytys on aiheellinen siksi, että Suomen veroviranomaiset voivat tarkistaa väliyhteisölain soveltumisalasta vapautumiselle asetettavien aidon toiminnan ja todellisen asettautumisen kriteerien täyttymisen vain, jos he saavat tietoja valtiosta, joissa väliyhteisön kotipaikka on. Näin ollen on perusteltua, ettei kyseessä olevaa poikkeusta väliyhteisölain soveltamisalasta uloteta sellaisiin valtioihin, joilla ei ole sopimusperusteista velvollisuutta antaa tarvittavia tietoja, koska tällöin verovelvolliselta saatujen asettautumista ja aitoa toimintaa koskevien tietojen tarkastaminen olisi tosiasiallisesti mahdotonta.¹¹⁴

Väliyhteisölain 2 a §:n 2 momentin mukaan, yhteisön katsotaan todellisuudessa asettautuneen asuinvaltioonsa ja harjoittavan siellä tosiasiallisesti taloudellista toimintaa, mikäli yhteisöllä on asuinvaltiossaan tämän harjoittaman toiminnan luonne huomioon ottaen

---

¹¹² EU:n virka-apudirektiivi koskee kaikkia EU:n jäsenvaltioita.

¹¹³ Verohallinto 2014, Luku 2.7 Euroopan talousalueelle ja verosopimusvaltioon asettautuneet yhteisöt.

¹¹⁴ Karhu 2009, s. 181.

- tarpeelliset toimitilat ja kalusto¹¹⁵; ja
- riittävä henkilökunta, jolla on valtuudet harjoittaa itsenäisesti yhteisön toimintaa ja tehdä itsenäisesti yhteisön päivittäistä liiketoimintaa koskevat päätökset

Täyttääkseen 2 momentin ehdot, yhteisön on siis harjoitettava itsenäistä toimintaa asuinvaltiossaan eikä yhteisö voi siten vain toimia esimerkiksi todellista taloudellista toimintaa harjoittavan emoyhtiönsä kuoriyhtiönä. Lainkohdan tarkoituksena on selvittää, onko yhteisön sijoittautumisen ja toiminnan taustalla puhtaasti keinotekoinen järjestely. Yhteisön asettautumista asuinvaltioonsa ja tämän harjoittaman toiminnan tosiasiallisuutta tulee arvioida kokonaisuutena, toiminnan objektiivisesti havaittavissa olevien tunnusmerkkien ja olosuhteiden perusteella. Jos yhteisön katsotaan harjoittavan tosiasiallisesti taloudellista toimintaa asuinvaltiossaan, yhteisö jää väliyhteisölain soveltamisalan ulkopuolelle riippumatta yhteisön toimialasta.¹¹⁶

Väliyhteisön katsotaan siis olevan olemassa seuraavien edellytysten täyttyessä:

- Suomessa yleisesti verovelvolliset käyttävät määräämisvaltaa yhteisössä (koskee kaikista valtioista olevia yhteisöjä); ja
- Yhteisö ei harjoita asuinvaltiossaan niin sanottua vapautettua toimintaa (koskee kaikista valtioista olevia yhteisöjä); ja
- Yhteisön verotuksen taso sen asuinvaltiossa on alle 3/5 Suomen tasosta (koskee kaikista valtioista olevia yhteisöjä); ja
- Yhteisön asuinvaltio on valtiovarainministeriön asetuksen listalla tai yhteisö on saanut erityisiä veronhuojennuksia asuinvaltiossaan (koskee vain verosopimusvaltioissa asuvia yhteisöjä); ja
- Yhteisö ei harjoita taloudellista toimintaa asuinvaltiossaan tai se ei ole sitoutunut riittävään tietojenvaihtoon Suomen kanssa (edellytys koskee vain ETA-valtioista ja VM:n asetuksen ulkopuolisissa verosopimusvaltioissa asuvia yhteisöjä)

---

¹¹⁵ Toimitila voi olla esimerkiksi toimisto, tehdas tai muu rakennus, joka on yhteisön käytettävissä tämän liiketoiminnan harjoittamista varten.

¹¹⁶ Myrsky & Linnakangas 2009, s. 310–311; Helminen, Kansainvälinen verotus, 7 Väliyhteisöt – Väliyhteisölaki – ETA- ja verosopimusvaltioita koskevat poikkeukset – Tietojenvaihtovaltiot.

3 Veronkiertodirektiivi suhteessa voimassa olevaan väliyhteisölakiin ja esitetty direktiivin implementointitapa Suomessa

3.1 Yleistä veronkiertodirektiivistä

OECD:n BEPS-toimenpiteitä koskeva loppuraportti julkaistiin 5. lokakuuta 2015 ja Euroopan unionin neuvosto antoi päätelmänsä loppuraporttia koskien 8. joulukuuta 2015. Päätelmissä korostettiin, että EU:n tasolla on löydettävä yhteiset mutta joustavat ratkaisut, jotka ovat yhteneviä BEPS-suosituksen kanssa. Lisäksi päätelmissä suositeltiin BEPS-torjuntatoimenpiteiden tehokasta, nopeaa ja koordinoitua täytäntöönpanoa. Neuvosto katsoi, että ensisijainen väline BEPS-suositusten täytäntöönpanossa EU:n tasolla olisi EU-direktiivi.¹¹⁷ Sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien veron kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta annettu direktiivi (2016/1164), jäljempänä veronkiertodirektiivi, annettiin 12 heinäkuuta 2016.

Direktiivit ovat EU:n jäsenvaltioille osoitettuja sitovia säädöksiä, jotka velvoittavat jäsenvaltiot toteuttamaan direktiivin edellyttämät toimenpiteet ja saattamaan kansallinen lainsäädäntönsä direktiivin sisältöä vastaavaksi. Toisin kuin asetukset¹¹⁸, direktiivit eivät ole sellaisenaan sovellettavaa oikeutta jäsenvaltioissa, vaan jäsenvaltioiden tulee erikseen implementoida direktiivi kansalliseen lainsäädäntöönsä parhaaksi katsomallaan tavalla. Valitun implementointitavan tulee kuitenkin johtaa direktiivin tavoitteiden mukaiseen lopputulokseen. Direktiivejä käytetäänkin yleensä silloin, kun halutaan jättää jäsenvaltioille harkintavaltaa säädettävän asian suhteen. Jäsenvaltio voi myös päättää muodosta, jonka avulla direktiivi toimeenpannaan jäsenvaltiossa. Yleisin direktiivin toimeenpanomuoto on direktiivin sisällön mukaisen kansallisen säädöksen antaminen.¹¹⁹

Direktiivien jäsenvaltioille antama harkintavalta toimeenpanon suhteen riippuu annettavasta direktiivistä ja myös yksittäisessä direktiivissä voi olla erityyppisiä säännöksiä annettavan harkintavallan suhteen. Direktiivin tavoitteena voi olla tietyn vähimmäissääntelyn takaaminen jäsenvaltioissa, jolloin direktiivissä tai osassa sen säännöksiä on asetettu vähimmäistaso sääntelylle, joka jäsenmaiden on toimeenpantava kansallisessa lainsäädännössään. Jäsenvaltioilla on tällöin mahdollisuus toimeenpanna myös minimitasoa

---

¹¹⁷ Veronkiertodirektiivin johdantolause 2.

¹¹⁸ Asetukset ovat suoraan sovellettavaa oikeutta, eivätkä ne edellytä jäsenmailta erillisiä toimenpiteitä tullakseen voimaan kansallisesti.

¹¹⁹ EU-säädökset 2018.

kireämpiä säännöksiä kansallisesti. Tällaista direktiiviä kutsutaan minimiharmonisointidirektiiviksi. Direktiivi voi olla myös niin sanottu *täysharmonisointidirektiivi* tai se voi sisältää täysharmonisoivia säännöksiä. Tällöin kaikkien jäsenmaiden on yhdenmukaisesti toimeenpantava direktiivi tai sen yksittäiset säännöt, ilman mahdollisuutta poiketa näistä kansallisessa lainsäädännössään.¹²⁰ Veronkiertodirektiivi on minimiharmonisointidirektiivi, mikä ilmenee direktiivin 3 artiklasta.

Direktiivin minimiharmonisointiluonteesta johtuen Suomen kansalliseen väliyhteisölakiin on sisällytettävä direktiivin pakolliset määräykset, jotka puuttuvat voimassa olevasta laista. Lisäksi väliyhteisölakiin sisältyvät säännökset, jotka ovat direktiivin pakollista sääntelyä lievempiä, on poistettava vai muutettava vastaamaan vähintään direktiivin minimitasoa. Direktiivin soveltamisalaa koskeva sääntely sisältää pakollisten minimisäännösten lisäksi muutamia vapaaehtoisia säännöksiä, jotka jäsenvaltio voi halutessaan sisällyttää kansalliseen lainsäädäntöönsä. Jos jäsenvaltio päättää ottaa käyttöön vapaaehtoisia säännöksiä, näistä voidaan säätää vain direktiivin sallimien ehtojen laajuudessa. Jäsenvaltio voi kuitenkin säätää direktiivin vapaaehtoisia säännöksiä tiukemmista säännöksistä kansallisessa lainsäädännössään.¹²¹

Direktiivi sisältää pakolliset määräykset määräysvallasta ulkomaisessa yhteisössä, ulkomaisen yhteisön verotuksen tasosta ja sääntelyn mallista. Nämä säännökset sisältyvät jo voimassa olevaan väliyhteisölakiin, mutta kansallinen sääntely ei täysin vastaa direktiivin määräyksiä. Väliyhteisölain säännökset tulee siten muuttaa vastaamaan vähintään direktiivin minimimääräyksiä. Toisaalta sellaisia väliyhteisölain säännöksiä, jotka ovat direktiiviä kireämpiä, on mahdollista lieventää direktiivin minimitasoon asti.¹²²

Direktiivin mukaiset vapaaehtoiset poikkeukset merkitsevät lievennyksiä direktiivin soveltamisalaan. Poikkeusten avulla jäsenmaat voivat paremmin kohdistaa sääntelyn tilanteisiin, joissa tuloja kanavoidaan matalan verorasituksen valtioissa sijaitseviin yhtiöihin, ja varmistaa näin paremmin kansallisen väliyhteisösääntelyn toimivuus ja tarkoituksenmukaisuus. Voimassa olevan väliyhteisölain mukaista yleistä toimialapoikkeusta sekä ETA-valtioita ja tiettyjä verosopimusvaltioita koskevia erillisiä

---

¹²⁰ EU-säädökset 2018.

¹²¹ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 18.

¹²² Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 20.

poikkeuksia ei voida kaikilta osin sellaisenaan säilyttää, sillä kansallinen sääntely on saatettava vastaamaan vähintään direktiivin minimitasoa. Poikkeuksia on paikoin myös mahdollista laajentaa tai kaventaa sekä laadullisesti että määrällisesti.¹²³

Ulkomaisesta väliyhteisöstä säädetään direktiivin 7 artiklassa ja ulkomaisen väliyhteisön tulon laskemisesta 8 artiklassa. Jätän 8 artiklan kuitenkin käsittelemättä tutkimuksessa valitun rajauksen vuoksi. Direktiivin 7 artikla ulkomaista väliyhteisöä koskien sisältää säännökset väliyhteisösääntelyn soveltamisalasta ja poikkeuksista sääntelyn soveltamisalaan.

Direktiivin pääsäännön mukaan ulkomaista yksikköä tai kiinteää toimipaikkaa pidetään väliyhteisönä seuraavien edellytysten täytyessä:

- Verovelvollisella on yksin tai yhdessä *etuyhteysosapuolten* kanssa suoraan tai välillisesti määräysvalta yksikössä; ja
- Yksikön verotuksen taso on alle puolet verovelvollisen jäsenvaltiossa sovelletun yhteisöverotuksen tasosta

Jotta väliyhteisösääntely soveltuisi Euroopan talousalueella asuvaan yhteisöön, direktiivissä edellytetään lisäksi, ettei yhteisö harjoita taloudellista toimintaa. Direktiivissä on myös joitakin optioita, jotka jäsenvaltiot voivat halutessaan implementoida kansalliseen lainsäädäntöönsä. Esimerkiksi direktiivin johdantolauseessa 12 sanotaan erikseen, että laajemman suojan varmistamiseksi jäsenvaltiot voivat madaltaa direktiivin mukaista 50 prosentin määräysvallan kynnystä tai soveltaa direktiivin mukaista 50 prosentin kynnystä korkeampaa kynnystä verratessa tosiasiallisesti maksettua yhteisöveron määrää siihen määrään, joka olisi tullut kannettavaksi verovelvollisen jäsenvaltiossa. Direktiivin säännökset merkitsevät siis sääntelyn minimitasoa eli jäsenvaltiot voivat halutessaan implementoida kansalliseen lainsäädäntöönsä myös direktiiviä kireämpiä säännöksiä. Direktiiviä kireämpi sääntely ei kuitenkaan ole kaikissa tilanteissa tavoiteltavaa johtuen EU:n tuomioistuimen väliyhteisöjä koskevasta oikeuskäytännöstä.¹²⁴

---

¹²³ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 26.

¹²⁴ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 9.

3.2 Veronkiertodirektiivin implementointi

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi (29.6.2018) ehdotetaan, että Suomen voimassa olevaa väliyhteisölakia muutetaan. Muutoksen tarkoituksena on EU:n veronkiertodirektiivin toimeenpano siltä osin, kun on kyse ulkomaisia väliyhtiöitä ja ulkomaisen väliyhtiön tulon laskemista koskevista säännöistä. Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että direktiivi implementoidaan tekemällä asiasisällöiset muutokset kansalliseen väliyhteisölakiin ja saadaan laki näin vastaamaan direktiivin velvoitteita. Voimassa oleva väliyhteisölaki vastaa jo pitkälti direktiivin tavoitteita, mutta eroa on kuitenkin yksityiskohdissa ja säännösten soveltamisalassa.¹²⁵

Käsittelen seuraavaksi kohta kohdalta direktiivin säännökset väliyhteisösääntelyn soveltamisalaa ja sen poikkeuksia koskien sekä näiden suhdetta voimassa olevan, luvussa 2 yksityiskohtaisemmin käsitellyn, väliyhteisölain säännöksiin. Lisäksi käyn läpi hallituksen esitysluonnoksen pohjalta, miten direktiivin säännökset esitetään implementoitavaksi Suomessa.

3.3 Soveltuminen erilaisiin verovelvollisiin ja yksiköihin

3.3.1 Direktiivi suhteessa voimassa olevaan väliyhteisölakiin

Direktiivin 1 artiklan yleistä soveltamisalaa koskevan säännöksen mukaan direktiiviä sovelletaan kaikkiin verovelvollisiin, jotka ovat yhteisöverovelvollisia yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa. Tähän luetaan mukaan myös sellaisten yksiköiden yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa olevat kiinteät toimipaikat, joiden verotuksellinen kotipaikka on kolmannessa valtiossa.

Voimassa olevan, luvussa 2 tarkemmin käsitellyn Suomen väliyhteisölain mukaan lakia sovelletaan Suomessa yleisesti verovelvollisten määräysvallassa oleviin ulkomaisiin yhteisöihin.¹²⁶ Määräysvallan arvioinnissa otetaan huomioon sekä Suomessa asuvat luonnolliset henkilöt että suomalaiset oikeushenkilöt. Rajoitetusti verovelvollisia ei lasketa mukaan määräysvaltaa arvioitaessa, vaikka rajoitetusti verovelvollisella olisi Suomessa kiinteä toimipaikka.

---

¹²⁵ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 1 & 18.

¹²⁶ VYL 2 § 1 mom.

Direktiivin ja väliyhteisölain soveltumisalaa koskevat säännökset eroavat siten toisistaan usealla tavalla. Ensinnäkin, direktiivi soveltuu vain yhteisöverovelvollisiin, kun taas väliyhteisölaki soveltuu sekä luonnollisiin henkilöihin että oikeushenkilöihin. Väliyhteisölain soveltamisala on siis tämän suhteen direktiivin soveltamisalaa laajempi. Toisena erona on se, että direktiivi soveltuu kaikkiin jäsenvaltiossa (yhteisö)verovelvollisiin, mutta väliyhteisölaki vain Suomessa yleisesti verovelvollisiin. Tämän säännöksen suhteen väliyhteisölain soveltamisala on direktiivin soveltamisalaa kapeampi. Koska kyseessä on minimiharmonisointidirektiivi ja direktiivissä ei ole rajattu soveltamisalaa vain yleisesti verovelvollisiin, väliyhteisölain soveltamisala tulee muuttaa koskemaan sekä rajoitetusti että yleisesti verovelvollisia. Tällöin väliyhteisölaki voisi soveltua myös Suomessa verotettaviin kiinteisiin toimipaikkoihin. Säännös lain soveltumisesta sekä luonnollisiin henkilöihin että oikeushenkilöihin on kuitenkin mahdollista jättää ennalleen, sillä kyseessä on direktiiviä kireämpi säännös.

Väliyhteisölain mukaan väliyhteisönä voidaan pitää oikeudelliselta muodoltaan tuloverolain 3 §:ssä tarkoitettuja yhteisöjä vastaavia ulkomaisia yhteisöjä. Väliyhteisönä on voitu pitää yhtiöiden lisäksi myös esimerkiksi säätiöitä, trusteja, rahastoja, laitoksia tai oikeudellisesti erillisiä varallisuusmassoja. Koska direktiivin mukaan väliyhteisönä voidaan pitää ulkomaista yksikköä tai kiinteää toimipaikkaa, joka on yhteisöverovelvollinen yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa, kansallinen laki on kyseisen ehdon suhteen direktiiviä kireämpi. Väliyhteisön säännös on siten mahdollista jättää ennalleen.¹²⁷

Direktiivin 7 artiklan 1 kohdan mukaan väliyhteisönä pidetään verovelvollisen ulkomaista kiinteää toimipaikkaa vastaavasti kuin ulkomaista yksikköä, *jos kiinteän toimipaikan voitot eivät ole veronalaisia tai sen voitot on vapautettu verosta verovelvollisen jäsenvaltiossa*. Myös direktiivin johdantolauseessa 12 mainitaan vastaava edellytys. Kyseisessä johdantolauseessa todetaan lisäksi, ettei väliyhteisösäätely koskisi sellaisia kiinteitä toimipaikkoja, joilta on evätty verovapaus sillä perusteella, että niitä kohdellaan jäsenvaltion lainsäädännön mukaan vastaavasti kuin ulkomaisia väliyhteisöjä. Suomen lainsäädännön mukaan Suomessa asuvat luonnolliset henkilöt ja suomalaiset yhteisöt ovat verovelvollisia myös ulkomaiseen kiinteään toimipaikkaansa kohdistuvista tuloista, sillä Suomella on verotusoikeus Suomessa yleisesti verovelvollisen maailmanlaajuisiin tuloihin. Tämän

---

¹²⁷ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 21.

vuoksi Suomessa verovelvollisten ulkomaisia kiinteitä toimipaikkoja ei direktiivin mukaan pidettäisi väliyhteisöinä.¹²⁸

Toisin kuin voimassa oleva väliyhteisölaki, direktiivi ei sisällä erityistä säännöstä koskien *ulkomaisten yhteisöjen ulkomaisia kiinteitä toimipaikkoja*. Väliyhteisölain mukaan ulkomaiseen väliyhteisöön rinnastuu myös ulkomaisen yhteisön ulkomaille sijaitseva kiinteä toimipaikka, jos se sijaitsee eri valtiossa kuin ulkomainen yhteisö, eikä sen tuloa veroteta ulkomaisen yhteisön asuinvaltiossa.¹²⁹ Väliyhteisölain sääntely on tältä osin direktiivin sääntelyä kireämpää ja on siten mahdollista jättää voimaan.¹³⁰

3.3.2 Esitetty direktiivin implementointitapa Suomessa

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan, että väliyhteisölaki soveltuisi jatkossakin sekä luonnollisiin henkilöihin että oikeushenkilöihin eli lain soveltamisalaan ei ehdoteta muutoksia tältä osin. Sääntelyä ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi siten, että laki soveltuisi jatkossa sekä yleisesti että rajoitetusti verovelvollisiin. Voimassa oleva väliyhteisölaki soveltuu vain yleisesti verovelvollisiin, joten muutos merkitsisi laajennusta lain soveltamisalaan. Muutoksen jälkeen väliyhteisölakia olisi mahdollista soveltaa rajoitetusti verovelvollisen yhteisön Suomessa sijaitsevan kiinteän toimipaikan verotuksessa, jos osuus ulkomaisessa väliyhteisössä kohdistetaan verotuksessa kiinteälle toimipaikalle.¹³¹

Voimassa olevan väliyhteisölain mukaan väliyhteisönä voidaan pitää laajasti erilaisia yhteisöjä, riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta tai siitä, ovatko ne yhteisöverovelvollisia sijaintivaltiossaan. Sääntelyyn ei ehdoteta muutoksia tältä osin.¹³²

3.4 Määräysvalta ja omistusosuus

3.4.1 Direktiivi suhteessa voimassa olevaan väliyhteisölakiin

Direktiivin 7 artiklan 1 a) kohdan mukaan ulkomaista yksikköä tai kiinteää toimipaikkaa, jonka voitot eivät ole veronalaisia tai jonka voitot on vapautettu verosta kyseisessä jäsenvaltiossa, pidetään väliyhteisönä, mikäli verovelvollisella on määräysvalta ulkomaisessa yhteisössä. Määräysvallan katsotaan täyttyvän, kun verovelvollisella on yksin

¹²⁸ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 21.

¹²⁹ VYL 2 § 2 mom.

¹³⁰ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 21.

¹³¹ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 35.

¹³² Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 35.

tai yhdessä siihen etuyhteydessä olevien yritysten kanssa suoraan tai välillisesti yli 50 prosenttia yhteisön äänioikeuksista tai pääomasta, tai oikeus yli 50 prosenttiin yhteisön voitosta.¹³³

Väliyhteisölain mukaan määräysvallan katsotaan olevan olemassa, jos yksi tai useampi Suomessa yleisesti verovelvollinen henkilö yhdessä omistaa välittömästi tai välillisesti vähintään 50 prosenttia ulkomaisen yhteisön pääomasta tai sen osakkeiden tai osuuksien tuottamasta yhteenlasketusta äänimäärästä tai on oikeutettu vähintään 50 prosenttiin yhteisön varallisuuden tuotosta.¹³⁴ Sekä direktiivissä että väliyhteisölaissa määräysvallan rajana on siten 50 prosenttia, mutta säännösten sisältö eroaa muilta osin jonkin verran toisistaan. Ensinnäkin, direktiivin säännöksessä mainitaan etuyhteydessä olevat osapuolet, mutta tätä rajausta ei ole lainkaan väliyhteisölaissa. Väliyhteisölain säännös on siis tältä osin direktiiviä kireämpi.¹³⁵

Toiseksi, väliyhteisölain ja direktiivin säännökset eroavat hieman siinä, mistä 50 prosentin raja lasketaan. Sekä direktiivissä että väliyhteisölaissa mainitaan määräysvallan perustuminen pääomaan (direktiivi ja väliyhteisölaki), äänimäärään (väliyhteisölaki) tai äänioikeuksiin (direktiivi), joten säännöksen sisältö on näiden määritelmien osalta samankaltainen. Toisaalta direktiivissä säädetään myös osuudesta voittoon ja väliyhteisölaissa vastaavasti osuudesta varallisuuden tuottoon. Väliyhteisölakiin tulisi direktiivin minimisääntelyn vuoksi lisätä säännös koskien osuutta voittoon. Väliyhteisölakiin sisältyvä säännös osuudesta varallisuuden tuottoon on kuitenkin mahdollista säilyttää ennallaan, sillä säännös johtaa direktiiviä laajempaan lain soveltamisalaan.¹³⁶

Direktiivin mukaisessa määräysvallan arvioinnissa tarkastellaan etuyhteysosapuolten osuutta väliyhteisöstä. Prosenttiosuutta laskettaessa otetaan siten huomioon sekä verovelvollisen että tähän etuyhteydessä olevien osapuolten omistus yhteisöstä, mutta ei toisistaan riippumattomien osapuolten omistuksia. Jos verovelvollinen esimerkiksi omistaa 30 prosenttia yhteisöstä ja tämän etuyhteysosapuoli 25 prosenttia, määräysvallan edellytys täyttyy tältä osin. Väliyhteisölain mukaan 50 prosentin rajan täyttymistä laskettaessa otetaan huomioon myös muut kuin etuyhteysosapuolet. Väliyhteisölaki on tämän säännöksen osalta

---

¹³³ Veronkiertodirektiivin 7 artiklan 1 a) kohta.

¹³⁴ VYL 3 §.

¹³⁵ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 21–22.

¹³⁶ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 21–22.

siis direktiiviä kireämpi. Toisaalta, väliyhteisölain mukaista määräysvaltaa arvioitaessa ei oteta huomioon ulkomaisten etuyhteysosapuolten omistuksia eli tämän suhteen väliyhteisölain säännös on direktiivin säännöstä lievempi. Väliyhteisölain säännös tulisikin direktiivin minimiluonne huomioiden muuttaa koskemaan myös ulkomaisten osapuolten omistuksia.¹³⁷

Voimassa olevan kansallisen sääntelyn nojalla ulkomaista yhteisöä voidaan siis pitää väliyhteisönä, jos Suomessa yleisesti verovelvolliset toisistaan riippumattomat tai etuyhteydessä olevat tahot omistavat yhteisöstä yhteensä vähintään 50 prosenttia. Väliyhteisölain määräysvaltaa koskeva säännös on kuitenkin yhteydessä rajaukseen, jonka mukaan väliyhteisötuloa ei veroteta väliyhteisön yksittäisen osakkaan tulona, jos osakas yksin tai yhdessä samaan etupiiriin kuuluvien kanssa omistaa alle 25 prosenttia yhteisön pääomasta tai on oikeutettu alle 25 prosenttiin yhteisön varallisuuden tuotosta.¹³⁸ Väliyhteisölain soveltamisedellytys on siis kaksivaiheinen. Ensin tulee määritellä, onko Suomessa yleisesti verovelvollisilla määräysvalta ulkomaisessa yhteisössä joko äänimäärän, pääoman tai varallisuuden tuoton perusteella. Jos määräysvallan 50 prosentin raja täyttyy, tulee vielä arvioida, onko verovelvollisella yksin tai yhdessä etuyhteysosapuolten kanssa vähintään 25 prosentin osuus yhteisön pääomasta tai oikeus vähintään 25 prosenttiin yhteisön varallisuuden tuotosta.

Direktiiviin sääntelyyn ei sellaisenaan sisälly vastaavaa väliyhteisötulon verottamiseen liittyvää erillistä kynnystä. Sen sijaan väliyhteisötulon verotusoikeus sisältyy direktiivissä määräysvaltaa koskevaan 50 prosentin säännökseen. Väliyhteisön tulo tulee yhteisön omistajien tulona verotettavaksi, jos verovelvollisella tai tähän etuyhteydessä olevilla on yhteensä vähintään 50 prosentin omistus yhteisössä. Erillistä verovelvolliskohtaista omistusosuuden rajaa ei siis vaadita täytettäväksi. Koska direktiivissä säädetty raja määräysvallan täyttymiselle ja samalla väliyhteisötulon verottamiselle on 50 prosenttia, Suomen väliyhteisölain 25 prosentin verovelvolliskohtainen raja väliyhteisötulon verottamiselle on direktiivin säännöstä kireämpi. Väliyhteisölain säännös olisi siis periaatteessa mahdollista jättää voimaan. Erillisestä määräysvallan ja verotusoikeuden

---

¹³⁷ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 22.

¹³⁸ VYL 4 §.

kynnyksestä olisi kuitenkin esitysluonnoksen mukaan perusteltua luopua sääntelyn selkeyden vuoksi.¹³⁹

Koska väliyhteisölakiin tulisi direktiivin minimisääntelyn nojalla lisätä myös ulkomaisia omistuksia koskeva määräys, säännöksen soveltamista olisi hallituksen esitysluonnoksen mukaan samalla välttämätöntä rajata koskemaan vain etuyhteydessä olevia osapuolia. Muussa tapauksessa väliyhteisölaki soveltuisi käytännössä kaikkiin ulkomaisiin yhteisöihin, joissa kenen tahansa kotimaisen tai ulkomaisen osapuolen omistus huomioon ottaen yhteisöstä omistettaisiin vähintään 50 prosenttia. Näin laaja soveltamisala ei olisi tarkoituksenmukainen myöskään siksi, että väliyhteisösääntelyn tarkoituksena on nimenomaan määräysvallassa olevien ulkomaisten yhteisöjen tulojen verottaminen.¹⁴⁰

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan voimassa olevan väliyhteisölain mukainen 25 prosentin kynnys väliyhteisötulon verottamiselle olisi mahdollista pitää ennallaan ja samalla säilyttää sääntelyn selkeys, jos myös määräysvallan raja asetettaisiin 25 prosenttiin ja rajan täyttymistä arvioitaessa huomioitaisiin ainoastaan keskenään etuyhteydessä olevat tahot. Tällöin sekä määräysvallan arvioimiseen että verotusoikeuteen voitaisiin soveltaa samaa 25 prosentin rajaa, mutta soveltamisala ei tulisi kuitenkaan tarpeettoman laajaksi, sillä omistuksen arvioinnissa huomioitaisiin vain etuyhteydessä olevat osapuolet. Säännös vastaisi tällöin nykyistä lain säännöstä, jonka mukaan väliyhteisötuloa verotetaan yhteisön osakkaiden tulona vain, jos etuyhteydessä olevat osapuolet omistavat yhteisöstä vähintään 25 prosenttia. Määräysvallan ja verotusoikeuden kynnys olisi mahdollista asettaa 25 prosentin sijaan myös direktiivin mukaiseen 50 prosenttiin, mikä johtaisi verovelvollisen kannalta lievempään lain soveltamisalaan.¹⁴¹

Väliyhteisölain sääntelystä tulisi nykyistä kireämpää, jos määräysvallan ja verotusoikeuden rajaksi asetettaisiin 25 prosenttia ja yleisesti verovelvollinen omistaisi ulkomaisesta yhteisöstä esimerkiksi 40 prosenttia ja loput 60 prosenttia omistajista olisivat rajoitetusti verovelvollisia ja lisäksi vähintään 25 prosenttia osakkaista olisi etuyhteydessä toisiinsa. Tällöin yhteisö katsottaisiin esitetyn lakimuutoksen myötä väliyhteisöksi, sillä yli 25 prosenttia yhteisön osakkaista olisi etuyhteydessä toisiinsa. Voimassa olevan väliyhteisölain mukainen määräysvallan edellytys ei puolestaan täyttyisi, sillä Suomessa yleisesti

---

¹³⁹ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 22–23.

¹⁴⁰ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 23.

¹⁴¹ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 23.

verovelvollisten omistus yhteisöstä olisi tässä tapauksessa alle 50 prosenttia. Jos taas ulkomainen yhteisö olisi esimerkiksi kokonaan Suomessa yleisesti verovelvollisten omistuksessa ja samaan etuyhteyspiiriin kuuluvilla tahoilla olisi vähintään 25 prosentin omistus yhteisöstä, lopputulos olisi sama kuin nykyisessä sääntelyssä.

Direktiivin 2 artiklan 4 kohdassa käytetään käsitettä *etuyhteydessä olevat yritykset*. Tämän määritelmän mukaan verovelvollinen yhteisö voi olla etuyhteydessä joko luonnollisen henkilön, toisen yrityksen tai kummankin kanssa. Kaikissa näissä tapauksissa on direktiivin määritelmän mukaan kyseessä etuyhteydessä olevat yritykset. Direktiivin mukaan verovelvollinen on etuyhteydessä toiseen yritykseen, jos verovelvollisella on suoraan tai välillisesti vähintään 25 prosentin osuus yrityksen äänioikeuksista tai pääomasta tai oikeus vähintään 25 prosenttiin yrityksen voitoista. Verovelvolliseen on vastaavasti etuyhteydessä luonnollinen henkilö tai toinen yritys, jos nämä omistavat suoraan tai välillisesti vähintään 25 prosentin osuuden verovelvollisen äänioikeuksista tai pääomasta tai jos näillä on oikeus vähintään 25 prosenttiin verovelvollisen voitoista. Jos toisella yrityksellä tai luonnollisella henkilöllä on vähintään 25 prosentin osuus verovelvollisesta ja yhdestä tai useammasta muusta yrityksestä, kaikki asianomaiset yritykset, verovelvollinen mukaan lukien, katsotaan etuyhteydessä oleviksi yrityksiksi.¹⁴² Koska Suomen väliyhteisölakiin ei sisälly etuyhteysyritysten määritelmää, tämä olisi hallituksen esitysluonnoksen mukaan tarpeellista lisätä sinne.¹⁴³

Direktiivi koskee vain yhteisöverovelvollisia, joten siinä ei säädetä lainkaan luonnollisten henkilöiden välisistä etuyhteyssuhteista tai intressipiireistä. Koska kansallinen väliyhteisölaki koskee myös luonnollisten henkilöiden omistamia ulkomaisia yhteisöjä, uudessa sääntelyssä tulisi huomioida myös luonnollisten henkilöiden keskinäinen intressipiiri. Tällöin luonnollisten henkilöiden määräysvaltaa arvioitaessa huomioitaisiin kaikkien samaan intressipiiriin kuuluvien luonnollisten henkilöiden suora ja välillinen omistus ulkomaisessa yhteisössä. Kansallinen sääntely olisi tältä osin direktiiviä kireämpää. Kansallisessa sääntelyssä olisi esitysluonnoksen mukaan myös tarkoituksenmukaisempaa käyttää direktiivin yritys-käsitteen sijaan käsitettä henkilö, joka viittaisi sekä luonnollisiin henkilöihin että oikeushenkilöihin.¹⁴⁴

---

¹⁴² Veronkiertodirektiivin 2 artiklan 4 kohta.

¹⁴³ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 23.

¹⁴⁴ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 23–24.

3.4.2 Esitetty direktiivin implementointitapa Suomessa

Esitysluonnoksessa ehdotetaan useita muutoksia määräysvaltaa koskevaan sääntelyyn. Voimassa olevan lain mukaan määräysvallalla tarkoitetaan vähintään 50 prosentin osuutta ulkomaisen yhteisön osuuksista, äänioikeuksista tai varallisuuden tuotosta. Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että voimassa olevan lain mukainen 50 prosentin määräysvallan kynnyksessä lasketaan 25 prosenttiin. Lisäksi ehdotetaan, että osuuksien, äänioikeuksien ja varallisuuden tuoton lisäksi määräysvalta voi syntyä myös oikeudesta ulkomaisen yhteisön voittoon. Kumpikin mainituista muutoksista merkitsisi sekä nykyistä kansallista sääntelyä että direktiivin pakollista minimitasoa kireämpää sääntelyä verovelvollisen kannalta.¹⁴⁵

Esitysluonnoksessa ehdotetaan direktiivin säännöksen mukaisesti, että määräysvallan arvioinnissa otettaisiin huomioon vain toisiinsa etuyhteydessä olevien osapuolten yhteenlasketut osuudet ulkomaisesta yhteisöstä. Toisistaan riippumattomien osapuolten osuuksia ei siis jatkossa huomioitaisi. Muutos merkitsisi lievennystä nykyiseen sääntelyyn tältä osin. Esitysluonnoksessa ehdotetaan lisäksi, että laista poistetaan nykyinen säännös, jonka mukaan määräysvallan laskennassa otetaan huomioon vain Suomessa yleisesti verovelvollisten henkilöiden välilliset tai välittömät osuudet ulkomaisesta yhteisöstä. Muutoksen jälkeen määräysvaltaa laskettaessa huomioitaisiin sekä kotimaisten että ulkomaisten etuyhteydessä olevien henkilöiden osuudet.¹⁴⁶

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että sääntelystä poistettaisiin erillinen kynnyks, jonka mukaan väliyhteisön osakkaita voidaan verottaa väliyhteisön tulosta vain, verovelvollisen tai sen etuyhteysosapuolten yhteenlaskettu osuus väliyhteisöstä on vähintään 25 prosenttia. Ehdotettu muutos liittyy edellä mainittuun määräysvallan kynnykseen, joka ehdotetaan myös alennettavaksi 25 prosenttiin. Muutoksen myötä määräysvaltaan ja väliyhteisötulon verotukseen sovellettaisiin siten samaa 25 prosentin rajaa. Tämä tarkoittaisi sitä, että jos 25 prosentin määräysvallan kynnyksessä täyttyisi, väliyhteisötuloa voitaisiin verottaa yhteisön osakkaiden tulona ilman erillistä verovelvolliskohtaisen omistuosuuden kynnyksen täyttymistä.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että etuyhteyden määritelmä perustuisi direktiivin 2 artiklan 4 kohdan mukaiseen määritelmään. Koska voimassa oleva väliyhteisölaki soveltuu sekä

---

¹⁴⁵ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 35.

¹⁴⁶ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 36.

luonnollisiin henkilöihin että oikeushenkilöihin, eikä tähän esitetä muutoksia, luonnoksessa ehdotetaan, että laissa säädettäisiin etuyhteydessä oleviin osapuoliin rinnastettavasta luonnollisten henkilöiden välisestä lähipiiristä.¹⁴⁷

3.5 Verotuksen taso

3.5.1 Direktiivi suhteessa voimassa olevaan väliyhteisölakiin

Direktiivin 7 artiklan 1 b) kohdassa säädetään siitä, millainen ulkomaisen yhteisön verotuksen tason tulee olla, jotta yhteisö katsotaan väliyhteisöksi. Verotuksen tasoa arvioidaan vertaamalla yhteisön sijaintivaltion mukaisen lainkäyttöalueen verotuksen tasoa verovelvollisen asuinvaltion verotuksen tasoon. Direktiivin mukainen soveltamisedellytys täyttyy, jos yksikön tai kiinteän toimipaikan maksama tosiasiallinen yhteisövero on pienempi kuin erotus, joka saadaan vähentämällä yksikön tai kiinteän toimipaikan tosiasiallisesti maksama yhteisöveron määrä siitä yhteisöveron määrästä, joka yksikön tai kiinteän toimipaikan olisi kannettava verovelvollisen jäsenvaltion verojärjestelmän mukaisesti. Käytännössä tällä säännöksellä tarkoitetaan sitä, että jos ulkomaisen yhteisön sijaintivaltion verotuksen taso on alle 50 prosenttia verovelvollisen jäsenvaltion verotuksen tasosta, yhteisö katsotaan väliyhteisöksi. Direktiivin mukainen verotuksen tason vertailu, samoin kuin kansallisen lain mukainen vertailu, suoritetaan todellista verorasitusta kuvaavan efektiivisen verotason perusteella.¹⁴⁸

Direktiivissä olevaa säännöstä voidaan havainnollista seuraavalla tavalla. Jos yhteisöverotuksen taso väliyhteisösäännöstä soveltavassa jäsenvaltiossa on esimerkiksi 20 prosenttia ja väliyhteisön asuinvaltiossa 9 prosenttia, direktiivin soveltamisedellytys täyttyy, sillä väliyhteisön verotuksen taso on tällöin alle puolet säännöstä soveltavan jäsenvaltion verotuksen tasosta. Jos väliyhteisön verotuksen tosiasiallinen taso olisi vähintään 10 prosenttia, väliyhteisölaki ei tulisi sovellettavaksi.

Verovelvollisen jäsenvaltiossa kannettavaksi tulevalla verolla tarkoitetaan direktiivin mukaan yhteisöveroa, joka on laskettu verovelvollisen jäsenvaltion sääntöjen mukaisesti. Vertailulaskelmassa ei kuitenkaan oteta huomioon ulkomaisen väliyhteisön kiinteää

---

¹⁴⁷ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 36.

¹⁴⁸ 7 artiklan 1 b) kohta; Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 24.

toimipaikkaa, joka ei ole veronalainen tai joka on vapautettu verosta ulkomaisen yhteisön lainkäyttöalueella.¹⁴⁹

Voimassa olevan väliyhteisölain mukaan ulkomaista yhteisöä voidaan pitää väliyhteisönä, jos yhteisön asuinvaltion tuloverotuksen tosiasiallinen taso on alle 3/5 eli 60 prosenttia Suomen yhteisöverotuksen tasosta.¹⁵⁰ Väliyhteisölain säännös on siis direktiivin 50 prosentin alarajaa kireämpi verovelvollisen kannalta. Kansallinen säännöksen mukainen 3/5:n raja olisi siten mahdollista säilyttää.¹⁵¹

Voimassa olevan väliyhteisölain mukaisessa verotuksen tason vertailussa huomioidaan ulkomaisen yhteisön tuloverotuksen tosiasiallinen taso yhteisön asuinvaltiossa. Direktiivin vastaavassa verotuksen tasoa koskevassa säännöksessä ei ole viitattu asuinvaltion käsitteeseen. Sen sijaan direktiivin muiden väliyhteisösäännösten yhteydessä käytetään käsitettä *ulkomaisen väliyhtiön lainkäyttöalue* ja muualla direktiivissä käsitettä verotuksellinen kotipaikka. Direktiivin minimitasosta johtuen väliyhteisölain mukainen määritelmä tulisi yhtenäistää direktiivin määritelmän kanssa. Termin muuttaminen ei kuitenkaan merkitsisi sisällöllistä muutosta sääntelyyn.¹⁵²

Direktiiviin ei sisälly väliyhteisölain 2 §:n 1 momenttia vastaavaa säännöstä koskien ulkomaisen yhteisön ulkomaisen kiinteän toimipaikan rinnastamista ulkomaiseen väliyhteisöön. Direktiivin 7 artiklan 1 b) kohdassa on kuitenkin säädetty, että verotuksen tasoa määriteltäessä ei oteta huomioon väliyhteisön kiinteää toimipaikkaa, joka ei ole veronalainen tai joka on vapautettu verosta ulkomaisen yhteisön lainkäyttöalueella. Ilman kyseistä säännöstä seurauksena voisi olla se, että verotuksen taso jäisi todellista tasoa alhaisemmaksi. Koska kansallisen lain tulee noudattaa vähintään direktiivin minimitasoa, lainkohtaan tulisi lisätä kyseinen lisäsäännös verotuksen tason vertailua koskien.¹⁵³

Väliyhteisölain mukaisessa verotuksen tason vertailussa otetaan huomioon ulkomaisen yhteisön tuloverotuksen taso, mutta direktiivissä vastaavan säännöksessä käytetään määritelmää ulkomaisen yhteisön maksama yhteisövero. Direktiivin minimiluonteen vuoksi kansallisen väliyhteisölain säännös olisi tarpeellista muuttaa vastaamaan direktiivin

---

¹⁴⁹ 7 artiklan 1 b) kohta; Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 10 & 24.

¹⁵⁰ VYL 2 § 1 mom.

¹⁵¹ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 24.

¹⁵² Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 24.

¹⁵³ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 24.

sanamuotoa. Hallituksen esitysluonnoksen mukaan tällä ei olisi vaikutusta sääntelyn sisältöön.¹⁵⁴

Voimassa olevan väliyhteisölain mukaan verotuksen tason vertailussa ei oteta huomioon väliyhteisön toiselta väliyhteisöltä saamaa osinkoa, jos se on jaettu voitosta, joka jonkin osingonjakoa edeltävän viiden verovuoden aikana on huomioitu Suomessa osinkoa jakaneen väliyhteisön tuloverotuksen tasoa arvioitaessa.¹⁵⁵ Direktiivi ei sisällä vastaavaa säännöstä. Direktiivin mukaan verotason vertailussa käytetään verovelvollisen jäsenvaltion sääntöjä. Kansalliseen lakiin sisältyvä säännös ilmentää Suomen yhteisöverojärjestelmälle tyypillistä ketjuverotuksen poistamisen periaatetta, sillä säännöksen avulla pyritään estämään saman tulon verotus useaan kertaan. Säännös ei ole myöskään ristiriidassa direktiivin verotuksen tasoa koskevien säännösten kanssa. Kansallinen väliyhteisölain säännös olisi siten mahdollista jättää ennalleen.¹⁵⁶

3.5.2 Esitetty direktiivin implementointitapa Suomessa

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että nykyiseen sääntelyyn sisältyvä 3/5:n eli 60 prosentin verotuksen tason alaraja säilytetään ennallaan. Direktiivi antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden asettaa verotuksen alarajan taso alimmillaan 50 prosenttiin, joten luonnoksen mukainen esitys merkitsisi direktiiviä kireämpää sääntelyä verovelvollisen kannalta. Esitysluonnoksessa ehdotetaan säilytettäväksi ennallaan myös säännökset siitä, että verotuksen tason vertailu koskisi ulkomaisen yhteisön tosiallista tuloverotuksen tasoa ja siitä, että ulkomaisen yhteisön jakamaa osinkoa ei huomioida verotuksen tasoa koskevassa arvioinnissa. Luonnoksessa ehdotetaan kuitenkin, että voimassa olevan lain mukainen asuinvaltion käsite korvattaisiin direktiiviin mukaisen verotuksellisen kotipaikan ja lainkäyttöalueen käsitteillä. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi määräys, jonka mukaan verotuksen tasoa määritettäessä ei huomioida väliyhteisön kiinteää toimipaikkaa, joka ei ole veronalainen tai joka on vapautettu verosta ulkomaisen väliyhteisön lainkäyttöalueella.¹⁵⁷

---

¹⁵⁴ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 25.

¹⁵⁵ VYL 2 § 4 mom.

¹⁵⁶ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 25.

¹⁵⁷ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 36.

3.6 Sääntelyn malli

3.6.1 Direktiivi suhteessa voimassa olevaan väliyhteisölakiin

Direktiivin 7 artiklan 2 a) ja 2 b) kohdissa on esitetty kaksi vaihtoehtoista mallia väliyhteisötulon määrittelemiseksi. Ensimmäisessä, niin sanotussa *transaktiopohjaisessa* mallissa, väliyhteisötuloksi lasketaan vain tietyt direktiivissä erikseen mainitut tulolajit. Toisessa mallissa puolestaan väliyhteisön tuloksi lasketaan sellaiset tulot, jotka syntyvät *epäaidoista järjestelyistä* ja joiden pääasiallisena tarkoituksena on veroedun saaminen.

Direktiivin 7 artiklan 2 a) kohdassa kuvataan transaktiopohjainen mallin sisältö. Tämän mukaan ainoastaan kyseisessä artiklan kohdassa luetellut passiivisluonteiset tulot luetaan väliyhteisötuloksi. Tällaisia tuloja ovat korot tai muut rahoitusvaroista saadut tulot, rojalit tai muut teollis- tai tekijänoikeustulot, osingot ja osakkeiden luovutuksesta saadut tulot, rahoitusleasingistä saadut tulot sekä pankkitoiminnasta, vakuutuksista ja muusta rahoitustoiminnasta saadut tulot. Lisäksi väliyhteisötuloksi lasketaan tulot laskutusyrityksiltä, jotka saavat myynti- ja palvelutuloja tavaroista ja palveluista, jotka on hankittu etuyhteisyrityksiltä tai myyty niille, ja jotka eivät tuota joko lainkaan tai tuottavat vain vähän taloudellista lisäarvoa.

Direktiivin 7 artiklan 2 b) kohta koskee epäaidoista järjestelyistä saatuja tuloja. Kyseistä kohtaa sovellettaessa väliyhteisötuloksi luetaan ne yksikön tai kiinteän toimipaikan jakamattomat tulot, jotka syntyvät epäaidoista järjestelyistä, joiden keskeisenä tavoitteena on veroedun saaminen. Epäaitona järjestelynä tai järjestelyiden sarjana nähdään direktiivissä tapaukset, joissa yksikkö tai kiinteä toimipaikka ei itsenäisenä yrityksenä omistaisi niitä varoja tai ei olisi ottanut sellaisia riskejä, joista se saa tulonsa. Toisin sanoen, jos väliyhteisö on sellaisen yrityksen määräysvallassa, jossa suoritetaan avainhenkilötoiminnot ja joka on olennainen kyseessä olevien varojen ja riskien kannalta ja välttämätön väliyhteisön tulonmuodostukselle, tällaisen väliyhteisön saama tulo katsotaan epäaidoista järjestelyistä saaduksi ja voidaan siten verottaa väliyhteisötulona.

Voimassa olevan väliyhteisölain mukaan väliyhteisötulo määritellään *yhtiö- tai yksikköpohjaisesti*. Kansallinen malli väliyhteisötulon määrittelemiselle ei siten ole kummankaan direktiivissä kuvatun mallin mukainen. Yhtiö- tai yksikköpohjaisella (*entity approach*) mallilla tarkoitetaan sitä, että jos väliyhteisölain soveltumisedellytykset täyttyvät, yhteisön kaikkia tuloja verotetaan väliyhteisötulona.

Direktiivin mukaan väliyhteisötulona verotetaan ensisijaisesti vain tiettyjä erikseen lueteltuja passiivisluonteisia tuloja tai vaihtoehtoisesti epäaidoista, veroedun hankkimiseksi toteutetuista järjestelyistä saatuja tuloja. Molemmat direktiivin mukaiset mallit tarkoittavat sitä, että vain osa väliyhteisöksi luokiteltavan yhteisön tuloista on yhteisön osakkaan veronalaista väliyhteisötuloa. Kansallinen sääntely, jonka mukaan kaikki väliyhteisön tulot luetaan osakkaan tuloksi, on siten direktiiviä kireämpää. Direktiivin minimisääntelyn vuoksi väliyhteisölain säännös olisi mahdollista jättää voimaan. Lisäksi direktiivin johdantolauseessa 12 on erikseen mainittu, että jäsenvaltioiden prioriteeteista riippuen väliyhteisösääntely voi koskea koko väliyhteisöksi katsottavan ulkomaisen tytäryhtiön tuloa, tiettyjä tulolajeja tai sellaisia tuloja, jotka on keinotekoisesti kanavoitu ulkomaiseen tytäryhtiöön. Kansallisen lain mukainen malli on siis sallittu tämänkin säännöksen nojalla, sillä se vastaa ensimmäistä edellä mainitusta kolmesta vaihtoehdoista.¹⁵⁸

3.6.2 Esitetty direktiivin implementointitapa Suomessa

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että kansallisessa sääntelyssä ei sovellettaisi kumpaakaan direktiivin mukaista mallia eli transaktiopohjaista mallia tai keinotekoisien järjestelyiden mallia. Sen sijaan ehdotetaan, että väliyhteisötulon määrittelyyn käytettäisiin jatkossakin yksikköpohjaista mallia, jossa väliyhteisön tuotto käsitellään kokonaisuudessaan väliyhteisötulona erottelematta sitä passiivisiin ja aktiivisiin tuloihin. Kansalliseen sääntelyyn ei siis ehdoteta muutoksia tältä osin. Koska yksikköpohjainen malli merkitsee direktiivin mukaisia malleja laajempaa väliyhteisösääntelyn soveltamisalaa, kansallinen malli on direktiivin mukaisia malleja kireämpi verovelvollisten kannalta.

Vuoden 1994 hallituksen esityksessä (155/1994) todetaan, että väliyhteisön tulojen luokittelu aktiivis- ja passiivisluonteisiin tuloihin on haastavaa ja hallinnollisesti raskasta, sillä yksi ja sama yhteisö voi saada tuloja sekä aktiivisesta liiketoiminnasta että passiivisluonteisesta toiminnasta. Lisäksi tiettyyn tulokategoriaan sisältyvä tulo voidaan tietyissä tilanteissa nähdä aktiivisena ja toisissa tilanteissa passiivisena tulona. Esimerkiksi leasingtuloja voidaan tietyissä valtioissa pitää aktiivisesta liiketoiminnasta ja toisissa valtioissa passiivisesta toiminnasta saatuina tuloina. Aktiivisesta liiketoiminnasta saadut tulot on myös mahdollista tilapäisesti investoida passiivisluonteisiksi sijoituksiksi. Yhteisön tulojen erittely tarkoittaisi myös sitä, että kustannukset tulisi kohdistaa niitä vastaaville tuloerille. Tämä puolestaan lisäisi hallinnollista työtä entisestään. Transaktiopohjaisen

---

¹⁵⁸ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 25.

mallin käyttöönottoa on siis jo pohdittu alkuperäistä väliyhteisölakia säädettäessä, eikä kanta kyseiseen malliin liittyvistä ongelmista ole muuttunut. Yksikköpohjaisen mallin säilyttämistä perustellaankin esitysluonnoksessa sillä, että tämän avulla voidaan välttää hallinnollinen työ ja tulkintaongelmat, jotka liittyvät kumpaankin direktiivin mukaisen mallin soveltamiseen.¹⁵⁹

3.7 Vapautettu toiminta ja taloudellisen toiminnan poikkeus

3.7.1 Direktiivi suhteessa voimassa olevaan väliyhteisölakiin

Direktiivin 7 artiklan 2 a) kohdan mukaiseen transaktiopohjaiseen väliyhteisömalliin liittyy ETA-valtioita koskeva taloudellisen toiminnan poikkeus sääntelyn soveltamisalasta. Kyseisen poikkeuksen mukaan Euroopan talousalueella asuvaa yhteisöä ei pidetä väliyhteisönä, jos yhteisö harjoittaa tosiasiallisesti taloudellista toimintaa, johon liittyy henkilöstöä, laitteita, varoja ja tiloja. Direktiivin taloudellisen toiminnan poikkeusta koskevassa suomennoksessa ja tästä johtuen myös hallituksen esitysluonnoksessa sanotaan, että yhtiön harjoittaman taloudellisen toiminnan tulee olla *merkittävää*, jotta poikkeusta voitaisiin soveltaa. Alkuperäisessä englanninkielisessä direktiivin kohdassa taloudellisen toiminnan edellytetään kuitenkin olevan *substantive*. Suomenkielisen käännöksen on esitetty olevan käännösvirhe eikä eroavan voimassa olevan lain mukaisesta määritelmästä, joten käytän jatkossa voimassa olevan lain mukaista tosiasiallisen taloudellisen toiminnan määritelmää. Käyn läpi hallituksen esityksen luonnoksen pohjalta annetuissa useissa lausunnoissa huomiota kiinnittänyttä merkittävän taloudellisen toiminnan käsitettä tarkemmin luvussa 4.1.4.

Taloudelliseen toimintaan perustuvan poikkeuksen soveltumista tulee arvioida tapauskohtaisten tosiseikkojen ja olosuhteiden perusteella. Euroopan talousalueen ulkopuolisten valtioiden osalta kyseessä on vapaaehtoinen säännös eli jäsenvaltio saa päättää, soveltaako se taloudellisen toiminnan poikkeusta ETA:n ulkopuolisiin valtioihin vai ei. Jos jäsenvaltio soveltaa poikkeusta myös ETA:n ulkopuolisiin yhteisöihin, poikkeus ei saa olla verovelvollisen kannalta direktiivin sallimaa poikkeusta laajempi. Jäsenvaltioiden on kuitenkin mahdollista säätää direktiivin poikkeusta kireämmin kansallisesti.¹⁶⁰

---

¹⁵⁹ HE 155/1994 vp, s. 10; Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 25 & 36.

¹⁶⁰ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 11 & 27.

Poikkeus on ETA-valtioiden osalta kuitenkin pakollinen minimisäännös eli jäsenmaat eivät voi soveltaa kansallisessa lainsäädännössään verovelvollisten kannalta epäedullisempaa taloudellisen toiminnan poikkeuksesta, kuin mitä direktiivi sallii. Direktiivin johdantolauseen 12 mukaan, ETA-valtioita koskeva taloudellisen toiminnan poikkeus johtuu Euroopan unionin perusvapauksia koskevasta sääntelystä. Sääntelyä koskevan tulkinnan mukaan väliyhteisösääntely on rajattava EU:n sisällä tapauksiin, joissa ulkomainen yhteisö ei harjoita tosiasiallisesti taloudellista toimintaa. Väliyhteisösääntelyn soveltumista unionin sisällä on käsitelty erityisesti EY-tuomioistuimen päätöksessä *Cadbury Schweppes*, jota käsittelin tarkemmin luvussa 2.3.3.¹⁶¹

Voimassa olevassa väliyhteisölaissa on kaksi yhteisön harjoittamaan toimintaan perustuvaa poikkeusta lain soveltamisalasta. Ensimmäinen poikkeus on niin sanottu yleinen toimialapoikkeus (ks. luku 2.3.1), jonka nojalla ulkomaista yhteisöä ei pidetä väliyhteisönä, vaikka lain yleiset soveltamisedellytykset täyttyisivät, jos yhteisö saa tulonsa pääasiallisesti asuinvaltiossaan harjoittamasta teollisesta tuotantotoiminnasta, tähän verrattavasta muusta tuotantotoiminnasta, laivanvarustustoiminnasta tai myynti- tai markkinointitoiminnasta, joka välittömästi palvelee jotakin ensiksi mainittua kolmea toimintaa ja joka suuntautuu pääasiassa yhteisön asuinvaltion alueelle. Laki ei sovellu myöskään yhteisöön, jonka tulo kertyy pääasiallisesti suorituksista, joiden maksaja on yhteisön asuinvaltiossa asuva ja siellä edellä mainittua vapautettua toimintaa harjoittava, samaan konserniin kuuluva yhteisö. Yleistä toimialapoikkeusta voidaan soveltaa missä tahansa valtiossa sijaitsevaan ulkomaiseen yhteisöön.¹⁶²

Toinen väliyhteisölain mukainen yhteisön harjoittamaan toimintaan perustuva poikkeus koskee ETA-valtioissa ja VM:n asetuksen ulkopuolisissa verosopimusvaltioissa sijaitsevia ulkomaisia yhteisöjä (ks. luku 2.3.3). Kyseisen poikkeuksen mukaan ulkomainen yhteisö jää lain soveltamisalan ulkopuolelle, vaikka lain muut soveltamisedellytykset täyttyisivät, jos yhteisön asuinvaltio on sitoutunut riittävään tietojenvaihtoon Suomen kanssa ja jos yhteisö on todellisuudessa asettautunut asuinvaltionsa ja tosiasiallisesti harjoittaa siellä taloudellista toimintaa.¹⁶³

---

¹⁶¹ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 11 & 27.

¹⁶² VYL 2 § 3 mom 1) kohta; Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 26.

¹⁶³ VYL 2 a §; Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 26.

Direktiivin 7 artiklan 2 a) kohtaan sisältyvä poikkeus muistuttaa siten jälkimmäistä väliyhteisölain poikkeusta liittyen yhteisön harjoittamaan taloudelliseen toimintaan. Toisin kuin kansallisessa laissa, direktiivissä ei ole lainkaan edellä mainittua yleistä toimialapoikkeusta. Direktiivin minimiluonteesta johtuen, kansallisesta laista olisikin poistettava kyseinen poikkeus.¹⁶⁴

Voimassa olevan väliyhteisölain ETA-valtioita ja VM:n asetuksen ulkopuolisia verosopimusvaltioita koskevaan taloudellisen toiminnan poikkeukseen liittyy myös verotusta koskeva tietojenvaihtoedellytys. Taloudelliseen toimintaan perustuvaa poikkeusta voidaan soveltaa vain, jos todellisen asettautumisen ja tosiasiallisen taloudellisen toiminnan kriteereiden lisäksi Suomen ja ulkomaisen yhteisön sijaintivaltion välillä on sovittu riittävästä verotietojenvaihdosta.¹⁶⁵ Direktiivissä ei ole säädetty vastaavasta tietojenvaihtoedellytyksestä taloudellista toimintaa koskevan poikkeuksen osalta. Koska taloudellisen toiminnan poikkeus on pakollinen minimisäännös ETA-valtioissa sijaitsevien yhteisöjen osalta, väliyhteisölaista tulisi poistaa ETA-valtioita koskeva tietojenvaihtoedellytys. Tietojenvaihtoa koskeva edellytys ei toisaalta ole edes tarpeen ETA-maiden osalta, sillä nämä valtiot ovat nykyisin tietojenvaihdon piirissä joko OECD:n monenkeskisen virka-apua koskevan yleissopimuksen (*Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters*) tai EU:n virka-apudirektiivin nojalla. ETA:n ulkopuolella sijaitseviin yhteisöihin on kuitenkin mahdollista edelleen sisällyttää tietojenvaihtoa koskeva lisäedellytys.¹⁶⁶

Tietojenvaihtoa koskeva edellytys täyttyy yleensä myös ETA:n ulkopuolisten verosopimusvaltioiden osalta, sillä verosopimukseen sisältyy pääsääntöisesti tietojenvaihtoa koskevia edellytyksiä. Ennen vuotta 2005 tehdyissä verosopimuksissa tietojenvaihtoa koskeva artikkelit voivat kuitenkin olla rajatumpia. Tämän vuoksi tietojenvaihtoa koskeva edellytys olisi esitysluonnoksen mukaan tarpeen ulottaa kaikkiin ETA:n ulkopuolisiin valtioihin, mukaan lukien verosopimusvaltiot.¹⁶⁷

Euroopan unionin neuvosto asetti toukokuussa 2016 tavoitteekseen edistää konkreettisin toimin verotuksen läpinäkyvyyttä ja veron välttämisen ehkäisemiseen liittyviä toimenpiteitä maailmanlaajuisesti. Neuvoston tavoitteena oli myös jäsenvaltioiden veropohjien

---

¹⁶⁴ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 26–27.

¹⁶⁵ VYL 2 a §.

¹⁶⁶ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 28–29.

¹⁶⁷ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 29.

suojaaminen maailmanlaajuiselta verokilpailulta. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi EU on yhteistyössä OECD:n kanssa pyrkinyt vaikuttamaan siten, että tiettyjen lainkäyttöalueiden verolainsäädännössä toteutettaisiin muutoksia, joiden avulla lisättäisiin verotuksen läpinäkyvyyttä ja poistettaisiin veron välttämisen mahdollisuuksia ja nykyisiä sääntelyaukkoja. EU:ssa työtä näiden tavoitteiden edistämiseksi on tehty neuvoston alla toimivassa yritysverotuksen käytännösääntötyöryhmässä (*Code of Conduct Group Business Taxation*). Neuvosto hyväksyi hankkeen vaiheistuksen ja verosäännösten arvioinnin kriteerit päätelmiensä liitteenä 8. marraskuuta 2016 (14166/16 FISC 187 ECOFIN 1014).¹⁶⁸

Hankkeen tuloksena julkaistiin *luettelo veroasioissa yhteistyöhaluttomista lainkäyttöalueista*¹⁶⁹ (*The EU list of non-cooperative jurisdictions for tax purposes*), jonka EU:n neuvosto hyväksyi 5 joulukuuta 2017 päätelmiensä liitteenä (15429/17 FISC 345 ECOFIN 1088)¹⁷⁰. Luettelossa on listattu ne lainkäyttöalueet, jotka eivät ilmaiseet sitoutuvansa verotuksen läpinäkyvyyttä lisääviin ja veron välttämisen estämistä edistäviin muutoksiin. Neuvoston päätelmien mukaan yhteistyöhaluton lainkäyttöalue voidaan kuitenkin poistaa luettelosta, jos se myöhemmin sitoutuu tarvittaviin muutoksiin.¹⁷¹

Luettelon tarkoituksena on kohdistaa vastatoimia luettelossa mainittuihin lainkäyttöalueisiin ja tätä kautta ilmaista vahva pyrkimys edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseen ja rohkaista lainkäyttöalueita toteuttamaan tarpeellisia muutoksia. Neuvosto on katsonut, että jäsenvaltiot voivat kohdistaa vastatoimia luettelossa mainittuihin lainkäyttöalueisiin sekä verotuksen alalla että muilla aloilla. Verotuksen alan vastatoimina on mainittu muun muassa menojen vähennyskelvottomuus, väliyhteisösääntely ja lähdeverotus.¹⁷²

Veronkiertodirektiivin väliyhteisöjä koskevissa säännöksissä ei ole voitu huomioida neuvoston yhteistyöhaluttomien valtioiden luetteloa, koska se on syntynyt vasta direktiivin antamisen jälkeen. Neuvoston päätelmässä verotuksen alan vastatoimia koskien on kuitenkin mainittu, että jäsenvaltiot voivat harkita luettelon hyväksikäyttöä veronkiertodirektiivin implementoinnin yhteydessä. Väliyhteisösääntelyn osalta mainitaan erikseen, että luettelon hyväksikäyttö olisi mahdollista esimerkiksi soveltamalla unionin ulkopuolisiin maihin

---

¹⁶⁸ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 27.

¹⁶⁹ Neuvosto julkaisee luettelon yhteistyöhaluttomista lainkäyttöalueista internetsivuillaan <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/>.

¹⁷⁰ Veroasioissa yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita koskeva EU:n luettelo 2017.

¹⁷¹ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 28.

¹⁷² Veroasioissa yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita koskeva EU:n luettelo 2017, B.1. & B.2 kohdat; Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 27–28.

mustaa listaa, joka koskisi ainakin valtioita, jotka on mainittu EU:n yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita koskevalla listalla.¹⁷³

Direktiivin mukaiseen taloudellisen toiminnan poikkeukseen liittyvää taloudellisen toiminnan käsitettä ei ole varsinaisesti määritelty. Direktiivin 7 artiklan 2 a) kohdassa kuitenkin sanotaan, että taloudellisesta toiminnasta on kyse, kun toimintaan liittyy henkilöstöä, laitteita, varoja ja tiloja. Säännös liittyy unionin perusvapauksien, erityisesti sijoittautumisvapauden suojaamiseen, ja pyrkii ottamaan huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen linjaukset, kuten sen, että toiminnan aitoutta ja tosiasiallisuutta tulee arvioida kyseessä olevaan tapaukseen liittyvien objektiivisten kriteerien perusteella.¹⁷⁴

Myös kansallinen säännös perustuu EY:n tuomioistuimen linjauksiin objektiivisista ja ulkopuolisten tarkastettavissa olevista tosiasiallisen toiminnan kriteereistä, mutta taloudellisen toiminnan sisältö on muuten määritelty direktiiviä tarkemmin. Kansallisen säännöksen mukaisessa taloudellisen toiminnan määritelmässä edellytetään yhteyttä taloudellisen toiminnan ja sen harjoittamiseksi tarvittavien tilojen, kaluston ja henkilöstön välillä. Lisäksi edellytetään, että henkilökunnalla on valtuudet tehdä itsenäisiä päätöksiä yrityksen päivittäistä toimintaa koskien. Kansallisessa säännöksessä ei toisaalta mainita toimintaan liittyviä varoja. Direktiivin minimiluonteen vuoksi, kyseinen edellytys tulisi lisätä kansalliseen lakiin.¹⁷⁵

3.7.2 Esitetty direktiivin implementointitapa Suomessa

Voimassa olevan väliyhteisölain mukaan väliyhteisölain soveltamisalasta on vapautettu ulkomaiset yhteisöt, jotka toimivat laissa erikseen säädetyillä toimialoilla (luku 2.3.1.). Koska direktiiviin ei sisälly tällaista kaikkia valtioita koskevaa yleistä toimialapoikkeusta, se ehdotetaan poistettavaksi väliyhteisölaista.¹⁷⁶

Voimassa olevan väliyhteisölain mukaan Euroopan talousalueella asuvat yhteisöt ja VM:n asetuksen ulkopuoliset verosopimusvaltiot voivat lisäksi jäädä lain soveltamisalan ulkopuolelle, jos nämä harjoittavat asuinvaltiossaan taloudellista toimintaa. Poikkeuksen

---

¹⁷³ Neuvoston 5.12.2017 päivättyt päätelmät veroasioissa yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita koskevasta EU:n luettelosta (15429/17 FISC 345 ECOFIN 1088) B.3. kohta; Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 28.

¹⁷⁴ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 29.

¹⁷⁵ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 29–30.

¹⁷⁶ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 36.

soveltaminen edellyttää myös riittävää verotietojenvaihtoa Suomen ja yhteisön asuinvaltion välillä.

Kyseistä poikkeusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että se soveltuisi jatkossa riippumatta siitä, missä valtiossa tai lainkäyttöalueella yhteisö sijaitsee. Voimassa olevaan väliyhteisölakiin sisältyvä asuinvaltion käsite esitetään myös korvattavaksi direktiivin mukaisella verotuksellisen kotipaikan lainkäyttöalueen käsitteellä. Poikkeuksen piiriin kuuluvien valtioiden määrän lisäämistä perustellaan esitysluonnoksessa sillä, että yleisen toimialapoikkeuksen poistaminen yksinään kiristäisi merkittävästi kansallista sääntelyä, sillä jäljelle jäisi vain ETA-valtioita ja tiettyjä verosopimusvaltioita koskeva taloudellisen toiminnan poikkeus. Väliyhteisölaki voisi tällöin soveltua myös sellaisiin yhtiöihin, joihin ei ole pyritty kanavoimaan muille yhtiöille kuuluvia tuloja verotussyistä.¹⁷⁷

Taloudellisen toiminnan poikkeusta ei kuitenkaan sovellettaisi sellaisiin yhteisöihin, jotka asuvat lainkäyttöalueilla, jotka on luokiteltu neuvoston hyväksymissä päätelmissä veroasioissa yhteistyöhaluttomiksi lainkäyttöalueiksi. Jos yhteisö asuisi tällaisella lainkäyttöalueella, se ei siis voisi vapautua lain soveltamisalasta taloudellisen toiminnan perusteella. Koska myös yleinen toimialapoikkeus tulee poistaa kansallisesta laista, yhteistyöhaluttomalla lainkäyttöalueella asuva yhteisö ei voisi vapautua lain soveltamisalasta enää tämänkään poikkeuksen perusteella.¹⁷⁸

Lisäksi ehdotetaan, että voimassa olevan väliyhteisölain mukaiseen taloudellisen toiminnan määritelmään lisättäisiin toimintaan liittyvien tilojen, kaluston ja henkilöstön lisäksi edellytys toimintaan liittyvistä varoista. Esitysluonnoksen mukaan taloudellisen toiminnan määritelmä on tarkoituksenmukaista säätää kansallisessa säännöksessä direktiivin säännöstä tarkemmin käytännössä ilmenevien tulkintatilanteiden vähentämiseksi. Tämän vuoksi voimassa olevaan lakiin sisältyvä taloudellisen toiminnan määritelmä ehdotetaan säilytettäväksi muuten ennallaan. Jatkossakin taloudelliselta toiminnalta siis edellytettäisiin, että yhteisöllä on käytettävissään riittävä henkilökunta, joka on toimivaltainen harjoittamaan yhteisön liiketoimintaa ja joka tekee itsenäisesti yhteisön päivittäistä toimintaa koskevat päätökset.¹⁷⁹

---

¹⁷⁷ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 27 & 36.

¹⁷⁸ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 29 & 37.

¹⁷⁹ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 29–30 & 36–37.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että taloudelliseen toimintaan perustuvaa poikkeusta sovelletaan jatkossakin ETA-valtioihin, jos taloudelliselle toiminnalle asetetut kriteerit täyttyvät. Direktiivin mukaan jäsenvaltiot eivät saa soveltaa direktiivin mukaista taloudellisen toiminnan poikkeusta epäedullisempaa poikkeusta ETA-valtioihin. Tästä johtuen nykyiseen sääntelyyn sisältyvä tietojenvaihtoa koskeva lisäedellytys esitetään poistettavaksi ETA-valtioiden osalta. ETA-valtioiden osalta muutos merkitsisi siten lievennystä lain soveltamisalaan.¹⁸⁰

Esitysluonnoksen mukaan ETA:n ulkopuolisten valtioiden osalta edellytettäisiin kuitenkin nykyisen sääntelyn tapaan, että yhteisön asuinvaltio on sitoutunut riittävään verotietojenvaihtoon Suomen kanssa. Kyseisten valtioiden osalta edellytettäisiin lisäksi, että ne toimivat laissa mainituilla toimialoilla, jotka ovat pitkälti samat kuin voimassa olevan väliyhteisölain mukaisessa yleisessä toimialapoikkeuksessa (luku 2.3.1). Esitysluonnoksen mukaan toimialaa koskevalla lisäedellytyksellä voitaisiin turvata väliyhteisösääntelyn soveltuminen jatkossakin esimerkiksi verovapaisiin tai erittäin kevyesti verotettuihin sijoitusyhtiöihin. Lisäksi tätä perustellaan jäljempänä luvussa 3.8.2 esitetyllä ehdotuksella koskien VM:n harmaasta listasta luopumista, joka yksinään johtaisi tarpeettoman kapeaan väliyhteisölain soveltamisalaan.¹⁸¹

Toimialaa koskevaan ehdotukseen sisältyy kuitenkin muutos, jonka mukaan teollista tuotantotoimintaa, tähän verrattavaa muuta tuotantotoimintaa tai laivanvarustustoimintaa välittömästi palvelevan myynti- tai markkinointitoiminnan osalta ei enää edellytettäisi, että se suuntautuu pääasiallisesti yhteisön asuinvaltion alueelle. Muutoksen myötä konserniin kuuluva myynti- ja markkinointitoimintaa harjoittava yhtiö voisi siis sijoittautua eri valtioon kuin tuotantotoimintaa harjoittava konserniyhtiö ja suunnata myynti- ja markkinointitoimintaa myös asuinvaltionsa ulkopuolelle.¹⁸²

Voimassa olevan väliyhteisölain mukaan VM:n asetuksen ulkopuolisessa verosopimusvaltiossa asuva yhteisö jää lain soveltamisalan ulkopuolelle riippumatta sen toimialasta, jos taloudellista toimintaa ja verotietojenvaihtoa koskevat edellytykset täyttyvät. Toimialaa koskeva lisäedellytys merkitsisi siis sääntelyn kiristymistä nykyisten VM:n asetuksen ulkopuolisten verosopimusvaltioiden osalta.

---

¹⁸⁰ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 29–30 & 36–37.

¹⁸¹ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 27 & 55.

¹⁸² Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 55.

3.8 Listat ja erityiset veronhuojennukset

3.8.1 Direktiivi suhteessa voimassa olevaan väliyhteisölakiin

Voimassa olevassa väliyhteisölaissa on erikseen säädetty unionin ulkopuolisten verosopimusvaltioiden osalta verotasoon perustuva poikkeus väliyhteisölain soveltumisalasta. Poikkeusta ei voida soveltaa ulkomaiseen yhteisöön, joka sijaitsee sellaisessa verosopimusvaltiossa, jossa yhteisöt ovat velvollisia suorittamaan valtiolle tulostaan veroa, jonka tosiasiallinen yhteismäärä on keskimääräisesti pienempi kuin $\frac{3}{4}$ yhteisön Suomessa tosiasiallisesti suorittamasta veron määrästä eli eroavan olennaisesti Suomessa suoritettavasta verosta. Tällaiset matalan verorasituksen valtiot on erikseen listattu VM:n asetuksella annettavassa listassa.¹⁸³ Jos ulkomainen yhteisö asuu verosopimusvaltiossa, jota ei ole mainittu VM:n listassa, yhteisö jää lähtökohtaisesti lain soveltamisalan ulkopuolelle. Poikkeuksen soveltuminen edellyttää kuitenkin myös alla kuvatun, erityisiä veronhuojennuksia koskevan edellytyksen saman aikaista täyttymistä.

Voimassa olevan väliyhteisölain mukaan verosopimusvaltiossa asuvaa ulkomaista yhteisöä ei pidetä väliyhteisönä, jos yhteisö ei ole hyötynyt kyseisen valtion erityisestä veronhuojennuslainsäädännöstä. Erityisiä veronhuojennuksia koskeva säännös soveltuu VM:n listan ulkopuolisten valtioiden lisäksi EU:n jäsenvaltioihin eli yhteisö ei ole voinut vapautua lain soveltamisesta vain sillä perusteella, että se sijaitsee unionin alueella.¹⁸⁴

Direktiivissä ei ole säädetty vastaavia poikkeuksia verosopimusvaltioiden osalta, mutta direktiivin johdantolauseen 12 mukaan jäsenvaltiot voivat halutessaan käyttää valkoisia, harmaita tai mustia listoja hallinnollisen työn helpottamiseksi. Listojen tulee kuitenkin noudattaa direktiivin minimisääntelyä ja ne voivat koskea vain ETA:n ulkopuolisia valtioita.¹⁸⁵

Voimassa olevan väliyhteisölain mukaisen harmaan listan voimaan jättäminen olisi siis direktiivin minimisääntely huomioon ottaen mahdollista. Myös listaan kiinteästi liittyvä veronhuojennuksia koskeva säännös olisi esitysluonnoksen mukaan mahdollista, sillä direktiivin johdantolauseessa 12 todetaan, että jäsenvaltiot saavat soveltaa direktiiviä korkeampaa verotuksen tasoa. Veron, jota yhteisöjen on suoritettava tulostaan ei katsota

---

¹⁸³ VYL 2.3 §:n 2 k.

¹⁸⁴ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 31.

¹⁸⁵ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 30.

olennaisesti eroavan Suomessa suorittavaksi tulevasta VM:n listan ulkopuolisissa valtioissa ja EU-valtioissa. Jos yhteisö ei olisi hyötynyt myöskään erityisistä veronhuojennuksista, direktiivin edellyttämä verotuksen 50 prosentin vähimmäistaso katsottaisiin ilmeisesti täytetyksi, vaikka yhteisön tosiasiallinen tuloverotuksen taso jäisi alle 3/5:een Suomen verotuksen tasosta.

3.8.2 Esitetty direktiivin implementointitapa Suomessa

Esitysluonnoksessa ehdotetaan poistettavaksi verosopimusvaltioissa asuviin ulkomaisiin yhteisöihin perustuva poikkeus ja siihen liittyvä VM:n asetuksella annettava lista koskien matalan verotuksen verosopimusvaltioita. Vaikka väliyhteisösääntelyyn perustuva lista on helpottanut hallinnollista taakkaa, se on aiheuttanut myös negatiivisia, verotukseen liittymättömiä heijastusvaikutuksia Suomen ja listalla mainittujen valtioiden välisiin suhteisiin. Lisäksi listan pitäminen ajan tasalla on osoittautunut raskaaksi. Listaan liittyvien negatiivisten syiden vuoksi listasta olisi esitysluonnoksen mukaan perusteltua luopua. Lisäksi ehdotetaan, että listaan liittyvä erityisiä veronhuojennuksia koskeva säännös poistetaan.¹⁸⁶

Muutokset merkitsisivät sääntelyn kiristymistä erityisesti nykyisten VM:n listan ulkopuolisten verosopimusvaltioiden osalta, sillä voimassa olevan verosopimusvaltioita koskevan poikkeuksen mukaan unionin ulkopuolisessa verosopimusvaltiossa asuva yhteisö voi jäädä väliyhteisölain soveltamisen ulkopuolelle pelkästään sillä perusteella, että sitä ei ole mainittu VM:n asetuksessa eikä se ole saanut erityisiä veronhuojennuksia. Poikkeus soveltuu riippumatta yhteisön toimialasta tai siitä, harjoittaako yhteisö taloudellista toimintaa. Esitetyn muutoksen myötä ETA:n ulkopuolinen verosopimusvaltio, verosopimuksettomien valtioiden ohella, voi vapautua lain soveltamisalasta vain taloudellisen toiminnan poikkeuksen ja siihen liittyvien toimialaa ja verotietojen vaihtoa koskevien lisäedellytysten perusteella.¹⁸⁷

3.9 Suhteelliset ja euromääräiset poikkeukset

3.9.1 Direktiivi suhteessa voimassa olevaan väliyhteisölakiin

Direktiivissä on kaksi vaihtoehtoa, luvussa 3.6.1 tarkemmin käsiteltyä mallia väliyhteisötulon määrittelemiselle: transaktiopohjainen malli ja keinotekoisen järjestelyn

---

¹⁸⁶ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 30 & 35.

¹⁸⁷ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 37.

malli. Transaktiopohjaiseen malliin liittyy kaksi vapaaehtoista poikkeusta, jotka kyseistä mallia soveltava jäsenvaltio voi ottaa halutessaan käyttöön, kuitenkin korkeintaan direktiivin sallimassa laajuudessa. Direktiivin 7 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltio voi olla kohtelematta yhteisöä väliyhteisönä, jos enintään kolmannes yhteisölle kertyvistä tuloista on 7 artiklan 2 a) kohdassa mainittua passiivisluonteista tuloa. Lisäksi väliyhteisösääntelyn ulkopuolelle voidaan jättää rahoitusalan yritys, jos enintään kolmannes sille kertyneistä direktiivin mukaisista passiivisluonteisista tuloista on kertynyt verovelvollisen tai siihen etuyhteydessä olevien yritysten kanssa tehdyistä liiketoimista.¹⁸⁸

Jos jäsenvaltio soveltaa keinotekoisen järjestelyn mallia, direktiivi antaa tässäkin tapauksessa mahdollisuuden olla kohtelematta yhteisöä väliyhteisönä tiettyjen ehtojen täyttyessä. Direktiivin 7 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltio voi jättää yhteisön 7 artiklan 2 b) kohdan soveltamisen ulkopuolelle, jos yhteisön kirjanpidollinen voitto on enintään 750 000 euroa ja muut tuotot enintään 75 000 euroa tai jos yhteisön kirjanpidollinen voitto on enintään 10 prosenttia yhteisön toimintakustannuksista verokaudella. Toimintakustannukset eivät kuitenkaan saa sisältää niiden tavaroiden kustannuksia, jotka on myyty sen valtion ulkopuolelle, jossa yhteisön verotuksellinen kotipaikka tai kiinteä toimipaikka sijaitsee, eivätkä maksuja yhteisön etuyhteyksyrityksille.¹⁸⁹

Väliyhteisölain mukainen malli väliyhteisötulon määrittelemiseksi ei ole direktiivin kummarkaan mallin mukainen, joten väliyhteisölakiin ei sisälly direktiivin mukaisten mallien soveltamisalaan liittyviä lievennyksiä. Koska yksikköpohjaisen mallin noudattaminen on direktiivin mukaan sallittua ja edellä mainitut direktiivin mukaisia malleja koskevat lievennykset ovat vapaaehtoisia säännöksiä, Suomen ei tarvitse implementoida kyseisiä lievennyksiä kansalliseen lakiinsa.

3.9.2 Esitetty direktiivin implementointitapa Suomessa

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että voimassa olevan väliyhteisölain mukainen yksikköpohjainen malli säilytetään. Tämän vuoksi direktiivin mukaisiin transaktiopohjaisen ja keinotekoisen järjestelyn malleihin liittyviä lievennyksiä ei myöskään ehdoteta sisällytettävän kansalliseen lakiin.

---

¹⁸⁸ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 32.

¹⁸⁹ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 32.

4 Väliyhteisölain muutoksen vaikutukset

4.1 Suomalaiset yritykset

4.1.1 Määräysvallan kynnyksen alentuminen

Esitysluonnoksessa ehdotetaan määräysvallan rajan laskemista 50 prosentista 25 prosenttiin. Lisäksi esitetään, että määräysvaltaa koskevan 25 prosentin kynnyksen täyttymistä arvioitaessa huomioitaisiin paitsi kotimaisten tahojen myös ulkomaisten tahojen osuudet väliyhteisössä. Tämän on luonnoksessa arvioitu lisäävän jonkin verran hallinnollista taakkaa sellaisissa tilanteissa, joissa ulkomaisten osapuolten osuuksia väliyhteisöstä voi olla vaikea selvittää. Toisaalta ehdotetun muutoksen mukaan määräysvaltaa koskevan soveltamisedellytyksen täyttymistä arvioitaessa ei enää otettaisi huomioon toisistaan riippumattomien tahojen osuuksia, vaan määräysvaltaa tarkasteltaisiin vain etuyhteystahojen osuuksien perusteella. Tämän on esitysluonnoksessa arvioitu osaltaan rajaavan osuuksien selvittelyyn liittyvää hallinnollista taakkaa.¹⁹⁰

Väliyhteisösääntelyssä on kyse veron välttämisen ehkäisemisestä ja yhteisöverovelvollisilla on korostettu huolellisuusvelvoite.¹⁹¹ Finanssiala ry ottaa lausunnossaan kantaa siihen, mitä korostettu huolellisuusvelvoite yhdessä määräysvallan rajan laskemisen kanssa tarkoittaa institutionaalisten sijoittajien kannalta. Lausunnon mukaan institutionaalisten sijoittajien yleisenä huolenaiheena esitettyyn lakimuutokseen liittyen on ollut hallinnollisen työn merkittävä lisääntyminen verrattuna nykyiseen tilanteeseen, sillä sääntelyn soveltamisalasta uhkaa tulla monimutkainen. Sääntelyn monimutkaisuus ja sen aiheuttama hallinnollinen taakka näkyisi lausunnon mukaan erityisesti rahastosijoituksissa, joiden osalta 25 prosentin mukaista määräysvallan rajaa on pidettävä suhteellinen alhaisena tietyissä tilanteissa, esimerkiksi niin sanottujen siemensijoittajien¹⁹² osalta rahaston perustamisvaiheessa. Finanssiala ry:n mukaan ehdotetun muutoksen toteutuminen johtaisi sellaisten tulojen realisoimiseen, jotka ovat tähän asti pysyneet rahaston sisällä. Koska myös

---

¹⁹⁰ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 54.

¹⁹¹ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 54.

¹⁹² Siemensijoituksella tarkoitetaan oman pääoman ehtoista rahoitusta, jossa sijoittaja sijoittaa pääomaa yritykseen sen varhaisten vaiheiden aikana ja saa tästä vastineeksi osuuden yrityksen omasta pääomasta. Kun liiketoiminta menestyy ja tulee voitolliseksi, sijoittaja voi myydä osuutensa voitolla.

verosopimusvaltioita koskeva poikkeus ehdotetaan poistettavaksi, kohonnut väliyhteisöriski saattaisi lausunnon mukaan koskea myös eurooppalaisia rahastoja.¹⁹³

Lausunnossa todetaan lisäksi yleisesti vaihtuvapääomaisten rahastojen osalta, että sijoittajat eivät pysty kontrolloimaan muiden sijoittajien tai näiden osuuksien määrää rahastoissa, minkä vuoksi yksittäisen sijoittajan osuus rahastossa voi muuttua kyseisestä sijoittajasta riippumattomasta syystä, täysin muiden rahaston sijoittajien sijoituspäätösten takia. Tämä voisi tarkoittaa kyseessä olevan yksittäisen sijoittajan joutumista väliyhteisölain soveltumispiiriin syystä, mihin tämä ei ole itse voinut vaikuttaa. Vaihtuvakorkoiset rahastot muodostaisivat siten haastavan kohteen väliyhteisösääntelyn soveltamisen kannalta, erityisesti ehdotetun määräysvallan kynnyksen alentamisen ja verosopimusvaltioita koskevan poikkeuksen kumoamisen vuoksi.¹⁹⁴

Esitetyn määräysvallan kynnyksen merkittävän alentamisen myötä, määräysvallan rajan täyttymistä täytyisi siis tarkkailla entistä herkemmin. Tämä puolestaan voisi lisätä erityisesti määräysvallan selvittelyyn liittyvää hallinnollista taakkaa. Toisaalta hallinnollista taakkaa saattaisi osaltaan rajoittaa se, että määräysvallan arvioinnista tarkasteltaisiin vain etuyhteydessä olevia osapuolia, eikä toisistaan riippumattomia osapuolia enää huomioitaisi.

4.1.2 Etuyhteysosapuolten korostunut merkitys

Koska määräysvallan raja laskisi 50 prosentista 25 prosenttiin ja lisäksi määräysvallan arvioimisessa otettaisiin huomioon sekä kotimaiset että ulkomaiset etuyhteysosapuolet, muutos toisi aiempaa useamman tahon sääntelyn piiriin. Jos esimerkiksi Suomessa yleisesti verovelvollisella on 10 prosentin omistus väliyhteisössä ja loput 90 prosenttia omistajista ovat joko ulkomaisia tai Suomessa rajoitetusti verovelvollisia ja lisäksi yleisesti verovelvollisella olisi yhdessä rajoitetusti verovelvollisten etuyhteysosapuolten kanssa vähintään 25 prosentin omistus väliyhteisöstä, määräysvallan kynnys ei voimassa olevan lain mukaan täytyisi, sillä Suomessa yleisesti verovelvollisten osuus väliyhteisöstä olisi alle 50 prosenttia. Muutoksen myötä määräysvallan edellytys puolestaan täytyisi, sillä vähintään 25 prosenttia väliyhteisöstä olisi Suomessa yleisesti tai rajoitetusti verovelvollisten etuyhteysosapuolten omistuksessa. Määräysvallan kynnyksen täytyminen tarkoittaisi lisäksi sitä, että etuyhteydessä olevia osakkaita voitaisiin verottaa väliyhteisön tulosta, koska väliyhteisötulon verottamiselle osakkaiden tulona ei olisi enää erillistä kynnystä.

---

¹⁹³ Finanssiala 2018, s. 2.

¹⁹⁴ Finanssiala 2018, s. 2.

Määräysvallan kynnys ylittyisi siis todennäköisesti nykyistä sääntelyä useammissa tapauksissa ja johtaisi verovelvollisten kannalta huomattavasti aiempaa kireämpään sääntelyyn.

Castrén & Snellman huomauttaakin lausunnossaan, että jos määräysvallan arvioinnissa otettaisiin jatkossa huomioon myös suomalaiseen verovelvolliseen etuyhteydessä olevien kotimaisten ja ulkomaisten tahojen välittömät ja välilliset osuudet väliyhteisössä, suomalainen veronmaksaja, jolla on väliyhteisössä vain vähäinenkin suora tai välillinen osuus, saattaa jatkossa joutua ottamaan huomioon väliyhteisösääntelyn mahdollisen soveltumisen.¹⁹⁵

Määräysvaltasäännöksen muutos ei käytännössä voisi johtaa nykyistä sääntelyä lievempään tilanteeseen, vaan verovelvollisen kannalta korkeintaan yhtä lievään lopputulokseen kuin nykyinen sääntely. Tätä voidaan havainnollistaa seuraavalla esimerkillä. Jos Suomessa yleisesti verovelvolliset toisistaan riippumattomat tahot omistavat väliyhteisöstä yhteensä 100 prosenttia ja kaikkien yksittäisten osakkaiden osuus väliyhteisöstä on alle 25 prosenttia, esitetyn muutoksen mukainen määräysvallan kynnys ei täyttyisi, sillä väliyhteisöstä alle 25 prosenttia olisi etuyhteysosapuolten omistuksessa. Tämä ei käytännössä kuitenkaan merkitsisi lievennystä nykyiseen sääntelyyn, sillä vaikka voimassa olevan lain mukainen määräysvallan kynnys ylittyisi, väliyhteisön tuloa ei voitaisi verottaa yksittäisten osakkaiden tulona, sillä kenenkään yksittäisen osakkaan tai etuyhteydessä olevien osakkaiden omistus yhdessä ei ylitä 25 prosenttia.

Jos etuyhteysosapuolten osuus kyseisessä tapauksessa olisi yli 25 prosenttia, määräysvallan kynnys täyttyisi sekä voimassa olevan lain että ehdotetun muutoksen mukaan. Lisäksi voimassa olevaan lakiin sisältyvä ehto, jonka mukaan väliyhteisön tuloa voidaan verottaa sen yksittäisten osakkaiden tulona vain, jos etuyhteysosapuolten omistus on vähintään 25 prosenttia, täyttyy. Tässäkin tapauksessa voimassa olevan lain ja ehdotetun muutoksen mukaiset lopputulokset vastaisivat siis toisiaan.

Suomen veroasiantuntijat ry, Suomen asianajajaliitto, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ja Kauppakamari ovat lausunnoissaan ottaneet hyvin kriittisen kannan määräysvallan rajan laskemiselle 50 prosentista 25 prosenttiin. Nämä ovat suoraan lausuneet, että kyseistä muutosta ei tulisi toteuttaa, vaan sen sijaan olemassa olevan lain ja myös direktiivin

---

¹⁹⁵ Castrén & Snellman 2018.

mukainen 50 prosentin raja tulisi säilyttää.¹⁹⁶ Kyseiset tahot korostavat toki luonnollisesti yritysten etua lausunnoissaan, mutta heidän näkökulmansa asiaan on puolueellisuudesta huolimatta perustelu. Kuten EK ja Kauppakamari toteavat, esitysluonnoksessa ei ole juurikaan perusteltu rajan alentamisen syytä.¹⁹⁷ Esitysluonnoksessa mainitaan ainoastaan, että 25 prosentin määräysvallan kynnystä sovellettaessa samaa 25 prosentin kynnystä voitaisiin soveltaa myös väliyhteisötulon verotuksessa ja erillisestä tulon verotusoikeuden rajasta voitaisiin siten luopua. Esitysluonnoksessa ei kuitenkaan perustella sitä, miksi määräysvallan ja verotusoikeuden rajaksi on valittu juuri 25 prosenttia.

EK toteaa launnossaan, että voimassa olevan väliyhteisölain lisäksi myös muualla verolainsäädännössä määräysvalta täyttyy vasta 50 prosentin omistusosuuden ylittyessä ja että ”*todellista määräysvaltaa ei voida käyttää 25 prosentin omistusosuudella*”.¹⁹⁸ Esimerkiksi kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n mukaan kirjanpitovelvollisella katsotaan olevan määräysvalta kohdeyrityksessä, jos se omistaa yli 50 prosenttia osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä, jos sillä on oikeus nimittää tai erottaa enemmistö kohdeyrityksen hallituksessa tai vastaavassa toimielimessä, tai jos kirjanpitovelvollinen muuten tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa kohdeyrityksessä. Kirjanpitolain mukaiseen määritelmään viitataan myös muualla lainsäädännössä, kuten osakeyhtiölaissa ja laissa elinkeinotulon verottamisesta. Sen lisäksi siis, että 50 prosentin kynnys löytyy sekä voimassa olevasta väliyhteisölaista että direktiivistä, se on määräysvallan rajana myös muualla kansallisessa lainsäädännössä.

Hallituksen esityksessä 74/2008 väliyhteisötulon verotusoikeuden kynnyksen nostamista 10 prosentista 25 prosenttiin perusteltiin muun muassa EY-tuomioistuimen määräyksellä tapauksessa *Laserc* (C-492/04), jossa todettiin, että ”*25 prosentin omistus yhtiössä antaa pääsääntöisesti mahdollisuuden käyttää selvää vaikutusvaltaa yhtiön päätöksiin ja määrätä yhtiön toiminnasta*”.¹⁹⁹ Tässäkään yhteydessä ei sanota, että 25 prosentin omistus riittäisi tosiasiallisen määräysvallan syntymiseen. Esitysluonnoksen 25 prosentin kynnyksen rajaa olisi siis ollut tarpeen ainakin perustella tarkemmin, jos ei kokonaan luopua siitä, ottaen huomioon sen huomattava vaikutus verovelvollisiin.

---

¹⁹⁶ Suomen veroasiantuntijat ry 2018, s. 3; Suomen asianajajaliitto 2018, s. 6; Elinkeinoelämän keskusliitto EK 2018, s. 1–2; Kauppakamari 2018, s. 1.

¹⁹⁷ Elinkeinoelämän keskusliitto EK 2018, s. 2; Kauppakamari 2018, s. 1.

¹⁹⁸ Elinkeinoelämän keskusliitto EK 2018, s. 1.

¹⁹⁹ HE 74/2008 vp, s. 8.

Voimassa oleva väliyhteisölaki puuttuu ensisijaisesti tilanteisiin, joissa Suomessa verovelvolliset osakkaat käyttävät määräysvaltaa väliyhteisössä. Määräysvallan kynnyksen muutos saattaisi jatkossa johtaa tilanteisiin, joissa yksittäistä Suomessa verovelvollista osakasta verotetaan tämän osuudesta väliyhteisön tuloon, vaikka yhteisö olisi lähes täysin ulkomaisessa omistuksessa, jos suomalaisella ja tähän etuyhteydessä olevilla osakkailla olisi kuitenkin yhdessä vähintään 25 prosentin osuus yhteisössä. Omistuksia ei voisi siten jatkossa hajauttaa toisille konserniyhtiöille tai muille etuyhteysosapuolille, ja vapautua lain soveltamisalasta sillä perusteella, että Suomessa yleisesti verovelvollisen omistus yhteisöstä olisi kuitenkin tarpeeksi alhainen. Muutoksen myötä väliyhteisösääntely puuttuisi siis erityisesti konserniyhtiöiden ja muiden etuyhteysosapuolten yhteenlaskettuihin omistuksiin väliyhteisöissä riippumatta maantieteellisistä rajoista. Tämä vaikutus heijastaa hyvin direktiivin tavoitetta puuttua rajat ylittäviin voittojen siirtoihin ja veropohjan rapautumiseen jäsenvaltioiden yhteistyön avulla. Jäsenvaltiot eivät voisi jatkossa suojella vain omia veropohjiaan, vaan ne joutuisivat myös puuttumaan tilanteisiin, joissa väliyhteisön määräysvalta on keskittynyt muualle kuin kyseessä olevaan jäsenvaltioon.

4.1.3 Veronhuojennuksiin liittyvän poikkeuksen kumoaminen

Esitysluonnoksessa ehdotetaan kumottavaksi voimassa olevaan lakiin sisältyvä poikkeus, jonka mukaan verosopimusvaltiossa asuvat yhteisöt jäävät väliyhteisölain soveltamisen ulkopuolelle, jos sitä ei ole mainittu VM:n harmaalla listalla ja jos se ei ole saanut hyötyä erityisistä veronhuojennuksista.

Sekä Suomen asianajajaliiton että Suomen veroasiantuntijoiden lausunnon mukaan kyseisen poikkeuksen kumoaminen tulisi kohtuuttomasti lisäämään väliyhteisölain soveltamiseen liittyvää epävarmuutta, hallinnollista taakkaa ja kustannuksia väliyhteisöstatuksen selvittämistä koskien. Poikkeuksen kumoamiseen liittyy lausuntojen mukaan myös riski oikeusvarmuuden ja verovelvollisten yhdenmukaisen kohtelun vaarantumisesta, sillä väliyhteisötulon verotus perustuisi jatkossa aina yksittäisen verovirkailijan tulkintaan yhtiön harjoittaman toiminnan luonteesta ja verotuksen tasosta. Esimerkkinä mainitaan, että taloudellisen toiminnan poikkeukseen liittyvä todellinen asettautuminen ei ole lainkaan yksiselitteinen käsite. Oikeusvarmuuden ja verovelvollisten yhdenvertaisen kohtelun pelätään kärsivän merkittävästi, kun Verohallinto lähtee aikanaan hakemaan tulkintoja esimerkiksi tämän määritelmän osalta. Jatkossa myös ETA-valtioissa asuvien yhtiöiden osalta olisi tutkittava niiden tosiallinen asettuminen asuinvaltioon, sillä nämäkään eivät

voisi jatkossa vapautua lain soveltamisalasta veronhuojennuksiin liittyvän poikkeuksen perusteella.²⁰⁰

Jos VM:n listasta luovuttaisiin, Asianajajaliiton mukaan tulisi harkita, voisiko veronhuojennuksiin liittyvä poikkeussäännös koskea jatkossa ETA-valtioita ja verosopimusvaltioita ilman kytköstä kyseiseen listaan. Asianajajaliiton näkemyksen mukaan veronhuojennuksiin liittyvään poikkeukseen voitaisiin yhdistää esimerkiksi riittävää tietojenvaihtoa koskeva edellytys ja/tai EU:n yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita koskeva lista.²⁰¹

Kuten luvussa 3.8.1 ilmeni, verosopimusvaltioita koskevan poikkeussäännöksen voimaan jättäminen olisi teoriassa mahdollista direktiivin minimisuojaperiaate huomioon ottaen. Jos VM:n listaa koskeva säännös poistuisi, veronhuojennuksiin liittyvän säännöksen säilyttäminen sellaisenaan voisi kuitenkin muodostua ongelmalliseksi direktiivin verotuksen tasoa koskevan minimisäännöksen vuoksi. Vaikka ETA-valtioissa ja verosopimusvaltioissa katsotaan lähtökohtaisesti olevan riittävän korkea verotuksen taso, tästä voi kuitenkin olla useita poikkeuksia, jotka on voitu ottaa ainakin osittain huomioon VM:n listassa. Siten, vaikka veronhuojennuksia koskevaan poikkeukseen yhdistettäisiin Asianajajaliiton ehdottama tietojenvaihtoa ja/tai yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita koskeva edellytys, on kyseenalaista, täytyisikö tällöin direktiivin edellyttämä minimisääntelyn taso.

Verohallinto on lausunnossaan puolestaan puoltanut erityisiä veronhuojennuksia koskevan poikkeuksen kumoamista. Lausunnon mukaan poikkeuksen kumoaminen on perusteltua harmaan talouden ja veronkierron torjunnan kannalta, sillä se antaa mahdollisuuden puuttua aiempaa tehokkaammin väliyhteisöjen kautta tapahtuvaan veronkiertoon. Lausunnon mukaan voimassa olevan lain mukainen erityisiä veronhuojennuksia koskeva säännös on osittain epäselvä. Poikkeussäännön kumoaminen johtaisi lausunnon mukaan aiempaa johdonmukaisempaan, väliyhteisön tosiasiallisen taloudellisen toiminnan arvioinnin kautta tapahtuvaan, väliyhteisölain soveltamiseen. Lausunnossa arvioidaan myös, että uudistettu väliyhteisölaki toimisi todennäköisesti nykyistä tehokkaammin ennaltaehkäisevästi, sillä verotettavan tulon siirtäminen matalan verotuksen valtioon olisi vähemmän houkuttelevaa kuin nykyisin.²⁰²

---

²⁰⁰ Suomen asianajajaliitto 2018, s. 4–5; Suomen veroasiantuntijat 2018, s. 1–2.

²⁰¹ Suomen asianajajaliitto 2018, s. 4.

²⁰² Verohallinto 2018, s. 2.

On selvää, että verosopimusvaltioita koskevan poikkeuksen kumoaminen olisi merkittävä muutos verovelvollisten kannalta. Poikkeuksen soveltuessa VM:n listan ulkopuolisessa verosopimusvaltiossa asuva yhteisö on nykyisin voinut jäädä lain soveltamisen ulkopuolelle, vaikka taloudelliseen toimintaan tai toimialaan liittyvien poikkeusten kriteerit eivät täytyisi, jos yhteisö ei ole hyötynyt erityisistä veronhuojennuksista. Poikkeuksen kumoaminen vaikuttaisi erityisesti ETA:n ulkopuolisiin verosopimusvaltioihin, sillä taloudellisen toiminnan poikkeuksen täyttymistä arvioitaisiin jatkossa näiden, ja myös muiden ETA:n ulkopuolisten valtioiden, osalta nykyistä tiukemmin kriteerein. Koska myös yleinen toimialapoikkeus esitetään kumottavaksi, taloudellisen toiminnan poikkeuksen soveltumisedellytysten täytyminen olisi jatkossa erityisen tärkeää verovelvollisten kannalta.

Poikkeuksen kumoamisen voidaan katsoa olevan perustelua lain johdonmukaisuuden näkökulmasta, kuten myös Verohallinto lausunnossaan toteaa. Jatkossa kaikki valtiot, yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita lukuun ottamatta, voisivat jäädä lain soveltamisalan ulkopuolelle vain taloudellisen toiminnan poikkeuksen perusteella, jos lain yleiset soveltumisedellytykset täyttyvät. Ongelmaksi saattaa kuitenkin muodostua taloudellisen toiminnan edellytysten arviointiin liittyvät tulkintaongelmat ja siten mahdollinen oikeusvarmuuden vaarantuminen. Lisäksi veronhuojennuksiin liittyvän poikkeuksen kumoaminen saattaa johtaa lisääntyneisiin hallinnollisiin kustannuksiin.

4.1.4 Merkittävän taloudellisen toiminnan määritelmän tulkinnanvaraisuus

Veronkierodirektiivin 7 artiklan taloudellista toiminnan poikkeusta koskevassa suomennoksessa ja tästä johtuen myös hallituksen esitysluonnoksessa sanotaan, että yhtiön harjoittaman taloudellisen toiminnan tulee olla merkittävää, jotta poikkeusta voitaisiin soveltaa. Alkuperäisessä englanninkielisessä direktiivin kohdassa taloudellisen toiminnan edellytetään olevan *substantive*.

Termin suomenkieliseen käännökseen puututaan useassakin lausunnossa, sillä merkittävää-sanaa ei pidetä täysin yksiselitteisenä ja tämän arvioidaan siksi aiheuttavan monenlaisia tulkinta- ja soveltamisongelmia.²⁰³ Esimerkiksi professori Marjaana Helminen huomauttaa, että ””Merkittävää”-sanana tulkinta ja siihen perustuva väliyhteisölain soveltaminen johtaisi helposti SEUT:n perusvapauksien vastaiseen väliyhteisölain soveltamiseen”.²⁰⁴ Kritiikin kohteena oli merkittävää-sanaan liittyvien tulkinta- ja soveltamisongelmien lisäksi itse

²⁰³ Ks. Elinkeinoelämän keskusliitto EK 2018, s. 3; Finnwatch ry 2018, s. 2; Viitala. 2018, s. 2.

²⁰⁴ Helminen 2018, s. 4.

termin käänös. Tarkempaa käännöksenä tälle ehdotettiin *tosiasiallista* tai *todellista* taloudellista toimintaa.²⁰⁵ Tämän vuoksi päätin luvussa 3.7.1, että mahdollisesta käännösvirheestä johtuen käytän tutkimuksessa voimassa olevan lain mukaista, myös useassa lausunnossa kannatettua tosiasiallisen taloudellisen toiminnan määritelmää, direktiivin suomenkieliseen käännökseen ja hallituksen esitysluonnokseen sisältyvän merkittävän taloudellisen toiminnan määritelmän sijaan.

4.1.5 ETA:n ulkopuolisia valtioita koskevan toimialaedellytyksen tarpeellisuus ja tulkinnanvaraisuus

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan, että taloudellisen toiminnan poikkeusta voidaan soveltaa ETA:n ulkopuolisissa valtioissa sijaitseviin yhtiöihin vain, jos nämä harjoittavat kyseisessä valtiossa teollista tuotantotoimintaa, tähän verrattavaa muuta tuotantotoimintaa, laivanvarustustoimintaa tai näitä välittömästi palvelevaa myynti- tai markkinointitoimintaa. Kyseinen toimialaa koskeva lisäedellytys on useassa lausunnossa nähty tarpeettomana. Esimerkiksi Keskuskauppakamari toteaa lausunnossaan, että ”*veronkiertodirektiivin mukainen tosiasiallisen taloudellisen toiminnan harjoittaminen henkilöistöineen, laitteineen, varoineen ja tiloineen turvaa sen, että säännöstöä ei voida väärinkäyttää*”.²⁰⁶

Koko toimialaa koskevan lisäedellytyksen kyseenalaistamisen lisäksi lausunnoissa on kritisoitu toimialan määritelmää. Esimerkiksi apulaisprofessori Tomi Viitala toteaa lausunnossaan, että tuotantotoimintaa tai laivanvarustustoimintaa ”*lienee mahdollista vain poikkeuksellisesti harjoittaa ilman, että taloudellisen toiminnan edellytys ei täytyisi*”. Sekä kyseisessä lausunnossa että muissa lausunnossa on lisäksi kiinnitetty huomiota siihen, että esitysluonnoksen mukainen toimialan määritelmä rajaa ulkopuolelleen monet muut liiketaloudellisesti perustellut toiminnat, jotka muuten voisivat täyttää taloudellisen toiminnan kriteerit. Esimerkkinä tällaisesta toiminnasta mainitaan palvelutoiminta²⁰⁷ ja muu nykyaikainen toiminta esimerkiksi peliteollisuuden, rahoituksen ja terveydenhuollon aloilla.²⁰⁸ Huolenaiheena on, että tällaisilla aloilla toimiva ETA:n ulkopuolisessa valtiossa asuva yhteisö joutuisi automaattisesti väliyhteisölain soveltamisalan piiriin, jos yhteisön kotivaltion yhteisöverotuksen taso olisi alle 3/5 Suomen verotuksen tasosta, vaikka yhteisö

---

²⁰⁵ Helminen 2018, s. 4; Suomen Yrittäjät 2018, s. 2.

²⁰⁶ Keskuskauppakamari 2018, s. 1.

²⁰⁷ Viitala 2018, s. 2: Myös KHO:n ratkaisun 2014:198 perusteluissa on nimenomaisesti viitattu teollisen toiminnan ja palveluiden välisen rajanvedon tulkinnanvaraisuuteen.

²⁰⁸ Elinkeinoelämän keskusliitto EK 2018, s. 3; Helminen 2018, s. 4; Perheyritysten liitto ry 2018, s. 2; Suomen asianajajaliitto 2018, s. 5; Viitala 2018, s. 2.

harjoittaisi aitoa ja aktiivista toimintaa. Perheyritysten liitto ry toteaa, että ”*tällainen muutos olisi omiaan häyttämään ja ohjaamaan suomalaisten yritysten kansainvälistymistä ja liiketoimintaa perusteettomasti*”.²⁰⁹

Vaikka lopullisen hallituksen esityksen käsittely on muuten rajattu tutkimuksen ulkopuolelle, on huomionarvoista mainita, että lopullisessa esityksessä hyväksytyjen toimialojen piiriin lisättiin myös tietynlainen palvelutoiminta. Kyseinen muutos lisättiin esitykseen pitkälti lausunnoissa annettujen toimialaedellytystä kritisoivien kommenttien perusteella.

Lopullisen esityksen mukaan ”*teollisella tuotantotoiminnalla ja siihen verrattavilla muulla tuotantotoiminnalla ja palvelutoiminnalla tarkoitettaisiin toimintaa, jossa kehitetään ja tuotetaan fyysisiä tai aineettomia hyödykkeitä tai palveluita markkinoilla myytäväksi*”. Tällaista toimintaa katsottaisiin olevan esimerkiksi informaatioteknologia-alan toiminta, jossa kehitetään ja tuotetaan erilaisia digitaalisia ratkaisuja. Teolliseen tuotantotoimintaan verrattavana palvelutoimintana ei sen sijaan pidettäisi esimerkiksi sijoitusten hallintaa tai hoitamista, aineettoman omaisuuden omistamiseen ja siihen perustuvien oikeuksien luovuttamiseen liittyvää toimintaa tai konsernin sisäiseen rahoitukseen tai vakuuttamiseen liittyvää toimintaa.²¹⁰

Palvelutoiminnan lisääminen hyväksytyjen toimialojen piiriin on merkittävä liennytys luonnoksen mukaiseen toimialaedellytykseen verrattuna, sillä se mahdollistaa poikkeuksen soveltumisen myös nykyaikaista liiketoimintaa harjoittaviin yhteisöihin. Ilman kyseistä lisäystä, väliyhteisölaki olisi voinut soveltua useisiin aitoa liiketoimintaa harjoittaviin yhteisöihin, jotka eivät toimi niin sanotun perinteisen tuotantotoiminnan tai laivanvarustustoiminnan aloilla. Palvelutoiminnan lisäyksen vuoksi useampi ulkomainen yhteisö voisi vapautua lain soveltamisalasta verrattuna luonnokseen sisältyvän toimialaedellytyksen mukaiseen tilanteeseen. Koska hyväksytyn palvelutoiminnan piiriin ei jatkossakaan kuuluisi esimerkiksi pelkkä sijoitusten hallinta, taloudellisen toiminnan poikkeus ei kuitenkaan voisi soveltua yhtiöihin, jotka harjoittavat vain passiiviseksi katsottua toimintaa. Tämä on väliyhteisösäätelyn tarkoitus huomioon ottaen aiheellista. Palvelutoiminnan lisäyksen hyväksytyjen toimialojen piiriin voidaan siis katsoa olevan

---

²⁰⁹ Perheyritysten liitto ry 2018, s. 2; Suomen asianajajaliitto 2018, s. 5.

²¹⁰ HE 218/2018 vp, s. 27 & 48.

perustelu päätös. Ongelmaksi saattaa kuitenkin muodostua palvelutoiminnan määritelmän tulkinnanvaraisuus.

4.1.6 EU:n yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita koskeva lista

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että ETA:n ulkopuolisten valtioiden osalta taloudellisen toiminnan poikkeuksen soveltuminen edellyttäisi muun muassa sitä, että valtiota ei ole mainittu EU:n listalla yhteistyöhaluttomista lainkäyttöalueista.²¹¹ Finnwatch toteaa lausunnossaan, että tällainen ”*veroparatiisilista*” on käyttökelvoton ja että se on laadittu poliittisin perustein ja tarkoituksin. Tätä perustellaan sillä, että lista ei sisällä veron välttelyn kannalta keskeisimpiä valtioita eikä sitä voida mielekkäästi käyttää tässä yhteydessä.²¹²

PwC:n arvion mukaan EU:n yhteistyöhaluttomia valtioita koskeva lista olisi jatkossa puolestaan hyvinkin merkittävä. Tätä perustellaan sillä, että toisin kuin nykyisin, yhteisö voisi jatkossa tulla väliyhteisölain soveltamispiiriin, vaikka se harjoittaisi asuinvaltiossaan niin sanottua oikeanlaista toimintaa, kuten teollista tuotantotoimintaa, jos EU päättää lisätä kyseessä olevan valtion tai lainkäyttöalueen mustalle listalleen.²¹³ EU:n neuvosto on luonut yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita koskevan luettelon joulukuussa 2017, jolloin siihen kuului 17 lainkäyttöaluetta. Tämän jälkeen luettelosta on poistettu useita lainkäyttöalueita, joista viimeisimpänä Namibia marraskuussa 2018. Listalla on tutkimuksen kirjoitushetkellä enää 5 lainkäyttöaluetta: Amerikan Samoa, Guam, Samoa, Trinidad ja Tobago sekä Yhdysvaltain Neitsytsaaret.²¹⁴

Voidaan siis todeta, että EU:n yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita koskevaa listaa voidaan pitää toisaalta käyttökelvottomana ja toisaalta hyvin merkityksellisenä. Listalla ei ole tutkimuksen kirjoitushetkellä kuin muutama valtio, mikä tekee sen soveltamisalasta kapean. Soveltamisala on kapea myös poistettavaksi ehdotettuun VM:n harmaaseen listaan verrattuna. Toisaalta, jos valtio syystä tai toisesta lisätään yhteistyöhaluttomien valtioiden listalle, vaikutukset tässä valtiossa asuvien yhteisöjen kannalta olisivat väliyhteisösääntelyn kannalta hyvinkin merkittäviä, sillä kyseisessä valtiossa asuva yhteisö ei voisi vapautua lain

---

²¹¹ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 37.

²¹² Finnwatch ry 2018, s. 3.

²¹³ PwC 2018.

²¹⁴ Verotus: Namibia poistettu yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita koskevasta EU:n luettelosta 2018.

soveltamisalasta jatkossa minkään poikkeuksen perusteella, jos lain yleiset soveltamisedellytykset täyttyvät.

4.1.7 Rakenteiden ja toimintojen uudelleenjärjestely

Yksi tärkeä huomioon otettava tekijä yritysten rakenteiden ja toiminnan suunnittelussa on verotus. Verovelvollisilla on oikeus järjestää rakenteensa ja toimintonsa eri vaihtoehtoista verotuksellisesti edullisimmaksi katsomallaan tavalla, jos valittu tapa on liiketoiminnallisesti perusteltu eikä vain täysin verovetoinen järjestely. Erityisesti kansainvälisesti toimivien suomalaisten konsernien voidaankin olettaa pitkälti ottaneen huomioon voimassa olevan väliyhteisölain säännökset ja välttämään näin lain tarpeeton soveltuminen ulkomaisiin tytäryhtiöihinsä. Verohallinnon veroilmoitustietojen mukaan suomalaisilla yhtiöillä oli verovuosina 2013 - 2014 noin 70 ulkomaista väliyhteisöä. Näiden elinkeinotoiminnan tuloksen määrä vaihteli viiden miljoonan euron voitosta kahden miljoonan euron tappioon. Yhteensä väliyhteisöjen elinkeinotoiminnan tuloksena oli ilmoitettu noin 29 miljoonaa euroa ja tappiona noin kuusi miljoonaa euroa.²¹⁵ Jos voittojen ja tappioiden oletetaan jakautuneen 70 väliyhteisön kesken tasaisesti välillä 29 miljoonaa euroa ... -6 miljoonaa euroa, voittoa tuottaneita yrityksiä on 58 kappaletta²¹⁶ ja tappiota tuottaneita yrityksiä 12 kappaletta. Täten keskimääräiseksi voittoa tuottaneen väliyhteisön voitoksi saadaan 500 000 euroa (29 miljoonaa euroa / 58) ja keskimääräiseksi tappiota tuottaneen väliyhteisön tappioksi vastaavasti -500 000 euroa (-6 miljoonaa euroa / 12). Verotettavien väliyhteisötulojen määrä ei siis ole ollut erityisen suuri, mikä havainnollistaa väliyhteisölain ennaltaehkäisevyyttä ja sitä, väliyhteisölain säännökset on otettu huomioon kansainvälisesti toimivien yritysten rakenteiden ja toimintojen suunnittelussa.

Ehdotetut väliyhteisölain muutokset tulisivat todennäköisesti johtamaan siihen, että useat suomalaisten konsernien ulkomaiset tytäryhtiöt, jotka eivät nykyisin ole lain soveltamispiirissä, joutuisivat väliyhteisölain piiriin esimerkiksi määräysvallan kynnyksen alentumisen tai ulkomaisen tytäryhtiön ETA:n ulkopuolisen asuinvaltion perusteella, sillä lakia ehdotetaan paikoin merkittävästi kiristettäväksi. Jäsenvaltioiden on implementoitava direktiivi kansalliseen lainsäädäntöönsä 31. joulukuuta 2018 mennessä ja sovellettava uusia väliyhteisösäännöksiä 1. tammikuuta 2019 alkaen. Hallituksen esitysluonnos julkaistiin vasta 29. kesäkuuta 2018, joten yritykset ovat voineet ottaa huomioon ehdotetut,

---

²¹⁵ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 16.

²¹⁶ $29/(29+6)*70=58$

veronkiertodirektiivin minimisäännöksiä kireämmät, määräykset vain noin 6 kuukautta ennen uuden lain voimaantuloa. Monilla voimassa olevan väliyhteisölain ulkopuolelle jäävillä rakenteilla ja toiminnoilla onkin verrattain kiire tulla puretuksi, jos näiden ei haluta joutuvan uuden väliyhteisölain soveltamisen piiriin. Myös Suomen asianajajaliiton näkemyksen mukaan näin nopea siirtymäaika yhdistettynä sääntelyn huomattavaan kiristymiseen ei jätä yrityksille tarpeeksi aikaa muutoksiin varautumiseen ja mahdollisiin omistusrakenteiden ja liiketoimintojen uudelleenjärjestelyyn. Näin nopea muutosten voimaantulo on lausunnon mukaan riski myös oikeusvarmuuden ja sääntelyn ennakoitavuuden näkökulmasta.²¹⁷

Koska väliyhteisölaki on luonteeltaan ennaltaehkäisevä, ei ole todellista tietoa yritysten pääomista, jotka ovat voimassa olevan väliyhteisölain mukaisen verotuksen ulkopuolella, mutta jotka tulisivat uuden lain nojalla väliyhteisötulona verotettavaksi. Aiemmista lakimuutoksista, joissa EU-kansalaisten varat ovat paenneet ulkomaille, on kuitenkin haettavissa vertailukohtia siihen, millaisia vaikutuksia lakimuutoksilla voi olla pääomien muutosvirtaan. Esimerkiksi EU:n säästädirektiivin myötä EU-valtioiden kansalaisten varallisuutta siirtyi merkittävässä määrin Singaporeen ja Hongkongiin direktiiviin sisältyvien sääntelyaukkojen vuoksi.²¹⁸ Myös muiden verouudistusten yhteydessä on havaittu uudistusten yhteys pääomien kansainvälisiin liikkeisiin muun muassa suorien sijoitusten osalta.²¹⁹

Suoria korrelaatioita lakimuutosten ja yritysten maailmanlaajuisten rahavirtojen liikkeiden muuttumisen välillä on kuitenkin ilmeisen hankala todistaa, erityisesti konsernin sisäisten siirtojen osalta. Odotettavissa on kuitenkin, että väliyhteisölain muutoksen seurauksena Suomessa verovelvolliset yritykset uudelleenjärjestelevät maailmanlaajuisia omistus- ja toimintarakenteitaan siten, että näiden ulkomaiset tytäryhtiöt eivät joutuisi väliyhteisölain soveltamisen piiriin. Tämä johtaa väistämättä myös pääomien liikkeisiin, mutta kuten todettu, on vaikeaa sanoa mistä, minne ja missä laajuudessa pääomat tulevat liikkumaan.

---

²¹⁷ Suomen asianajajaliitto 2018, s. 10.

²¹⁸ Vlcek 2008, s. 1–2; Ylönen 2008, s. 92–94.

²¹⁹ Devereux 2006, s.41; Modén 1995, s. 27.

4.1.8 Sääntelyn monimutkaisuus ja moniportaisuus

Voimassa olevaa väliyhteisölakia pidetään paikoin monimutkaisena. Syynä tähän on erityisesti lain moniportaisuus useine soveltamiskynnyksineen ja poikkeuksineen.²²⁰ Tämä puolestaan vaikeuttaa sen arvioimista, pidetäänkö ulkomaista yhteisöä väliyhteisönä ja jos pidetään, voidaanko sen yksittäistä suomalaista osakasta verottaa väliyhteisön tulosta. Toisaalta, jos ulkomainen yhteisö kuuluu jonkin voimassa olevan väliyhteisölain poikkeussäännöksen piiriin, lain yleisten soveltamisedellytysten täyttymistä ei ole tarpeen arvioida jokaisessa tapauksessa erikseen.

Ehdotetun väliyhteisölain muutoksen myötä lain rakenne muuttuisi nykyisestä. Erillinen väliyhteisötulon verotukseen liittyvä omistususuuden kynnys poistuisi ja jatkossa samaa 25 prosentin kynnystä sovellettaisiin sekä määräysvallan arvioimiseen että väliyhteisötulon verotukseen. Sääntelystä tulisi siis tältä osin nykyistä vähäportaisempi, muttei määräysvallan kynnyksen alenemisen vuoksi kuitenkaan välttämättä yksinkertaisempi (ks. luku 4.1.1).

Voimassa olevan lain mukaan ETA-valtiossa ja ETA:n ulkopuolisessa verosopimusvaltioissa asuva yhteisö voi jäädä lain soveltamisalan ulkopuolelle, yleisen kaikkia valtioita koskevan toimialapoikkeuksen lisäksi, kahden muun poikkeuksen perusteella, mutta ehdotetun lainmuutoksen myötä vain yhden poikkeuksen perusteella. Periaatteessa siis laista tulisi aiempaa selkeämpi, sillä kolmen eri poikkeussäännöksen sijaan olisi olemassa enää vain kaksi poikkeussääntöä: ETA-valtioita koskeva poikkeus ja ETA:n ulkopuolisia valtioita koskeva poikkeus. Esitetty ETA:n ulkopuolisia valtioita koskeva poikkeus on kuitenkin itsessään moniportainen, sillä kaikki seuraavat kysymykset on huomioitava arvioitaessa sitä, vapautuuko ulkomainen yhteisö lain soveltamisalasta:

- Onko yhteisön asuinvaltio EU:n listalla yhteistyöhaluttomista lainkäyttöalueista?
- Harjoittaako yhteisö asuinvaltiossaan tosiasiallisesti taloudellista toimintaa?
- Onko yhteisön asuinvaltio sitoutunut riittävään verotietojenvaihtoon Suomen kanssa?
- Harjoittaako yhteisö niin sanottua vapautettua toimintaa kuten teollista tuotantotoimintaa?

---

²²⁰ Castrén & Snellman 2018; Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 16; Viitala 2018, s. 1.

ETA:n ulkopuolisia valtioita koskevan poikkeussäännön soveltumisen selvittäminen olisi siis aiempaa moniportaisempaa ja siten todennäköisesti myös monimutkaisempaa. Kansainvälisesti toimivien yritysten tulee lisäksi huomioida muiden valtioiden väliyhteisölainsäädäntö. Koska esitetty veronkiertodirektiivin väliyhteisöjä koskevien määräysten implementointi Suomessa eroaa paikoin merkittäväksi direktiivin mukaisesta sisällöstä, on todennäköistä, että myös muiden EU-valtioiden väliyhteisösäännöt tulevat eroamaan Suomen vastaavista säännöistä. Vaikka direktiivin tarkoituksena on yhtenäistää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä, tämä ei direktiivin minimiharmonisointiluonteesta vuoksi toteudu täydellisesti. Finanssiala ry toteaa lausunnossaan, että eri valtioiden omaksumat direktiivin implementointitavat saattavat johtaa sekaviin ja hallinnollisesti työläisiin sääntelykokonaisuuksiin useissa valtioissa toimivien tahojen osalta.²²¹

4.2 Suomen valtio

4.2.1 Verohallinnon hallinnollisen työn lisääntyminen

Verohallinnon lausunnon mukaan esitysluonnoksessa ehdotetut muutokset vaikuttaisivat Verohallinnossa esimerkiksi verotusprosesseihin, tietojärjestelmiin, tietovirtoihin, lomakkeisiin ja ohjeistukseen. Samoin kuin Suomen asianajajaliitto lausunnossaan, myös Verohallinto näkee, että vuoden 2019 alusta alkaen sovellettavaksi tulevat muutokset merkitsevät liian kireää aikataulua muutoksiin varautumisen kannalta. Verohallinnon mukaan näin tiukka aikataulu on ongelmallinen erityisesti verovelvollisten antamien veroilmoitusten kannalta, jos myös ilmoittamisen sisältö muuttuu nykyisestä, sillä tällöin veroilmoituksilla kerättävät tiedot saattavat jäädä puutteellisiksi toimitettavan verotuksen kannalta. Tämä puolestaan johtaisi lisääntyviin asiakkaan suuntaan tehtäviin selvityspyyntöihin verovalvontatyössä.²²²

Uudistetun lain soveltamisaikataulu ei siis ole ongelmallinen ainoastaan verovelvollisten kannalta, vaan myös Verohallinnolla tulee olemaan haasteita muutoksiin varautumisessa. Tiukka aikataulu voisi Verohallinnon mukaan johtaa myös verovelvollisten suuntaan tehtäviin lisääntyneisiin selvityspyyntöihin, mikä lisäisi verovelvollisten hallinnollista taakkaa entisestään. On myös mahdollista, että lakimuutoksen nopea voimaantulo ei anna

---

²²¹ Finanssiala ry 2018, s. 1.

²²² Verohallinto 2018, s. 3.

Verohallinnolle riittävästi aikaa mahdollisiin lain tulkintaongelmiin varautumiseen. Tämä olisi puolestaan ongelmallista verovelvollisten oikeusvarmuuden kannalta.

4.2.2 Suomen ja EU:n kilpailukyky

OECD:n BEPS-loppuraportissa väliyhteisöjä koskien todetaan, että väliyhteisösääntelyn suunnitteluvaiheessa tulee ottaa huomioon ulkomaisten tulojen verottamisesta saatavan hyödyn ja valtioiden kilpailukyyn välinen tasapaino, jotka kumpikin liittyvät ulkomaisten tytäryhtiöiden verottamiseen liittyvään sääntelyyn. Loppuraportin mukaan väliyhteisösääntely tuo esiin kahdenlaisia kilpailukykyyn liittyviä haasteita. Ensinnäkin, sellaiset lainkäyttöalueet, joilla on laaja väliyhteisösääntelyn soveltamisala, saattavat raportin mukaan jäädä kansainvälisessä kilpailukyvyssä jälkeen sellaisista lainkäyttöalueista, joilla ei ole lainkaan tai joilla on kapeampi tai lievempi väliyhteisösääntelyn soveltamisala. Tämä johtuu siitä, että ulkomaisten tytäryhtiöiden kotimaisia osakkaita verotetaan raskaammin kuin ulkomaisessa paikallisessa omistuksessa olevia tytäryhtiöitä. Tällaiset tilanteet voivat puolestaan johtaa monenlaisiin vääristymiin kuten siihen, että konsernit valitsevat pääkonttorinsa kotipaikaksi sellaisen valtion, missä ne voivat parhaiten välttää väliyhteisösääntelyn soveltumisen. Vääristymät saattavat vaikuttaa myös yritysten omistus- ja pääomarakenteisiin. Väliyhteisösääntely saattaa siis johtaa todellisen taloudellisen toiminnan rajoituksiin tai vääristymiin.²²³

Toisena kilpailukykyyn liittyvänä huolenaiheena mainitaan väliyhteisösääntelyn vaikutus kansainvälisesti toimivien yritysten kilpailukykyyn. Sellaiset yritykset, joiden asuinvaltiossa sovelletaan kireää väliyhteisösääntelyä, voivat raportin mukaan jäädä kilpailukyvyssä jälkeen sellaisista yrityksistä, joiden asuinvaltiossa ei sovelleta lainkaan tai sovelletaan kapeampaa tai lievempää väliyhteisösääntelyä.²²⁴

Koska veronkiertodirektiivin väliyhteisöjä koskevat minimisäännökset on sisällytettävä kaikkien EU:n jäsenvaltioiden kansalliseen lainsäädäntöön, tämä saattaisi johtaa tilanteeseen, jossa jäsenvaltioissa asuvat yritykset jäävät kilpailukyvyssään jälkeen unionin ulkopuolisissa, lievempää väliyhteisösääntelyä soveltavissa valtioissa asuvista yrityksistä. Tämä puolestaan voisi johtaa loppuraportissa mainittuun ensimmäiseen kilpailukyyn ongelmaan, eli valtioiden kilpailukyyn laskemiseen, sillä jäsenvaltioissa asuvat yhteisöt

---

²²³ OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project 2015, s. 15–16

²²⁴ OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project 2015, s. 15–16

saattaisivat alkaa asettautua EU:n ulkopuolisiin, lievempää väliyhteisösääntelyä soveltaviin valtioihin.

Veronkiertodirektiivin pyrkimys estää voittojen siirtoa ja veropohjan rapautumista unionin yhteisin toimin saattaisi siis pahimmassa tapauksessa johtaa koko unionin kilpailukyvyyn heikkenemiseen. On kuitenkin vaikea arvioida, millaisia vaikutuksia unionin väliyhteisösääntelyn yhtenäistämisellä tulee käytännössä olemaan yritysten rakenteiden ja toimintojen uudelleenjärjestelyihin ja erityisesti siihen, asettautuvatko yritykset etenevissä määrin unionin ulkopuolisiin valtioihin, sillä väliyhteisösääntely ei luonnollisesti ole ainoa huomioon otettava asia yritysten rakenteita, toimintoja ja asettautumista koskevassa päätöksenteossa.

4.2.3 Suomen ja ETA:n ulkopuolisten verosopimusvaltioiden väliset suhteet

Voimassa olevan väliyhteisölain mukaan verosopimusvaltioissa asuvat yhteisöt jäävät lain soveltamisalan ulkopuolelle, jos yhteisöä pidetään sopimuksen mukaan kyseisessä valtiossa asuvana ja sopimusta voidaan soveltaa yhteisön saamaan tuloon. Lisäksi edellytetään, että kyseistä verosopimusvaltiota ei ole mainittu VM:n niin sanotulla harmaalla listalla ja että yhteisö ei ole hyötynyt kyseisen verosopimusvaltion erityisistä veronhuojennuksista. Esitysluonnoksessa ehdotetaan tämän poikkeuksen kumoamista. Harmaasta listasta luopumista perustellaan sen hallinnollisen ylläpidon raskauden ja vaikeuden lisäksi listaukseen liittyvillä negatiivisilla heijastusvaikutuksilla, jotka ulottuvat Suomen ja listassa mainittujen valtioiden välisiin suhteisiin väliyhteisösääntelyä laajemminkin.²²⁵

Toisaalta Suomen asianajajaliitto esittää lausunnossaan, että valtiovarainministeriön tulisi harkita, voiko väliyhteisölain soveltamisalan poikkeuksien kriteerien tiukentuminen vaikuttaa vastaavasti Suomen ja verosopimusvaltioiden välisiin suhteisiin ja onko verosopimusvaltioihin jatkossa sovellettava kireämpi arviointi linjassa Suomen verosopimusten ja WTO-velvoitteiden²²⁶ kanssa.²²⁷

Vaikka VM:n harmaa lista siis poistuisi, samalla poistuisi koko kyseessä oleva poikkeussääntö, mikä vaikuttaisi erityisesti nykyisiin VM:n asetuksen ulkopuolella oleviin verosopimusvaltioihin. Muutoksen myötä tällaiset unionin ulkopuoliset verosopimusvaltiot

---

²²⁵ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 17.

²²⁶ Maailman kauppajärjestö WTO (World Trade Organization) on kansainvälinen järjestö, jonka tärkeimpänä tavoitteena on kaupan vapauttaminen. EU, Suomi mukaan lukien, on yksi järjestön jäsenistä.

²²⁷ Suomen asianajajaliitto 2018, s. 5.

voisivat vapautua lain soveltumisalasta, lain yleisten soveltamisedellytysten täyttyessä, vain taloudellisen toiminnan poikkeuksen ja siihen liittyvien, ETA-valtioiden ulkopuolisille maille asetettujen lisäkriteerien perusteella. Jos muutoksella olisi negatiivisia vaikutuksia Suomen ja tällaisten verosopimusvaltioiden välisiin suhteisiin, vaikutukset olisivat todennäköisesti laajemmat, kuin mitä ne ovat olleet harmaan listan valtioiden ja Suomen välisissä suhteissa.

Ensinnäkin, tällaisia niin sanottuja hyviä ETA:n ulkopuolisia verosopimusvaltioita on enemmän kuin VM:n harmaalla listalla olevia niin sanottuja huonoja verosopimusvaltioita, joten vaikutukset kohdistuisivat useamman valtion ja Suomen välisiin suhteisiin. Suomella on verovuonna 2018 47 tuloverotusta koskevaa verosopimusta ETA:n ulkopuolisten valtioiden kanssa²²⁸. Näistä 15 valtiota on mainittu vuonna 2014 voimaan tulleessa valtionvarainministeriön asetuksella annetussa harmaassa listassa²²⁹. Siten näistä 32 olisivat VM:n ulkopuolisia verosopimusvaltioita.

Toiseksi, hyvien verosopimusvaltioiden ja Suomen väliset suhteet ovat Suomen kannalta tärkeämpiä kuin suhteet VM:n harmaan listan verosopimusvaltioiden kanssa, sillä hyvien verosopimusvaltioiden ja Suomen välillä harjoitetaan huomattavasti enemmän liiketoimintaa kuin harmaan listan valtioiden ja Suomen välillä. Tätä voidaan havainnollistaa tarkastelemalla Suomen Tullin julkaisemia kauppavaihtotilastoja. Harmaan listan 15 verosopimusvaltion osuus Suomen tuonnista oli yhteensä vain 2,1 prosenttia ja Suomen viennistä 2,6 prosenttia vuonna 2017. Vastaavasti ETA:n ulkopuolisten hyvien verosopimusvaltioiden, eli harmaan listan ulkopuolisen 32 valtion, osuus Suomen tuonnista oli yhteensä 31,3 prosenttia ja Suomen viennistä 30,6 prosenttia. Kauppavaihdoltaan merkittävimpiä ETA:n ja harmaan listan ulkopuolisia verosopimusvaltioita ovat esimerkiksi Venäjä, Kiina ja Yhdysvallat. Harmaan listan valtioista puolestaan selkeästi merkittävin Suomen kauppavaihdolle on Sveitsi.²³⁰

Ehdotetun lakimuutoksen mahdolliset negatiiviset heijastusvaikutukset voisivat siis kohdistua useisiin Suomen kannalta merkittäviin verosopimusvaltioihin. Tämä puolestaan voisi pahimmillaan vaikuttaa verosopimusten uudelleen neuvottelemiseen tai jopa irtisanomiseen, millä voisi olla merkittäviä seurauksia suomalaisten verovelvollisten ja siten

---

²²⁸ Voimassa olevat verosopimukset 2018.

²²⁹ VMA 1284/2013.

²³⁰ Maatilastoja 2018.

myös Suomen valtion kannalta. On kuitenkin vaikeaa vielä arvioida mahdollisten seurausten todellista laajuutta.

4.2.4 Verotulot

Väliyhteisölain tarkoituksena on ennaltaehkäistä järjestelyjä, joiden avulla jäsenvaltioissa asuvat verovelvolliset pyrkivät välttämään verovelvolliselle yhteisölle kuuluvien tulojen verottamisen. Lain ennaltaehkäisevästä luonteesta johtuen sen varsinaisena tavoitteena ei ole verotulojen lisääminen eli lain soveltamistilanteet, joissa ulkomaisen yhteisön tuloa verotetaan yhteisön suomalaisen osakkaan tulona. Sääntelyn voidaan nähdä onnistuneen ennaltaehkäisevässä tavoitteessaan, sillä nykyisinkään väliyhteisötulona verotettavia tuloja ei kerry merkittävässä määrin, kuten myös luvussa 4.1.7 ilmeni. Lakia voidaankin pitää tärkeänä ennen kaikkea sen ennaltaehkäisevän luonteen vuoksi, eikä niinkään verotulojen lisäämisen kannalta.²³¹

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että voimassa olevan lain tapaan, verotuksen tasoa koskevassa vertailussa ulkomaisen yhteisön verotuksen tason tulee olla vähintään 3/5 Suomen verotuksen tasosta, jotta laki ei tulisi sovellettavaksi. Tämä on direktiivin mukaista 50 prosentin tasoa kireämpi säännös. Kepa ry, Finnwatch ja Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry kuitenkin huomauttavat lausunnoissaan, että Suomen nykyisellä yhteisöverokannalla väliyhteisösääntely soveltuu vasta, kun ulkomaisen yhteisön asuinvaltion verotuksen taso on alle 12 prosenttia ($20 \cdot (3/5)$) Suomen verotuksen tasosta. Väliyhteisösääntelyn tullessa voimaan taso oli puolestaan 15 prosenttia ($25 \cdot (3/5)$) eli alhaisen verotuksen tasona pidetty raja on yhteisöverokannan laskemisen myötä alentunut. Lausunnoissa ehdotetaankin, että Suomi sisällyttäisi verotuksen tasoa koskevan vertailun rajaksi $\frac{3}{4}$, jolloin raja olisi sama kuin lain tullessa ensimmäisen kerran voimaan eli 15 prosenttia ($20 \cdot (\frac{3}{4})$).²³² Suomen yhteisöverotuksen tasoa onkin nykyisin EU-valtioiden keskimääräistä yhteisöverotuksen tasoa jonkin verran alhaisempi.²³³ Säilytettäväksi ehdotettu 3/5:n raja on kuitenkin jo itsessään direktiivin sallimaa 50 prosentin rajaa kireämpi, joten on kyseenalaista, tulisiko rajaa nostaa ennestään lausunnoissa ehdotettuun $\frac{3}{4}$:n tasoon.

Suomen suhteellisen matala yhteisöverokanta saattaa johtaa tilanteisiin, joissa korkeamman yhteisöverokannan valtiossa rekisteröity yhteisö, jolla on tytäryhtiö Suomessa, valitsee

---

²³¹ Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 54; Helminen 2018, s. 1.

²³² Finnwatch ry 2018, s. 1; Kepa ry 2018, s. 2; Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry 2018, s. 1.

²³³ Yhteisöverotus 2018.

näyttää voittonsa mieluummin Suomessa kuin rekisteröintivaltiossaan. Esimerkiksi keväällä 2013, Suomen juuri alennettua yhteisöverokantansa 24 prosentista 20 prosenttiin, japanilaisen Softbankin suomalainen tytäryhtiö Kahon 3 teki Supercell-osakkeilla noin 3,5 miljardin euron myyntivoiton ja maksoi tästä 20 prosentin yhteisöveron Suomeen. Onkin epäilty, että Softbankin kannatti maksaa myyntivoitosta mieluummin 20 prosenttia veroa Suomeen kuin 31 prosenttia Japaniin. Toisaalta, jos Suomen yhteisöverokanta olisi ollut alle 20 prosenttia, suomalainen tytäryhtiö olisi voitu nähdä väliyhteisönä Japanin kansallisen väliyhteisösääntelyn nojalla ja myyntivoittoa ei siten olisi kannattanut näyttää Suomessa.²³⁴ On siis mahdollista, erityisesti jos Suomen yhteisöverokantaa alennetaan ennestään, että suomalaiset tytäryhtiöt saatetaan joissakin tapauksissa nähdä väliyhteisöinä toisen valtion, esimerkiksi Japanin, näkökulmasta. Tämä puolestaan voisi johtaa siihen, että näiden yhtiöiden ei kannattaisi näyttää voittoa Suomessa, mikä puolestaan olisi haitallista Suomen verotulojen kannalta.

4.2.5 Tietojenvaihto käytännössä

ETA:n ulkopuolisia valtioita koskevaan taloudellisen toiminnan poikkeussääntöön liittyy verotietojenvaihtoa koskeva edellytys. Tähän on otettu kantaa useassakin lausunnossa. Esimerkiksi Kepa ry huomauttaa, että useat veroparatiisivaltiot ovat muodollisesti sitoutuneet tietojenvaihtoon viime vuosina, mutta se ei estä niitä tarjoamasta yrityksille erittäin alhaista verotuksen tasoa.²³⁵ Verohallinto myös mainitsee lausunnossaan, että tietojenvaihtoa koskeva sopimus ja lainsäädäntö eivät välttämättä itsessään riitä takaamaan riittävän tehokasta tietojenvaihtoa. Verohallinto huomauttaakin, että olisi tarkoituksenmukaista määritellä, tuleeko tiedonvaihdon toteutua tosiasiassa vai ainoastaan teknisesti eli riittääkö sopimusten ja lain olemassaolo itsessään riittävää tietojenvaihtoa koskevan edellytyksen täyttymiseen.²³⁶

Tietojenvaihtoa koskeva edellytys voidaan siis katsoa tulkinnanvaraiseksi, sillä tietojenvaihto ei välttämättä toteudu lainsäätäjän tarkoittamalla tavalla, vaikka riittävästä tietojenvaihdosta olisi muodollisesti sovittu. Jos tietojenvaihto ei tosiasiassa toteudu riittävällä tavalla, Verohallinto ei välttämättä saa tarvittavia tietoja yhteisön väliyhteisöstatuksen arvioimiseksi.

---

²³⁴ Junkkari 2017; Demokraatti 2017; Inconato 2017.

²³⁵ Kepa ry 2018, s. 2

²³⁶ Verohallinto 2018, s. 5–6.

Lisäksi Kepa ry huomauttaa, että köyhimmillä mailla ei yleensä ole resursseja osallistua viranomaisten väliseen tietojenvaihtoon OECD:n vaatimassa laajuudessa. EU:n komissio ei ole myöskään lainkaan sisällyttänyt vähiten kehittyneitä maita omaan listaukseensa²³⁷ Jos köyhimpien maiden ei katsota täyttävän riittävän tietojenvaihdon kriteeriä, nämä tulisivat siis automaattisesti lain soveltamisalan piiriin, lain yleisten soveltumisedellytysten täytyessä.

4.2.6 Hyvä verojärjestelmä

Ehdotetun lakimuutoksen vaikutuksia voidaan tarkastella myös hyvän verojärjestelmän näkökulmasta. Hyvässä verojärjestelmässä verotus tukee talouspoliittisia ja muita yhteiskuntapoliittisia tavoitteita, verotuksen aiheuttama rasitus jakautuu tasaisesti verovelvollisten kesken ja verotus aiheuttaa mahdollisimman vähän kustannuksia ja vaivaa sekä verovelvollisille että Verohallinnolle. Koska veropoliittisiin päätöksiin vaikuttaa aina myös vallalla olevat yhteiskunnalliset arvot, verojärjestelmää ei ole kuitenkaan mahdollista kehittää puhtaan tieteellisesti.²³⁸ Tarkastelen seuraavaksi tarkemmin eräitä hyvän verojärjestelmän ominaisuuksia suhteessa voimassa olevaan väliyhteisölakiin ja esitettyyn lakimuutokseen.

Hyvän verojärjestelmän ominaisuuksiin kuuluu *oikeusvarmuuden* turvaaminen. Oikeusvarmuudella tarkoitetaan sitä, että verotus tapahtuu sekä lainmukaisesti että ennustettavasti eli että verovelvollinen on voinut ennustaa annetun verotusratkaisun sisällön. Oikeusvarmuuden ongelmaan liittyy lain yksityiskohtaisuuden taso. Yksityiskohtaisten säännösten katsotaan parantavan oikeusvarmuutta ja yleisluontoisempien säännösten puolestaan vähentämään tätä aiheuttamiensa tulkintaongelmien vuoksi. Toisaalta myös yksityiskohtaiset säännökset voivat johtaa lopputuloksiin, jotka eivät vastaa lainsäätäjän tarkoitusta, sillä lain täsmälliset sanamuodot ovat tulkinnallisesti joustamattomia myös tilanteissa, jossa tarvittaisiin enemmän liikkumavapautta. Oikeusvarmuuteen liittyy myös tulevan lainsäädännön ennustettavuus eli se, että verovelvollinen pystyy arvioimaan tämän hetkisten ratkaisujensa verovaikutuksia myös tulevaisuudessa.²³⁹

---

²³⁷ Kepa ry 2018, s. 1–2.

²³⁸ Niskakangas 2011, s. 52.

²³⁹ Knuutinen 2014b, s. 166; Niskakangas 2011, s. 59–61.

Voimassa olevan väliyhteisölain säännökset ovat suhteellisen yleisluontoisia, mikä on omiaan aiheuttamaan tulkintaongelmia. Lain esitöistä löytyy tosin jonkin verran apua mahdollisten tulkintaongelmien ratkaisussa. Lain soveltamisesta on myös kertynyt runsaasti oikeuskäytäntöä, mikä kertoo lain soveltamiseen liittyvien tulkintaongelmien määrästä. Oikeustapaukset koskevat kuitenkin aina yksittäisiä tapauksia ja annettu ratkaisu sisältää tulkintaohjeen usein vain hyvin rajattuihin tapauksiin, mikä ei välttämättä helpota tulevien verotusratkaisujen ennustettavuutta. Voimassa olevaa väliyhteisölakia voidaan siis pitää sen yleisluontoisuuden ja tähän liittyvien tulkintaongelmien vuoksi ongelmallisena oikeusvarmuuden toteutumisen näkökulmasta.

Oikeusvarmuuden ongelma liittyy myös ehdotettuun lakimuutokseen. Esimerkiksi erityisiin veronhuojennuksiin liittyvän verosopimusvaltioita koskevan poikkeuksen kumoamisen epäillään johtavan siihen, että lain soveltuminen perustuisi jatkossa yksittäisen verovirkailijan arvioon yhtiön toiminnan luonteesta ja verotuksen tasosta (ks. luku 4.1.3). Tämä puolestaan johtaisi oikeusvarmuuden vaarantumiseen. Oikeuskäytäntöäkään ei voida hyödyntää esitetyn lakimuutoksen myötä ilmaantuvien tulkintaongelmien ratkaisussa, koska sitä ei luonnollisesti ole vielä kertynyt. Oikeusvarmuuden on nähty vaarantuvan myös lain nopean voimaantulon vuoksi, sillä yrityksillä ei ole tällöin riittävästi aikaa huomioida tulevia muutoksia esimerkiksi rakenteidensa uudelleensuunnittelussa (ks. luku 4.1.7).

Hyvä verojärjestelmä on sekä *hallinnollisesti tehokas* että *kustannustehokas*. Hallinnollisella tehokkuudella tarkoitetaan sitä, että verolainsäädännölle asetetut tavoitteet toteutuvat häiriöttömästi. Tällaisina tavoitteina voidaan pitää sitä, että verot määrätään ja peritään ja että verotus toteutuu kaikkien kohdalla lain edellyttämällä tavalla. Verotusmenettelyä ja -valvontaa koskevien säännösten lisäksi tehokkuuteen vaikuttaa aineellinen verolainsäädäntö. Esimerkiksi Suomen ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa koskeva sääntely on ongelmallista hallinnollisen tehokkuuden näkökulmasta.²⁴⁰

Sekä voimassa oleva väliyhteisölaki että esitetty lakimuutos koskevat ulkomailla tapahtuvaa toimintaa, sillä laki koskee suomalaisten osakkaiden ulkomaisia yksiköitä. Verotuksen hallinnollinen tehokkuus ei siis välttämättä toteudu tältä osin. Lakimuutos ei tosin muuttaisi nykyistä tilannetta.

---

²⁴⁰ Niskakangas 2011, s. 66–67

Verojärjestelmän hallinnollinen tehokkuus pitää sisällään kustannustehokkuuden eli sen, että lainmukainen verotus toteutetaan matalin kustannuksin. Kustannusten määrään vaikuttaa itse lainsäädännön lisäksi verotusmenettely ja Verohallinnon organisaatio. Verotus aiheuttaa kustannuksia myös verovelvollisille. Verotuksen tehokkuustavoitteeseen liittyy siten myös verovelvollisten käyttämien kustannusten ja ajan minimoiminen. Lisäksi lainsäädännön jatkuvat muutokset aiheuttavat kustannuksia. Tästä johtuen lainsäädännön tietynlainen pysyvyys on tavoiteltavaa.²⁴¹

Voimassa oleva väliyhteisölaki on rakenteeltaan moniportainen. Lain moniportaisuudesta johtuen ulkomaisen yhteisön väliyhteisöaseman selvittäminen on hallinnollisesti raskasta sekä Verohallinnolle että verovelvollisille.²⁴² Voimassa olevan väliyhteisölain ei siis voida sanoa täyttävän verotuksen kustannustehokkuuden tavoitetta.

Toisaalta myös ehdotetun lakimuutoksen uskotaan johtavan verotuksen hallinnolliseen raskauteen erityisesti verovelvollisten kannalta. Esitetyn lakimuutoksen myötä määräysvallan laskemisessa huomioitaisiin jatkossa myös ulkomaisten etuyhteysosapuolten omistus väliyhteisöstä. Hallinnollisten kustannusten uskotaan lisääntyvän tilanteissa, joissa ulkomaisten osapuolten omistuksia on vaikea selvittää. Myös ehdotetun määräysvallan kynnyksen laskemisen 50 prosentista 25 prosenttiin uskotaan johtavan erityisesti sijoitusrahastojen osalta hallinnollisesti raskaisiin omistusten selvittelytilanteisiin ja siten lisääntyneisiin kustannuksiin (ks. luku 4.1.1).

Hyvä verojärjestelmä on myös *selkeä, yksinkertainen ja johdonmukainen*. Selkeyden ja yksinkertaisuuden tavoite liittyy kiinteästi verotuksen tehokkuuteen. Tehokkuuden näkökulmasta on syytä välttää sellaisia säännöksiä, jotka edellyttävät monimutkaisia laskelmia ja vaikeasti saatavissa olevia selvityksiä. Verojärjestelmän johdonmukaisuus tarkoittaa puolestaan sitä, että verotuksessa ei ole aukkoja eli verovapaita alueita. Verovapaat alueet saattavat syntyä tarkoituksella tai tahattomasti, mutta kummassakin tapauksessa ne ovat ongelmallisia.²⁴³

Voimassa olevan väliyhteisölain moniportaisuus itsessään tekee siitä melko monimutkaisen. Lisäksi esimerkiksi lain soveltamiseen liittyvä verotuksen tason laskeminen saattaa olla tietyissä tapauksissa monimutkaista. Tietojen saaminen omistuksista ja taloudellisen

---

²⁴¹ Niskakangas 2011, s. 67

²⁴² Luonnos hallituksen esitykseksi 2018, s. 17.

²⁴³ Niskakangas 2011, s. 68–69.

toiminnan poikkeuksen soveltumisen arviointi saattavat puolestaan vaatia vaikeasti saatavissa olevia selvityksiä. Voimassa olevan väliyhteisölain ei siis voida katsoa täyttävän selkeyden ja yksinkertaisuuden kriteereitä.

Ehdotetun lakimuutoksen myötä verotuksen selkeys ja yksinkertaisuus tulisivat mahdollisesti vaarantumaan entisestään. Esimerkiksi esitetty kaikkia ETA:n ulkopuolisia valtioita koskevaan taloudellisen toiminnan poikkeussääntöön sisältyisi jatkossa useita lisäedellytyksiä, joiden selvittäminen ei oletettavasti ole täysin yksiselitteistä. Jatkossa ei olisi myöskään mahdollista soveltaa yleistä toimialapoikkeusta tai verosopimusvaltioita koskevaa, VM:n harmaaseen listaan ja erityisiin veronhuojennuksiin liittyvää, poikkeusta. Kyseisten poikkeusten soveltumisen selvittäminen olisi todennäköisesti yksinkertaisempaa kuin ehdotetun ETA:n ulkopuolisia valtioita koskevan taloudellisen toiminnan poikkeuksen soveltumisen selvittäminen.

Voimassa olevaan väliyhteisölakiin sisältyy useita poikkeuksia lain soveltamisalasta eli verovapaita alueita. Osa näistä johtuu EU:n perusvapauksien ja näihin liittyvän oikeuskäytännön asettamista edellytyksistä ja osa siitä, että väliyhteisölakia ei ole tarkoitettu sovellettavaksi toimintaan, jota ei voida katsoa harjoitettavan puhtaassa veronvälttämistarkoituksessa. Väliyhteisölaki ei lähtökohtaisesti sovellu myöskään verosopimusvaltioihin, sillä näiden verotuksen taso vastaa yleensä Suomen verotuksen tasoa. Väliyhteisölakiin sisältyvät poikkeukset ovat siis lain tarkoitus huomioon ottaen perusteltuja, mutta lain ei tästä huolimatta voida sanoa täyttävän verotuksen johdonmukaisuuden tavoitetta.

Ehdotettu lakimuutos johtaisi edelleen verovapaiden alueiden muodostumiseen, mutta hieman erilaisin perustein kuin nykyisin. Verovapaat alueet muodostuisivat jatkossa pääasiassa yhteisön harjoittaman taloudellisen toiminnan perusteella. Esimerkiksi verosopimusvaltiossa yhteisö ei voisi, lain yleisten soveltumisedellytysten täytyessä, vapautua lain soveltamisalasta enää sillä perusteella, että se ei ole saanut erityisiä veronhuojennuksia. Esitettyjen muutosten myötä laissa olisi vähemmän verovapaita alueita eli laki olisi jatkossa nykyistä johdonmukaisempi tältä osin.

Sekä voimassa oleva väliyhteisölaki että ehdotettu lakimuutos ovat siis ongelmallisia usean hyvälle verojärjestelmälle asetetun tavoitteen näkökulmasta. Esitetyt lakimuutokset eivät suoranaisesti edistäisi näiden tavoitteiden täyttymistä. Erityisesti verojärjestelmän

kustannustehokkuuden ja oikeusvarmuuden tavoitteet saattaisivat jopa vaarantua entisestään lisääntyneiden hallinnollisten kustannusten ja uuden lain aiheuttamien tulkintaongelmien todennäköisen lisääntymisen myötä.

5 Johtopäätökset

Tutkimuksessa käsiteltiin esitettyä Suomen väliyhteisölain muutosta. Lakiin esitetyt muutokset johtuvat EU:n veronkiertodirektiivin implementointitarpeesta. Tutkimuksessa esiteltiin voimassa olevan väliyhteisölain keskeinen sisältö koskien väliyhteisölain soveltamisalaa ja sen poikkeuksia. Tämän jälkeen esiteltiin veronkiertodirektiivin väliyhteisöjä koskevat säännökset ja verrattiin näitä voimassa olevan väliyhteisölain säännöksiin. Samalla tuotiin esille, mitkä väliyhteisölain säännökset alittavat direktiivin säännösten minimitason ja mitkä puolestaan ylittävät nämä. Lisäksi tutkimuksessa käytiin läpi väliyhteisölain esitetty implementointitapa. Lopuksi analysoitiin esitettyjen väliyhteisölakiin tehtävien muutosten vaikutuksia suomalaisiin yrityksiin ja Suomen valtioon.

Ensimmäinen tutkimuskysymys koski sitä, millaisia muutoksia väliyhteisölakiin on tulossa veronkiertodirektiivin myötä. Väliyhteisölakiin on esitetty tehtäväksi useita muutoksia, joista merkittävimpiä ovat sääntelyn soveltuminen eri verovelvollisiin, määräysvallan määritelmä ja tähän liittyvä omistusosuuden kynnys sekä lain soveltamisalan poikkeukset. Väliyhteisölaki soveltuisi jatkossa yleisesti verovelvollisten lisäksi myös rajoitettusti verovelvollisiin. Määräysvallan arvioinnissa otettaisiin huomioon suomalaisten osakkaiden välittömän ja välillisen omistuksen lisäksi myös ulkomaisten etuyhteysosapuolten omistukset väliyhteisöstä. Voimassa olevan väliyhteisölain mukainen 50 prosentin omistusosuuden kynnys laskisi 25 prosenttiin ja samalla luovuttaisiin erillisestä kynnyksestä koskien yksittäisen osakkaan verottamista väliyhteisön tulosta.

Yleinen toimialapoikkeus sekä verosopimusvaltioita koskeva, erityisiin veronhuojennuksiin ja VM:n harmaaseen listaan liittyvä, poikkeus esitetään kumottavaksi. Taloudelliseen toimintaan perustuvan poikkeuksen esitetään koskevan jatkossa kaikkia valtioita, paitsi niitä, jotka on mainittu EU:n listalla yhteistyöhaluttomista lainkäyttöalueista. ETA:n ulkopuolisia valtioita koskevan taloudellisen toiminnan poikkeuksen soveltumiselle asetettaisiin lisäkritereiksi, että yhteisön asuinvaltio on sitoutunut riittävään tietojenvaihtoon Suomen kanssa ja että yhteisö toimii tietyllä laissa erikseen mainitulla toimialalla. Toimialaa koskeva edellytys on pitkälti sama kuin voimassa olevan lain mukainen yleinen toimialapoikkeus. Poikkeuksena tähän on se, että hyväksytyjen toimialojen piirissä olisi jatkossa myös teolliseen tuotantotoimintaan verrattava palvelutoiminta. Lisäksi erona voimassa olevan lain

mukaiseen toimialapoikkeukseen olisi, että teollista tuotantotoimintaa, tähän verrattavaa muuta tuotantotoimintaa tai palvelutoimintaa tai laivanvarustustoimintaa välittömästi palvelevan myynnin tai markkinoinnin ei enää edellytettäisi suuntautuvan pääasiassa yhteisön asuinvaltion alueelle.

Toinen tutkimuskysymys koski sitä, millaisia vaikutuksia väliyhteisölain muutoksella on suomalaisiin yrityksiin ja Suomen valtioon. Kokonaisuutena esitetty lakimuutos kiristäisi voimassa olevaa väliyhteisösääntelyä merkittävästi. Suomalaisten yhtiöiden ulkomainen tytäryhtiö voisi joutua entistä helpommin lain soveltamisalan piiriin, johtuen erityisesti määräysvallan kynnyksen alentamisesta sekä yleisen toimialapoikkeuksen ja verosopimusvaltioita koskevan poikkeuksen kumoamisesta. Jos suomalaisella yhtiöllä on tytäryhtiöitä ETA:n ulkopuolisissa valtioissa, nämä voisivat jatkossa jäädä lain soveltamisalan ulkopuolelle, lain yleisten soveltumisedellytysten täytyessä, vain taloudellisen toiminnan poikkeuksen ja tälle asetettujen lisäkriteerien perusteella. Jos yhtiön toiminta ei esimerkiksi täytä tietyn toimialan kriteerejä, väliyhteisölaki saattaa tulla sovellettavaksi, vaikka yhteisö harjoittaisi tosiasiallisesti taloudellista toimintaa. Lopullisessa hallituksen esityksessä hyväksytyjen toimialojen listaan lisätty palvelutoiminta oli kuitenkin verovelvollisten kannalta merkittävä lievennys esitysluonnokseen verrattuna, sillä tämä mahdollistaa poikkeuksen soveltumisen myös nykyaikaista toimintaa harjoittaviin yrityksiin.

Sääntelyn kiristymisen lisäksi esitettyjä muutoksia voidaan kritisoida siitä, että laki olisi jatkossakin moniportainen ja altis tulkintaongelmille. Nämä ominaisuudet yhdistettynä uuden lain suhteellisen nopeaan voimaantuloon, johtaisivat todennäköisesti sekä verovelvollisten että Verohallinnon lisääntyneisiin hallinnollisiin kustannuksiin. Koska esitetystä lakiuudistuksesta ei luonnollisesti ole ehtinyt vielä kertyä oikeuskäytäntöä tai Verohallinnon ohjeita, mahdolliset tulkintaongelmat voisivat myös johtaa siihen, että verovelvolliset eivät voisi tietää ennalta annettavien verotuspäätösten sisältöä. Tämä puolestaan voisi johtaa verovelvollisten oikeusturvan vaarantumiseen.

Koska voimassa olevan väliyhteisölain on nähty toteuttavan hyvin ennaltaehkäisevää tavoitettaan, voidaan päätellä, että yritykset ovat ottaneet väliyhteisölain säännökset rakenteidensa ja toimintojensa järjestelyssä huomioon siten, että laki ei tule sovellettavaksi. Oletettavasti näin tapahtuu myös esitetyn lakimuutoksen myötä, mikä tarkoittaa sitä, että yritykset joutuvat uudelleenjärjestelmään rakenteitaan ja toimintojaan.

Kumottavaksi esitettyyn verosopimusvaltioita koskevaan poikkeukseen sisältyvällä harmaalla listalla on huomattu olevan negatiivisia verotuksen ulkopuolisia heijastusvaikutuksia Suomen ja listalla olevien valtioiden välisiin suhteisiin. Koska ETA:n ulkopuolisiin verosopimusvaltioihin sovellettaisiin jatkossa nykyistä epäedullisempaa taloudellisen toiminnan poikkeusta, tämän on arvioitu voivan vaikuttavan vastaavalla tavalla Suomen ja ETA:n ulkopuolisten verosopimusvaltioiden välisiin suhteisiin. Tällaiset valtiot ovat hyvin merkittäviä Suomen ulkomaankaupan kannalta, joten suhteiden mahdollisella huonontumisella saattaisi olla kauaskantoisia vaikutuksia.

Väliyhteisölain muutoksen todelliset vaikutukset selviävät kuitenkin vasta lain voimaantulon jälkeen. Mielenkiintoisena jatkotutkimuksen aiheena olisikin uudistetun väliyhteisölain voimaantulemisen jälkeen havaitut vaikutukset yhtiöiden ja Suomen valtion kannalta.